

**Rola rodziców
w systemach edukacyjnych
Unii Europejskiej**

EURYDICE

**E D U C A T I O N
T R A I N I N G
Y O U T H**

**E U R O P E A N
C O M M I S S I O N**

Europejska Sieć Informacji o Edukacji

ROLA RODZICÓW W SYSTEMACH EDUKACYJNYCH UNII EUROPEJSKIEJ *

* Niniejsze opracowanie obejmuje również kraje EFTA/EOG

EURYDICE
Europejska Sieć Informacji o Edukacji

Z oryginału angielskiego

The Role of Parents in the Education Systems of the European Union

Brussels 1997

ISBN 2-87116-260-3

© European Unit of EURYDICE

Przetłumaczył

Stanisław Kasperec

Redaktor

Anna Smoczyńska

Publikacja sfinansowana ze środków Komisji Europejskiej w ramach programu SOCRATES

© Copyright for the Polish edition

Krajowe Biuro EURYDICE

Fundacja Rozwoju Systemu Edukacji

00-918 Warszawa

Al. Szucha 25

Tel. (22) 628-04-61 w. 189

Fax (22) 622-37-10

ISBN

Z wyjątkiem celów komercyjnych, treść niniejszej publikacji może być reprodukowana częściowo z zaznaczeniem w pełnym brzmieniu, na początku reprodukowanego fragmentu „z EURYDICE: Europejska Sieć Informacji o Edukacji”, i podaniem daty edycji dokumentu.

Wszelkie prośby w sprawie reprodukcji dokumentu w całości należy kierować do Krajowego Biura EURYDICE

SPIS TREŚCI

Przedmowa

Streszczenie

1. Indywidualne i zbiorowe prawa rodziców
2. Uczestnictwo rodziców: zmiany, jakie zaszły w ostatnim czasie
3. Stowarzyszenia rodziców
4. Reprezentacja rodziców na różnych szczeblach zarządzania edukacją
5. Reprezentacja rodziców w ciałach przedstawicielskich
6. Uprawnienia ciał przedstawicielskich, których członkami są rodzice
7. Szkolenie dla rodziców

Charakterystyka poszczególnych krajów

Kraje należące do Unii Europejskiej

- Belgia
- Dania
- Niemcy
- Grecja
- Hiszpania
- Francja
- Irlandia
- Włochy
- Luksemburg
- Holandia
- Austria
- Portugalia
- Finlandia
- Szwecja
- Zjednoczone Królestwo

Kraje EFTA/EOG

- Islandia
- Liechtenstein
- Norwegia

Bibliografia

PRZEDMOWA

Poważny postęp, jaki stanowiło obowiązkowe dla wszystkich kształcenie na początku stulecia, w dużej mierze zmienił wzajemny stosunek między rodziną a społeczeństwem, jeżeli chodzi o wychowywanie dzieci. Wraz z jego wprowadzeniem rodzice, którzy dotychczas byli jedynymi osobami zainteresowanymi i zaangażowanymi w przyszłość swych dzieci, musieli się dzielić tą odpowiedzialnością ze szkołą.

Wyzwanie edukacyjne, jakie stawia współpraca rodziny ze szkołą, jest uznawane przez wszystkich i jest przy wielu okazjach poruszane. W praktyce współpraca rodziców w systemach edukacyjnych umożliwia zarówno ciągłość edukacji i kulturalne wzbogacanie, którego dzieci potrzebują. Ta potrzeba synergii jest nawet bardziej ważna w sytuacji, gdy istnieją duże rozbieżności między środowiskiem edukacji publicznej a rodziną.

W roku 1995 Hiszpania, która przewodniczyła posiedzeniom międzynarodowych gremiów w ramach Unii Europejskiej, jako główny temat w aspekcie czynników wpływających na jakość nauczania szkolnego w krajach Wspólnoty zaproponowała uczestnictwo obywateli w systemie edukacji. Wnioski na ten temat, uchwalone przez Radę Ministrów Edukacji w dniu 23 października 1995 roku, podkreślają znaczenie w krajach Unii Europejskiej wymiany informacji o procesie społecznego uczestnictwa w systemach edukacyjnych.

Z tego też względu Komisja Europejska zachęciła program EURYDICE do publikacji opracowania poświęconego modelom uczestnictwa rodziców w systemach edukacyjnych krajów Unii Europejskiej oraz EFTA/EOG¹. Opracowanie to stanowi uzupełnienie dokumentu, który został ostatnio opublikowany przez naszą sieć na temat rad konsultacyjnych i innych form społecznego uczestnictwa w edukacji w Unii Europejskiej.

Niniejsza publikacja przedstawia wiele szczegółów na temat działań i środków podejmowanych w celu zaangażowania rodziców w zagadnienia kształcenia obowiązkowego zarówno na poziomie ogólnokrajowym, jak i na poziomie poszczególnych szkół. Modele przedstawicielstwa oraz uprawnienia, jakie mają rodzice w różnych ciałach przedstawicielskich, są prezentowane w podziale na kraje. Zestawienie porównawcze, przedstawiane tytułem wprowadzenia, ma się przyczynić do zrozumienia zarówno różnorodności sytuacji w poszczególnych krajach, jak i zbieżności, jakie występują w Europie w tym względzie.

Niniejsze studium zostało przygotowane przez Europejskie Biuro Sieci przede wszystkim w formie roboczego referatu na seminarium, które przewodnicząca wówczas strona hiszpańska zorganizowała w Segovii na temat społecznego uczestnictwa. Mając na względzie zainteresowanie tym opracowaniem, postanowiono je opublikować. Biura krajowe Sieci przyczyniły się w znacznej mierze do tego, by informacje krajowe były możliwie jak najrzetelniejsze i kompletne. Chcielibyśmy wyrazić im podziękowanie za tę bezcenną pomoc.

Badaniem tym Sieć EURYDICE również chciałaby wnieść swój wkład w dyskusję na ten ważny temat, który dotyczy wszystkich zaangażowanych w działalność edukacyjną w Europie.

Luce Pépin
Kierownik Europejskiego Biura EURYDICE
Czerwiec 1997

¹ W myśl Układu w sprawie Europejskiego Obszaru Gospodarczego Islandia, Liechtenstein i Norwegia uczestniczą w działaniach Sieci EURYDICE.

STRESZCZENIE

1. Indywidualne i zbiorowe prawa rodziców

1.1 Prawa indywidualne

We wszystkich państwach członkowskich Unii Europejskiej oraz w krajach EFTA/EOG rodzice mają albo **prawo naturalne**, albo nawet - w niektórych wypadkach - **ustawowy obowiązek** kształcenia swych dzieci.

We wszystkich tych krajach rodzice również mają **wolność wyboru** rodzaju szkoły, jakiej by chcieli dla swego dziecka, niezależnie od tego, czy jest to szkoła publiczna czy prywatna. Kształcenie w szkołach prywatnych może być albo bezpłatne, albo płatne. Tym niemniej w większości krajów rodzice umieszczający swe dzieci w szkołach sektora publicznego mają ograniczony wybór szkoły przez miejsce zamieszkania, chociaż na ogół - na żądanie rodzin - dopuszcza się od tej zasady odstępstwa. Tylko w kilku krajach rodzice mają przy zapisie dzieci swobodę wyboru szkoły finansowanej ze środków publicznych. Dotyczy to Belgii, gdzie wolność ta stanowi podstawową zasadę. W Szwecji i Zjednoczonym Królestwie jest to również przyjęta zasada, pod warunkiem jednak że szkoła ma wystarczającą liczbę miejsc, by przyjąć takie dzieci.

Wybór przez rodziców finansowanej ze środków publicznych szkoły może być ograniczony zarówno przez rejonizację, w której ramach mogą zapisywać swe dzieci do szkół, jak i przez różne kryteria dotyczące dostępu lub selekcji, które się stosuje w sytuacji, gdy szkoła nie dysponuje dostateczną liczbą miejsc, by sprostać popytowi. Sytuacja taka występuje zwłaszcza w Hiszpanii, gdzie wprowadzono ustawowe kryteria selekcji, takie jak dochody rodziny lub uczęszczanie do szkoły rodzeństwa, w odniesieniu do sytuacji, gdy popyt przewyższa podaż. W Irlandii i we Włoszech szkoła prowadząca nabór uczniów sama podejmuje decyzję w sprawie przyjęcia. Tym niemniej w większości krajów rodzice mają prawo do odwołania się od odmowy przyjęcia ich dzieci do szkoły.

Inne ograniczenia rodzicielskiej swobody wyboru pojawiają się (w szczególności na poziomie szkolnictwa średniego) w tych krajach, gdzie przyjęcie do konkretnego rodzaju szkoły średniej zależy od oceny wiedzy i umiejętności ucznia przeprowadzanej pod koniec szkoły podstawowej. Dotyczy to Niemiec, Luksemburga, Holandii, Austrii, Północnej Irlandii (Zjednoczone Królestwo) i Liechtensteinu.

W Belgii, Danii, Grecji, Hiszpanii, Francji, Luksemburgu, Holandii i Austrii rodzice mają **prawo do odwoływania się** w różnych sprawach, w szczególności dotyczących oceny ich dzieci i ich dostępu do konkretnych typów szkół.

Na koniec, rodzice mają również **prawo do informacji** na temat postępów swych dzieci albo na temat ich własnych praw. Zjednoczone Królestwo przywiązuje do tego prawa ogromną wagę. Prawo stanowi, że szkoły muszą przekazać albo ułatwić rodzicom dostęp do informacji na temat wewnętrznej organizacji (procedury przyjęcia, program nauczania, prowadzenie inspekcji) oraz na temat kierowania i finansowania szkół swych dzieci. W Austrii został ostatnio wprowadzony nowy system wczesnego ostrzegania (*Frühwarnsystem*), tak że rodzice zawczasu są informowani o ewentualnych problemach z nauką, jakie mogą mieć ich dzieci. Rodzice muszą ponadto być informowani o środkach, jakie można podjąć, żeby uniknąć niepowodzeń szkolnych dziecka.

1.2. Prawa zbiorowe

Wszystkie kraje mają formalnie przyjętą politykę w sprawach dotyczących ogółu społeczeństwa, sprzyjającą zbiorowemu zaangażowaniu rodziców. Rodzaje i szczeble przedstawicielstwa rodziców w ciałach kierowniczych i doradczych są w poszczególnych krajach różne. To syntetyczne ujęcie porównawcze ma służyć szczegółowej analizie różnych modeli organizacji uczestnictwa rodziców.

Ogólnie mówiąc, przedstawiciele rodziców mają prawo przynajmniej angażować się w wybór ogólnego charakteru kształcenia (na przykład programy i metody nauczania, rozkłady zajęć, pilotażowe programy edukacyjne itp.).

Na koniec, we wszystkich krajach rodzice organizują się również w stowarzyszenia, które umożliwiają im zabieranie głosu w różnych aspektach działalności szkoły.

2. Uczestnictwo rodziców: zmiany, jakie zaszły w ostatnim czasie

Nie zagłębiając się w historię uczestnictwa rodziców w systemach edukacyjnych różnych państw członkowskich Unii Europejskiej oraz krajów EFTA/EOG, warto odnotować, że w większości krajów dopiero przede wszystkim **od roku 1970** rodzice lub ich przedstawiciele uczestniczą w formalnych strukturach systemów edukacyjnych, choć w niektórych krajach proces ten zaczął się wcześniej (Niemcy, Francja, Luksemburg, Austria, Finlandia i Norwegia).

W latach **osiemdziesiątych** w większości krajów nastąpił znaczny wzrost aktywności, jeżeli chodzi o uchwalanie przepisów prawnych, z wyjątkiem Belgii (Wspólnota francuskojęzyczna), Danii, Włoch, Szwecji, Islandii i Liechtensteinu.

Uczestnictwo rodziców nie rozwijało się w sposób liniowy w każdym kraju. Między uchwaleniem pierwszych aktów prawnych i kolejnych upływało na przykład około 20 lat (Francja, Luksemburg, Finlandia i Norwegia).

Reformy w systemie ustawodawstwa i edukacji w latach **dziewięćdziesiątych** stworzyły nową podstawę prawną dla uczestnictwa rodziców w systemach edukacyjnych większości krajów. Autonomia szkoły i udział rodziców w zarządzaniu szkołami znalazły się w centrum uwagi toczących się debat i nowego ustawodawstwa. W roku 1995 w Hiszpanii uchwalono ustawę (LOPEG), która dodała nowego bodźca zaangażowaniu rodziców w prowadzenie poszczególnych szkół. W tym samym roku Irlandia (Biała Księga w sprawie Edukacji) i Islandia (ustawa o *grunnskóli*) potwierdziły kwestię przedstawicielstwa rodziców w życiu szkoły. W roku 1996 Szwecja wprowadziła przepisy określające uprawnienia zarządów miejskich do tworzenia lokalnych rad, w których rodzice stanowią większość. Na koniec, w roku 1996 również Austria i Szkocja wprowadziły przepisy dotyczące roli rodziców.

Tabela 1. Daty wprowadzenia aktów prawnych i ważnych zdarzeń, jeżeli chodzi o udział rodziców

Kraj	Lata	Przed 1970	1970-79	1980-89	Po 1990
Belgia	(franc.)		1970		1990
	(flamand.)		1970	1988	1991, 1993
	(niem.)		1970	1984	
Dania			1970		1990, 1993
Niemcy		różne ustawy między 1918 a 1945	lata 70.	lata 80.	lata 90.
Grecja				1985	
Hiszpania			1978	1985, 1986, 1988	1990, 1995
Francja		1932, 1945	1970, 1977	1983, 1985, 1986, 1989	1990, 1991, 1994
Irlandia			1975	1985	1992, [1995]
Włochy			1974		1993
Luksemburg		1912, 1963	1973, 1975	1981	1991
Holandia				1981, 1987	1992
Austria		1962	1974	1986	1993, 1996
Portugalia			1976, 1977, 1979, 1980	1982, 1987, 1988	1990, 1991, 1993
Finlandia		1931, 1957, 1958, 1968	1970	1983	1992
Szwecja					1994, 1996
Zjed. Kr. (A/W) (Irl. Płn.) (Szkocja)			1980	1986, 1988	1992, 1994
				1986, 1989	
				1981, 1988, 1989	1991, 1993, 1996
Islandia			1974		1991, 1995
Liechtenstein			1971, 1972		
Norwegia		1969		1988	

Uwaga: [] - proponowana reforma

Niemcy: Poczawszy od lat siedemdziesiątych daty są różne dla różnych krajów związkowych, landów (*Länder*).

3. Stowarzyszenia rodziców

We wszystkich państwach członkowskich Unii Europejskiej oraz w krajach należących do EFTA i EOG istnieją stowarzyszenia rodziców i ich narodowe federacje. Nie są one zorganizowane w identyczny sposób. Różnice dotyczą zarówno samego przedstawicielstwa rodziców, jak i metod koordynacji.

W pewnych krajach, w zależności od sektora i poziomu edukacji, stowarzyszenia rodziców występują rzadziej i są mniej aktywne. W Grecji, Hiszpanii, Austrii i Portugalii ich działalność jest uregulowana aktami prawnymi dotyczącymi szkół.

Na szczeblu Unii Europejskiej jako całości zadanie koordynacji wzięły na siebie takie federacje jak:

- Europejskie Stowarzyszenie Rodziców (European Parents Association, EPA);
- *Confédération des organisations familiales de la Communauté européenne* (COFACE);
- *Groupement international des associations de parents de l'enseignement catholique* (OE-GIAPEC).

4. Reprezentacja rodziców na różnych szczeblach zarządzania edukacją²

Jak to przedstawia Tabela 2, uczestnictwo rodziców najpowszechniej we wszystkich państwach członkowskich Unii Europejskiej oraz w krajach należących do EFTA/EOG występuje **na szczeblu szkoły**. Na szczeblu ogólnokrajowym i pośrednim, regionalnym lub lokalnym, rodzice nie zawsze są reprezentowani w gremiach doradczych, nawet jeżeli takie istnieją. Tylko w niemieckojęzycznej Wspólnocie Belgii i we Włoszech istnieje rada konsultacyjna na szczeblu ogólnokrajowym albo centralnym (odpowiednio: *Pädagogische Kommission* i *Consiglio Nazionale della Pubblica Istruzione*), w której rodzice nie są reprezentowani³.

W przeciwieństwie do nich w niektórych krajach istnieją gremia składające się wyłącznie z rodziców (przedstawiane w Tabeli 2 wytłuszczonym drukiem i z podkreśleniem). Są one na ogół powoływane na szczeblu ogólnokrajowym, a ich rola polega na prowadzeniu konsultacji z ministrem, jak to ma miejsce w Belgii (Wspólnota francuskojęzyczna), Irlandia, Austria, Szwecja i Norwegia. Gremia tego typu występują na szczeblu pośrednim (regionalnym lub lokalnym) i/lub na szczeblu szkoły w Niemczech, Szwecji, Islandii, Liechtensteinie i Norwegii. Spośród tych krajów jedynie w Niemczech, Szwecji i Norwegii wyłączne przedstawicielstwo rodziców występuje na wszystkich szczeblach.

² Podział systemu administracji edukacyjnej na "szczeble" (ogólnokrajowe albo centralne, pośrednie - regionalne/lokalne - i szkolny) podnosi kwestie terminologii (powszechne użycie wyrażenia "władza lokalna") i interpretacji (wybór kategorii). W większości krajów szczebel centralny pokrywa się ze szczeblem ogólnokrajowym, zaś szczebel pośredni odpowiada regionalnym, wojewódzkim i lokalnym organom władzy. W Belgii natomiast, gdzie uprawnienia edukacyjne zostały przekazane wspólnotom, gremia te są tu zaliczane do szczebla centralnego. Należy zwrócić uwagę, że w Niemczech szczebel centralny jest reprezentowany przez szczebel ogólnokrajowy (federalny), natomiast kraje związkowe (*Länder*), które posiadają pełnię uprawnień w stosunku do edukacji szkolnej, są uważane za szczebel pośredni. W Hiszpanii ze względu na rozpoczęcie procesu przekazywania uprawnień wspólnoty autonomiczne również są zaliczane do szczebla pośredniego.

³ W sprawie dalszych informacji na temat różnych organizacji zob. *Consultative Councils and Other Forms of Social Participation in Education in the European Union* (Rady konsultacyjne i inne formy udziału społeczeństwa w edukacji w Unii Europejskiej), EURYDICE, 1996.

Tabela 2. Gremia, których członkami są przedstawiciele społeczeństwa, w tym rodzice (według szczebli administracji)

	Szczepel ogólnokrajowy albo centralny	Szczepel pośredni		Na szczeblu szkoły
		Land, region, prowincja	gmina, miasto	
Belgia (franc.) (flamand.) (niem.)	<u>Conseil des parents d'élèves de la Communauté française (CPECF)</u> Conseil de l'Éducation et de la Formation (CEF) Vlaams Onderwijsraad (VLOR)			Conseil de participation Lokale raden - LORGO Participatie Raad
Dania	Folkeskolerådet Skole og Samfund			Skolebestyrelse
Niemcy		<u>Ciało przedstawicielskie rodziców prawie we wszystkich krajach związkowych:</u> <u>Landeselternbeirat</u> (istnieją różnice między krajami związkowymi)	<u>Kreiselternbeirat</u> (istnieją różnice między krajami związkowymi) Schulbeirat itp. (istnieją różnice między krajami związkowymi)	<u>Schulelternbeirat</u> (Rada Rodziców) Schulkonferenz itp. (istnieją różnice między krajami związkowymi)
Grecja	Ethniko Symvoulío Pedias - E.SY.P.	Nomarchiaki lub Eparchiaki Epitropi Pedias	Dimotiki lub Koinotiki Epitropi Pedias	Scholiki Epitropi Scholiko Symvoulío
Hiszpania	Consejo Escolar del Estado	Consejo Escolar de la Comunidad Autónoma Consejo Escolar provincial	Consejo Escolar municipal	Consejo Escolar del centro
Francja	Conseil supérieur de l'Éducation (CSE)	Conseil académique de l'Éducation nationale (CAEN) Conseil académique de la vie lycéenne Conseil Départemental de l'Éducation nationale (CDEN)		Conseil d'école Conseil d'administration Conseil d'appel Commission préparatoire à l'affectation des élèves Commission permanente des collèges et lycées Conseil de classe
Irlandia	<u>National Parents' Council - Primary (NPC-P)</u> <u>National Parents' Council - Post-Primary (NPC-PP)</u> Komitety w ramach Ministerstwa	Regional Education Board (propozycja) Vocational Education Committee		Zarząd
Włochy		Consiglio scolastico provinciale Consiglio scolastico distrettuale		Consiglio di circolo Consiglio di istituto Giunta esecutiva Consiglio di interclasse Consiglio di classe
Luksemburg	Conseil supérieur de l'Éducation nationale Commission d'instruction		Commission scolaire	Conseil d'Éducation
Holandia	Onderwijsoverleg Primaire en Voortgezet Onderwijs - POVO Kilka komitetów doradczych			Medezeggenschapsraad
Austria	Schulreformkommission <u>Elternbeirat beim Bundesministerium für Unterricht und Kulturelle Angelegenheiten</u>	Kollegien der Landesschulräte	Kollegien der Bezirksschulräte	Schulforum Klassenforum Schulgemeinschaftsausschuß
Portugalia	Conselho Nacional de Educação			Conselho de escola Conselho pedagógico Conselho de turma
Finlandia				Johtokunta/Direktion
Szwecja	<u>Hem och Skola</u>		<u>Hem och Skola</u> Förvaltningsråd	<u>Hem och Skola</u> Förvaltningsråd
Zjed. Kr. (A/W) (Irl. Płn.) (Szkocja)				Governing Body Board of Governors School Board
Islandia	Námsgangvastofmun		Skólanefnd	<u>Foreldraráð</u>
Liechtenstein	Landesschulrat		Gemeindeschulrat	<u>Elternbeirat/Elternvereinigung</u>
Norwegia	<u>Foreldreutvalget for grunnskolen - FUG</u>		<u>Kommunale foreldreutvalg</u>	Samarbeidsutvalg <u>Foreldreid</u> <u>Foreldreidets arbeidsutvalg - FAU</u>

Uwaga: Nazwy gremiów złożonych wyłącznie z rodziców są podkreślone i wytłuszczone.

5. Reprezentacja rodziców w ciałach przedstawicielskich

Formy przedstawicielstwa są różne w poszczególnych krajach w zależności od szerszego kontekstu politycznego, w jakim funkcjonują te zorganizowane grupy społeczeństwa.

Wykaz wszystkich rodzajów reprezentacji rodziców w ciałach przedstawicielskich został szczegółowo omówiony w charakterystyce każdego kraju. Każda tabela zawiera następujące informacje: liczba uczestników, procentowy udział rodziców, inne kategorie członków, kadencja, metoda wyboru lub wyznaczania członków, uprawnienia i prawo głosowania.

Ogólnie biorąc, w większości krajów na każdym z trzech szczebli (centralnym, pośrednim - regionalnym lub lokalnym - i na szczeblu szkoły) rodzice stanowią **mniejszość** w ciałach przedstawicielskich. **Równy udział** z pozostałymi grupami jest rzadkością. Występuje tylko na szczeblu pośrednim w Austrii (*Kollegien der Landesschulräte* i *Kollegien der Bezirksschulräte*) oraz na szczeblu szkoły we flamandzkiej Wspólnocie Belgii (*Participatie Raad*), w Hiszpanii (*Consejo Escolar del centro* w dotowanym szkolnictwie prywatnym), we Włoszech (*Consiglio di interclasse*), w Holandii (*Medezeggenschapsraad*) i w Austrii (*Schulforum* oraz *Schulgemeinschaftsausschuß*). W Irlandii na szczeblu pośrednim Regionalna Rada ds. Edukacji zaproponowana w Białej Księdze z roku 1995 również opierałaby się na parytecie uczestnictwa.

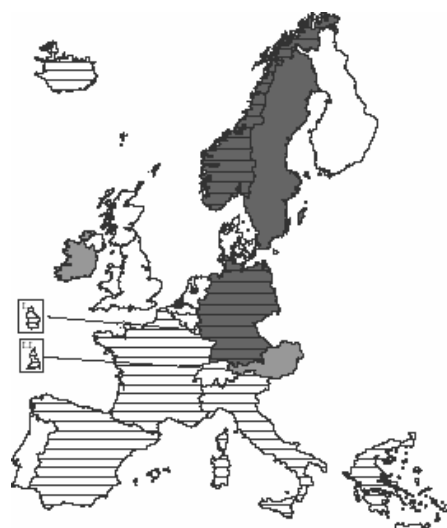
Reprezentacja rodziców stanowiących **większość** na szczeblu szkoły występuje tylko w dwóch krajach, w Danii i Szkocji. Jednakże rola, jaką odgrywają rodzice w odnośnych ciałach, znacznie się różni w tych krajach. Duńska rada szkoły (*Skolebestyrelse*) ma ważne uprawnienia decyzyjne. Z drugiej strony, szkockie ciała na tym samym szczeblu (rady szkoły) pełnią głównie funkcję doradczą; ich oddziaływanie stwarza delikatną równowagę uprawnień, które mogą być delegowane za zgodą zainteresowanych stron, ale zawsze pod kontrolą szkockich władz lokalnych.

Gremia złożone **wyłącznie z rodziców** (ich nazwy podane w Tabeli są podkreślone i wytłuszczone) można spotkać na wszystkich szczeblach: na szczeblu centralnym (francuskojęzyczna Wspólnota w Belgii, Irlandia, Austria, Szwecja i Norwegia) oraz na szczeblu pośrednim i/lub na szczeblu szkoły (prawie we wszystkich landach Niemiec, w Szwecji, Islandii, Liechtensteinie i Norwegii).

Mapy 1 i 2 przedstawiają różne typy przedstawicielstwa rodziców. Może ono być wyłączone (zastrzeżone wyłącznie dla rodziców), większościowe (rodzice stanowią ponad połowę członków), ekwiwalentne (równowaga w kilku grupach) lub mniejszościowe (rodzice stanowią mniej niż połowę członków). Prezentowane dane ograniczają się do szczebla pośredniego (regionalnego lub lokalnego) i szkolnego, ponieważ występują tu wszystkie cztery rodzaje przedstawicielstwa rodziców. Na szczeblu ogólnokrajowym rodzice na ogół stanowią w ciałach przedstawicielskich mniejszość, ale w kilku przypadkach gremia te reprezentują wyłącznie rodziców.

Reprezentacja rodziców w różnych ciałach przedstawicielskich i w organach zarządzania szkołą

Mapa 1. Szczebel pośredni

Mapa 2. Szczebel szkolny

▨ Mniejszość ■ Równowaga ■ Większość i/lub wyłączość □ Bez udziału

Niemcy: Przedstawicielstwo rodziców jest różne w różnych landach, w zależności od rodzaju gremium na szczeblu regionalnym lub lokalnym, a także na szczeblu szkoły.

Hiszpania: Przedstawicielstwo rodziców na szczeblu szkoły (*Consejo Escolar del centro*) różni się w zależności od rodzaju szkoły. Liczba przedstawicieli rodziców oraz liczba przedstawicieli uczniów musi być nie mniejsza niż jedna trzecia członków rady. W dotowanych szkołach prywatnych stosuje się opartą na równowadze zasadę wyboru przedstawicieli rodziców.

Włochy: W różnych radach na szczeblu szkoły rodzice są reprezentowani w mniejszości z wyjątkiem *Consiglio di interclasse*, gdzie przedstawicielstwo to może również się opierać na zasadzie równości.

Szwecja: W niedawno wprowadzonych szkolnych radach konsultacyjnych liczba rodziców jest różna.

Norwegia: Zarówno na szczeblu pośrednim, jak i na szczeblu szkoły istnieją wyłącznie komitety rodzicielskie. Istnieją również komitety (rady), w których rodzice stanowią mniejszość.

Jeżeli chodzi o **metody wyznaczania przedstawicieli rodziców**, to zazwyczaj wybiera się ich spośród członków stowarzyszenia. Na szczeblu centralnym są to najczęściej członkowie federacji krajowych. Zostali oni wybrani spośród członków na szczeblu lokalnym, chociaż na ogół w kilku następujących po sobie turach, rzadziej natomiast w głosowaniu bezpośrednim. Na szczeblu szkoły są oni przede wszystkim wybierani spośród rodziców uczniów uczęszczających do danej szkoły lub klasy. Mogą być również delegatami do ciał przedstawicielskich na szczeblu lokalnym lub regionalnym (Niemcy). Niekiedy daje się zauważyć przywiązywanie wagi do osiągnięcia równowagi w przedstawicielstwie za pomocą kryteriów “obiektywnych”, takich jak równa liczba mężczyzn i kobiet proponowana w Białej Księdze w Irlandii.

Niekiedy stosowane są inne zasady, na przykład wybór przedstawicieli może się odbywać w drodze mianowania wedle uznania organu władzy w szkole publicznej lub prywatnej, jak w Luksemburgu.

6. Uprawnienia ciał przedstawicielskich, których członkami są rodzice

Istnieją dwa rodzaje uprawnień: doradcze (konsultacyjne) i decyzyjne. **Konsultacje (K)** są rozumiane jako prawo do informacji oraz prawo lub obowiązek wyrażania opinii - na żądanie lub w sposób spontaniczny. **Podejmowanie decyzji** obejmuje wszystkie związane z tym procesy, wliczając w to wstępną zgodę, podjęcie decyzji i wykonanie decyzji.

Ciała przedstawicielskie, których członkami są rodzice na szczeblu ogólnokrajowym lub pośrednim, regionalnym albo lokalnym (Tabela 3), mają przede wszystkim charakter doradczy, chociaż istnieją nieliczne wyjątki, takie jak w Austrii, na szczeblu landu i okręgu, w Liechtensteinie na szczeblu *Landesschulrat* i *Gemeindeschulrat* oraz w Norwegii na szczeblu gminy. W Austrii, na przykład, zarówno zgromadzenie kolegiálne władz federalnych na szczeblu landu (*Kollegien der Landesschulräte*), jak i zgromadzenie kolegiálne na szczeblu okręgu (*Kollegien der Bezirksschulräte*) uchwalają rozporządzenia i ogólne wytyczne oraz odgrywają ważną rolę w mianowaniu nauczycieli i dyrektorów szkół na poziomie szkolnictwa średniego; przedstawiciele rodziców w tych ciałach mają pełne prawa głosu.

Z drugiej strony, ciała przedstawicielskie na szczeblu szkoły często uzyskują uprawnienia decyzyjne. Kompetencje te są dwojakiego rodzaju:

- decyzje (**d**) w sprawie szeregu aspektów wewnętrznego bieżącego zarządzania szkołą, jak na przykład opracowywanie rozkładów zajęć, organizowanie zajęć nadprogramowych, utrzymywanie dobrych kontaktów rodziców z nauczycielami oraz kontrola wydatków;
- decyzje (**D**) dotyczące podstawowych aspektów ogólnego funkcjonowania systemu edukacyjnego obejmujące, na przykład, podział budżetu szkolnego, ustalanie liczby personelu uczącego i nie zajmującego się nauczaniem oraz jego rekrutacja i selekcja (w niektórych przypadkach również wybór dyrektora szkoły), jak również ustalanie programów i metod nauczania.

Decyzje pierwszego typu są podejmowane przez ciała przedstawicielskie w większości krajów, zwłaszcza na szczeblu szkoły. Drugi ich rodzaj występuje jedynie w krajach, które w Tabeli 3 zostały zacięniowane: Dania, Grecja, Hiszpania, Irlandia, Austria, Portugalia, część Zjednoczonego Królestwa (Anglia i Walia oraz Irlandia Północna), Liechtenstein i Norwegia. W duńskiej *Skolebestyrelse* rodzice są najważniejszymi decydentami, ponieważ stanowią wśród członków większość. Podejmują oni decyzje głównie w odniesieniu do budżetu szkolnego, ponadto zasięga się ich rady przy wyborze dyrektora.

Wybór lub zwolnienie dyrektora jest jedną z funkcji rady szkoły w Hiszpanii (*Consejo Escolar del centro*) i Portugalii (*Conselho de escola*), których członkami są rodzice, chociaż stanowią w nich mniejszość. W Irlandii zarządy (Boards of Management) uczestniczą w mianowaniu dyrektorów szkół⁴.

Ciała zarządzające (*Governing Bodies*) w Anglii i Walii oraz rady zarządców (*Boards of Governors*) w Irlandii Północnej nie tylko uczestniczą w wyznaczaniu dyrektora szkoły, ale są również odpowiedzialne za ustalanie ogólnych celów szkoły, zarządzanie personelem (określanie jego liczby, rekrutacja i wybór personelu uczącego i nie zajmującego się nauczaniem) i zasobami. Zarządcy rekrutujący się spośród rodziców są w pełni zaangażowani w te procesy podejmowania decyzji, mimo że ich przedstawicielstwo ma charakter mniejszościowy.

W Grecji w komitecie szkolnym (*Scholiki Epitropi*) przedstawiciele rodziców mogą realizować swe prawo weta, jeżeli się nie zgadzają z kierownictwem szkoły, pod warunkiem, że ich stanowisko opiera się na dostatecznie dobrej znajomości obowiązujących przepisów, by mogli bronić swego punktu widzenia wobec pozostałych członków komitetu.

Wreszcie Szwecja wprowadziła niedawno (1996) różnego rodzaju rady, w których uczestniczą rodzice. Jednakże rady te nie zostały jeszcze powołane we wszystkich gminach i szkołach. Tam, gdzie już istnieją, odgrywają raczej rolę informacyjno-konsultacyjną, chociaż mogą też podejmować pewne decyzje.

Tabela 3 stanowi przegląd uprawnień na każdym szczeblu.

⁴ Więcej szczegółów można znaleźć w *School Heads in the European Union*, EURYDICE, 1996.

Tabela 3. Uprawnienia w zależności od szczebla

	Szczebel ogólnokrajowy lub centralny	Szczebel pośredni (regionalny/lokalny)	Szczebel szkoły
Belgia (franc.) (flamand.) (niem.)	K		Kd
	K		Kd
			Kd
Dania	K		KDd
Niemcy		K	Kd
Grecja	K	K	KD
Hiszpania	K	K	KDd
Francja	K	K	Kd
Irlandia	K	K	KDd
Włochy		Kd	Kd
Luksemburg	K	Kd	K
Holandia	K		Kd
Austria	K	KD	Kd
Portugalia	K		KDd
Finlandia			Kd
Szwecja	K	Kd	Kd
Zjed. Kr. (A/W, Irl. Phn.) (Szkocja)			KDd
			Kd
Islandia	K	K	Kd
Liechtenstein	Dd	KDd	K
Norwegia	K	KDd	Kd

K: Konsultacje.

d: Decyzje pierwszego typu.

D: Decyzje drugiego typu.

Cieniowanie wskazuje na gremia wyposażone przynajmniej w uprawnienia decyzyjne drugiego typu (D).

Niemcy: Między poszczególnymi krajami związkowymi, landami (*Länder*) istnieją różnice.

7. Szkolenie dla rodziców

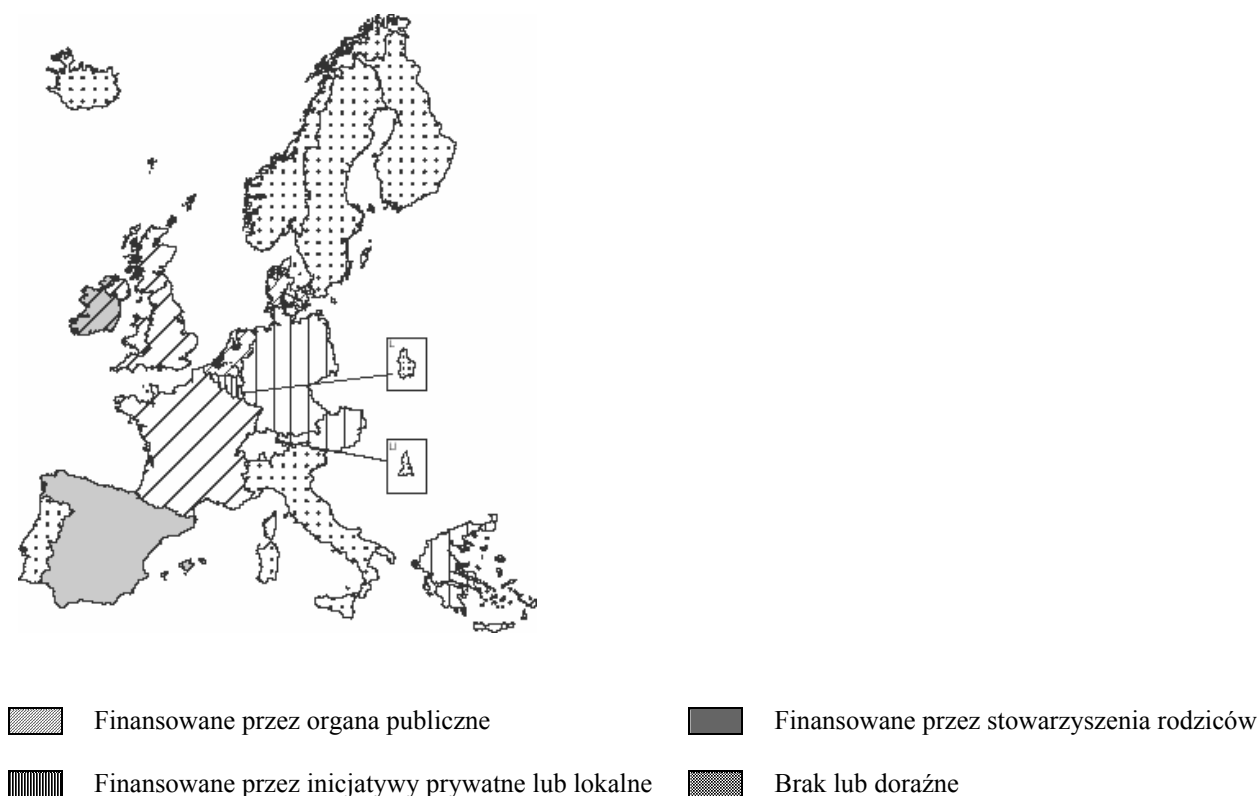
W większości państw członkowskich Unii Europejskiej i w krajach EFTA/EOG organizuje się szkolenie rodziców, najczęściej w formie kursów lub seminariów. Jego celem jest na ogół lepsze przygotowanie rodziców (lub ich przedstawicieli) do uczestniczenia w sprawach szkoły i w edukacji swych dzieci. W niektórych krajach szkolenie rodziców faktycznie nie istnieje (Luksemburg, Finlandia, Szwecja, Islandia i Norwegia) lub jest organizowane doraźnie (Włochy, Portugalia i Liechtenstein).

Różne są źródła finansowania tego szkolenia. Może ono być finansowane przez organizacje publiczne lub prywatne albo przez same stowarzyszenia rodziców. Władze państwowe finansują szkolenie we francuskojęzycznej Wspólnocie Belgii, w Danii, Francji, Irlandii, Holandii i w Zjednoczonym Królestwie. Rodzice mogą również odbywać cykl szkoleń w formie modułów finansowanych przez inicjatywę prywatną lub lokalną w Belgii (Wspólnoty francusko- i niemieckojęzyczne), Niemczech, Grecji (w zależności od konkretnych stowarzyszeń) i Austrii. Niekiedy same stowarzyszenia rodziców organizują i finansują kursy szkoleniowe (Hiszpania i Irlandia).

Tylko w Holandii istnieją szczegółowe unormowania prawne uwzględniające potrzebę szkolenia rodziców w celu umożliwienia im pełnego uczestnictwa w pracach rady szkoły.

Poniższa mapa 3 przedstawia, w jaki sposób jest finansowane szkolenie rodziców.

Mapa 3. Finansowanie szkolenia rodziców

Od chwili powstania w roku 1983 europejska federacja stowarzyszeń rodziców (Europejskie Stowarzyszenie Rodziców, *European Parents Association*, EPA) aktywnie uczestniczy w planowaniu i opracowywaniu programów szkolenia, zorganizowała ponadto wiele seminariów szkoleniowych dla rodziców i ich przedstawicieli.

CHARAKTERYSTYKA POSZCZEGÓLNYCH KRAJÓW

BELGIA

Struktura systemu edukacji

Edukacja jest obowiązkowa dla dzieci i młodzieży w wieku od 6 do 18 lat.

W ramach każdej z trzech Wspólnot (francuskojęzycznej, flamandzkiej i niemieckojęzycznej) belgijski system edukacyjny zasadza się na współistnieniu trzech sieci łączących:

- szkoły administrowane przez Wspólnoty;
- szkoły administrowane przez gminy i prowincje (oficjalna sieć dotowana);
- szkoły “wolne”, wyznaniowe lub niewyznaniowe, które są administrowane przez “organ założycielski”, tworzone na mocy prawa prywatnego (niezależna sieć dotowana).

Poczynając od dnia 1 stycznia 1989 roku odpowiedzialność za sprawy edukacji została przekazana tym trzem Wspólnotom. Państwo federalne nadal odpowiada za ustalanie rozpoczęcia i zakończenia obowiązku szkolnego, minimalnych warunków, jakie mają być spełnione, by uzyskać określone kwalifikacje, oraz programu emerytalnego dla nauczycieli.

Prawa rodziców

1. Prawa indywidualne

Ustawa o edukacji stwarza rodzicom możliwość wyboru, jeżeli chodzi o edukację swych dzieci: mogą się one kształcić w domu lub w szkołach całkowicie prywatnych, które nie są objęte przepisami państwa regulującymi sprawy szkoły. Rodzice są odpowiedzialni za zapisanie dzieci do szkoły i za dopilnowanie, by regularnie do niej uczęszczały (Artykuł 3 Ustawy o obowiązku szkolnym); są oni również odpowiedzialni przed władzą sądowniczą (Artykuł 5). Prawo rodziców do **wolnego wyboru szkoły** dla swych dzieci wynika z Artykułu 24 Konstytucji, który stanowi, że “Każdy ma prawo do nauki; wszelkie środki prewencyjne są zabronione” ...Rodzice mają zapewnioną przez Wspólnotę ochronę wolności wyboru.” Rodzice zatem mają wolność wyboru szkół. Jeżeli ich prośba o przyjęcie dziecka do szkoły została odrzucona, mają oni prawo do skierowania sprawy do sądu.

Wspólnoty administrują kształceniem w szkołach świeckich (Artykuł 24 ust. 4 Konstytucji). Rozporządzenie wydane przez Wspólnotę francuskojęzyczną podkreśla tę koncepcję świeckiego charakteru nauczania. Poradnictwo szkolne dla uczniów nieletnich, jeżeli chodzi o różne rodzaje szkolnictwa (szkolnictwo specjalne stacjonarne lub niestacjonarne, szkolnictwo ogólnokształcące, szkolnictwo techniczne lub zawodowe), może się odbywać jedynie za zgodą rodziców. Rodzice mają prawo odwoływać się do sądu od decyzji podjętych przez szkoły, w szczególności od decyzji rad klasowych (promocja do następnej klasy) i przypadków odrzucenia zgłoszenia dziecka do szkoły.

2. Prawa zbiorowe

Prawa rodziców w ramach systemu edukacyjnego znacznie się różnią między trzema wspólnotami; są one też różne w poszczególnych sieciach.

We **Wspólnocie francuskojęzycznej** przedstawicielstwo rodziców w kilku scentralizowanych radach konsultacyjnych posiada wyraźnie ukształtowaną strukturę i zostało ustanowione na mocy prawa. Na szczeblu lokalnym edukacja we Wspólnocie (obejmująca 20% populacji szkolnej) jest jedyną siecią, która jest regulowana przez rozporządzenie powołujące do życia rady szkoły, które reprezentują rodziców na terenie szkoły.

Rodzice we **Wspólnocie flamandzkiej** posiadają reprezentację o ukształtowanej strukturze na dwóch szczeblach: na szczeblu Wspólnoty i na szczeblu lokalnym. Zarówno we Wspólnocie walońskiej (francuskojęzycznej), jak i flamandzkiej szkoły katolickie posiadają własny system usług, angażując rodziców na każdym szczeblu, nie wkraczając wszakże w prerogatywy organów założycielskich.

We **Wspólnocie niemieckojęzycznej** rodzice nie są reprezentowani w ciele doradczym na szczeblu Wspólnoty (*Pädagogische Kommission*). Jedynie szkoły katolickie oferują rodzicom uczestnictwo w regionalnych i diecezjalnych radach do spraw planowania i koordynacji (RPKA i CDPC). Na szczeblu lokalnym stowarzyszenia rodziców na ogół zasięgają porad w organach założycielskich.

Ustawodawstwo

- 1970: Belgia tworzy radę konsultacyjną na szczeblu ogólnokrajowym.
- 1984: We **Wspólnocie niemieckojęzycznej** Artykuł 23 Rozporządzenia K.E. z dnia 30 sierpnia roku 1984 stwarza możliwość uzyskiwania konsultacji dla rodziców dzieci uczęszczających do przedszkola i uczniów szkół podstawowych, jeżeli chodzi o wykorzystanie czasu nauczania oraz nakłada obowiązek przekazywania im informacji o decyzjach w tej sprawie.
- 1990: **Wspólnota francuskojęzyczna Belgii** opracowuje przepisy mające zapewnić uczestnictwo rodziców w szkołach, którymi administruje.
- 1997: Przedstawienie projektu rozporządzenia określającego priorytetowe cele szkolnictwa średniego i tworzącego odpowiednie struktury do ich osiągnięcia, w którym to projekcie zostały określone i umocnione udział i rola rodziców.
- 1988 i 1991: **Wspólnota flamandzka** wprowadza uogólniony system uczestnictwa rodziców.
- 1993: Utworzenie *Vlaams Onderwijsraad* - VLOR (Flamandzka Rada ds. Edukacji).

WSPÓLNOTA FRANCUSKOJĘZYCZNA

Uczestnictwo rodziców

Szczelbel	Struktury uczestnictwa	Przedstawicielstwo rodziców		Uprawnienia/Rola	
		Liczba/Kadencja	Uczestnicy i procedury	Konsultacje/Informacja	Uprawnienia decyzyjne
Szczelbel centralny Wspólnota	<i>Conseil des parents des élèves de la Communauté française CPECF</i> (Rada Rodziców Wspólnoty Francuskojęzycznej)	- liczba: wyłącznie rodzice (27 przedstawicieli rodziców) - kadencja: 4 lata	6 FAPEO, 6 UFAPEC, 1 przewodniczący, 2 wiceprzewodniczących wybieranych przez egzekutywę, 12 członków wybieranych przez zainteresowanych ministrów spośród osób zaproponowanych przez stowarzyszenia rodziców.	- konsultacje z ministrem; - opiniowanie we wszystkich ogólnych sprawach dotyczących edukacji z własnej inicjatywy lub na żądanie ministra.	
	<i>Conseil de l'Education et de la Formation</i> - CEF (Rada ds. Edukacji i Szkolenia)	- liczba: udział mniejszościowy (6 przedstawicieli rodziców spośród 32 członków) - kadencja: 4 lata	Przedstawiciele wybierani przez stowarzyszenia rodziców.	- konsultacje we wszystkich sprawach związanych z edukacją.	
	Komitety i rady (ponad 20), np. <i>Conseil supérieur de l'enseignement spécial</i> (Wyższa Rada ds. Szkolnictwa Specjalnego), Komitet ZEP (dziedziny priorytetów edukacyjnych)	- liczba: mniejszość - kadencja: zmienna	Przedstawiciele wybierani przez stowarzyszenia rodziców.	- konsultacje.	
Szczelbel pośredni	Rodzice nie uczestniczą				
Szkoła	<i>Conseil de participation</i> (Rada ds. Uczestnictwa: obowiązkowe w szkołach w sieci Wspólnoty, ale w zależności od lokalnych inicjatyw w szkołach innych sieci)	- liczba: udział mniejszościowy (2 do 4 przedstawicieli rodziców spośród 12 do 15 członków w zależności od wielkości szkoły) - kadencja: 3 lata	Przedstawiciele delegowani przez stowarzyszenia rodziców.	- informacje na temat wykorzystania budżetu na pokrycie bieżących kosztów i innowacji edukacyjnych; - konsultacje i wnioski w sferze edukacji (przedsięwzięcia edukacyjne i relacje z organami zewnętrznymi) oraz obiektów i administracji (odnawianie budynków, reklama, opieka społeczna nad uczniami).	- organizowanie imprez mających na celu wspieranie szkoły.

WSPÓLNOTA FLAMANDZKA

Uczestnictwo rodziców

Szczelbel	Struktury uczestnictwa	Przedstawicielstwo rodziców		Uprawnienia/Rola	
		Liczba/Kadencja	Uczestnicy i procedury	Konsultacje/Informacja	Uprawnienia decyzyjne
Szczelbel centralny Wspólnota	<i>Vlaams Onderwijsraad</i> (VLOR) (Flamandzka Rada ds. Edukacji)	- liczba: udział mniejszościowy (4 przedstawicieli rodziców spośród 37 członków) - kadencja: 4 lata (możliwość przedłużenia)	Przedstawiciele szkolnictwa oficjalnego (NVO) i szkolnictwa katolickiego (NCVO).	- konsultacje: opiniowanie wszystkich wstępnych wniosków - obligatoryjne lub z własnej inicjatywy; - rozporządzenia i okólniki z wyjątkiem tych, które dotyczą rocznego budżetu.	
Szczelbel pośredni	Rodzice nie uczestniczą				
Szkola Wspólnotowa sieć edukacyjna	<i>Lokale raden</i> - LOGO (rady lokalne)	- liczba: udział mniejszościowy (5 przedstawicieli rodziców spośród 15 członków lub 4 z 12) - kadencja: 5 lat	Wybierani przez rodziców i nauczycieli szkoły.		- uprawnienia decyzyjne w sprawach dotyczących zarządzania wewnątrzszkolnego.
Dotowana sieć edukacyjna	<i>Participatieraad</i> (Rada Przedstawicielska)	- liczba: ekwiwalentne przedstawicielstwo (1 przedstawiciel rodziców spośród 4 członków, z nauczycielem, przedstawicielem organu założycielskiego i społeczności lokalnej) lub mniejszościowe - kadencja: 4 lata	Wybierani przez rodziców.	- informacje o wszystkich sprawach dotyczących szkoły; - obowiązkowe konsultacje przed podjęciem dowolnej decyzji przez organ założycielski; w tych przypadkach gdy w radzie, organie założycielskim istnieje konsensus wymagany do wdrożenia decyzji; - udzielanie rad i porad; - zatwierdzanie (tylko w szkolnictwie "wolnym").	

WSPÓLNOTA NIEMIECKOJĘZYCZNA

Uczestnictwo rodziców

Szczelbel	Struktury uczestnictwa	Przedstawicielstwo rodziców		Uprawnienia/Rola	
		Liczba/Kadencja	Uczestnicy i procedury	Konsultacje/Informacja	Uprawnienia decyzyjne
Szczelbel centralny Wspólnota	Rodzice nie są członkami Komisji Pedagogicznej (<i>Pädagogische Kommission</i>).				
Szczelbel pośredni	Rodzice nie uczestniczą				
Szkoła	Nie ma żadnych przepisów prawnych dotyczących przedstawicielstwa rodziców w "radzie klasowej", ale autonomiczny status organu założycielskiego szkoły pozwala mu na podjęcie decyzji o powołaniu takiego przedstawicielstwa			- opinie w sprawach dotyczących codziennego życia i funkcjonowania szkoły.	- uprawnienia decyzyjne w sprawach dotyczących zarządzania wewnątrzszkolnego.

Stowarzyszenia

Istnieją różne stowarzyszenia rodziców organizowane na zasadach wyznaniowych i uwzględniających pierwiastki humanistyczne oraz przez Wspólnotę. Istnieje stosunkowo dobrze zorganizowana struktura stowarzyszeń rodziców zarówno na szczeblu lokalnym, jak i centralnym w każdej z trzech Wspólnot. Wiele stowarzyszeń ma niekiedy charakter nieformalny, często zaś prowadzą one bardzo aktywną działalność na terenie szkoły.

We Wspólnocie francuskojęzycznej:

FAPEO: *Fédération des associations de parents de l'enseignement officiel* (Federacja stowarzyszeń rodziców dzieci kształcących się w systemie szkolnictwa oficjalnego).

UFAPEC: *Union des fédérations d'associations de parents de l'enseignement catholique* (Związek federacji stowarzyszeń rodziców dzieci kształcących się w szkołach katolickich).

We Wspólnocie flamandzkiej:

NVO: *Nationaal nederlandstalig verbond van ouderverenigingen van het officieel onderwijs* (Ogólnokrajowy niderlandzkojęzyczny związek stowarzyszeń rodziców dzieci kształcących się w szkolnictwie oficjalnym).

EVO: *Educatieve vereniging voor ouderwerking in het officieel onderwijs* (Edukacyjne stowarzyszenie rodziców dzieci kształcących się w szkolnictwie oficjalnym).

NCVO: *Nationale confederatie van ouders en ouderverenigingen van de Vlaamse Gemeenschap* (Ogólnokrajowa konfederacja rodziców i stowarzyszeń rodziców we Wspólnocie flamandzkiej) reprezentująca stowarzyszenia rodziców uczniów kształcących się w szkołach katolickich.

VCOV: *Vlaamse confederatie van ouderverenigingen* (Flamandzka konfederacja stowarzyszeń rodziców).

We Wspólnocie niemieckojęzycznej:

EGS: *Elternverband der Gemeinschaftsschulen* jest stowarzyszeniem rodziców uczniów kształcących się w systemie szkolnictwa Wspólnoty.

VER: *Verband der Elternräte* jest stowarzyszeniem rodziców uczniów kształcących się w dotowanych szkołach katolickich i - częściowo - uczniów kształcących się w dotowanych placówkach szkolnictwa oficjalnego. Stowarzyszenie to reprezentuje afiliowane lokalne stowarzyszenia rodziców.

Szkolenie

Wspólnoty francuskojęzyczna i niemieckojęzyczna nie mają systematycznych programów szkolenia dla rodziców lub nauczycieli dotyczącego relacji rodzina - szkoła. Federacje stowarzyszeń i lokalne organizacje (powszechna konfederacja nauczycieli) oferują krótkie cykle szkoleń na tematy relacji zachodzących między rodziną a szkołą; niektóre z nich są finansowane przez rząd.

Rząd Wspólnoty flamandzkiej od 1 kwietnia 1996 roku finansuje szkolenie organizowane przez uznane stowarzyszenia rodziców.

DANIA

Struktura systemu edukacji

Edukacja jest obowiązkowa dla dzieci i młodzieży w wieku od 7 do 16 lat.

Państwo administruje szkolnictwem publicznym głównie poprzez organa władz lokalnych:

- gminę miejską w odniesieniu do edukacji przedszkolnej (*børnehaveklasse*) i obowiązkowego kształcenia podstawowego (*folkeskole*), które jest koedukacyjne i bezpłatne, bez wprowadzania rozróżnienia między poziomem podstawowym a średnim (od 7 do 16 lat);
- hrabstwo w przypadku średnich szkół ogólnokształcących stopnia wyższego. W przeważającej większości szkoły średnie stopnia wyższego są zarządzane bezpośrednio przez państwo.

Prawa rodziców

1. Prawa indywidualne

Rodzice mają prawo:

- do wolnego **wyboru szkoły**: to prawo rodziców zostało wyszczególnione w Ustawie o *folkeskole*, który to akt prawny stwierdza, że rodzice powinni mieć prawo do zapisania dziecka do szkoły w rejonie, w którym dziecko mieszka czasowo lub na stałe. Ponadto rodzice powinni mieć prawo do zapisania dziecka do szkoły poza tym rejonem, jeżeli dana szkoła zgadza się na przyjęcie dziecka i jeżeli można tego dokonać w ramach ogólnych możliwości finansowych stworzonych przez radę gminy. Rodzice mają prawo się odwołać do rady gminy, jeżeli wybrana przez nich szkoła nie wyraża zgody na przyjęcie ich dziecka;
- do wolnego wyboru rodzaju szkolnictwa;
- do decydowania w kwestii zmiany szkoły przez ich dzieci i korzystania przez nie ze szkoły z internatem;
- do wzięcia na siebie odpowiedzialności za pewne lekcje;
- do składania w ustalonym trybie skarg;
- do powiedzenia ostatniego słowa, jeżeli chodzi o posłanie dziecka do szkoły o rok wcześniej lub o rok później;
- do uzyskania różnego rodzaju informacji na temat oceny kształcenia;
- do uzyskania konsultacji, wraz z dzieckiem, na temat przedmiotów, z których dziecko będzie musiało zdawać egzaminy;
- do założenia szkoły prywatnej; w tym przypadku wymagana jest pewna minimalna liczba uczniów, by szkoła mogła uzyskać uprawnienia do otrzymywania dotacji publicznych.

2. Prawa zbiorowe

Rodzice są reprezentowani i otrzymują poradnictwo w *folkeskole* i w gimnazjum, *gymnasium* (średnia szkoła ogólnokształcąca stopnia wyższego).

Ustawodawstwo

- 1970: Zostaje utworzony *Skolenævnet* (inspektorat szkolny), oferujący zdecentralizowany i zróżnicowany system poradnictwa dla rodziców.
- 1990: Weszła w życie Ustawa wprowadzająca nowe rady szkoły (*Skolebestyrelse*), w których rodzice mają znaczny wpływ.
- 1993: Ustawa o *folkeskole* ustanawia Radę do spraw *folkeskole* (*Folkeskolerådet*), ciało o zasięgu ogólnokrajowym.

Uczestnictwo rodziców

Szczelbel	Struktury uczestnictwa	Przedstawicielstwo rodziców		Uprawnienia/Rola	
		Liczba/Kadencja	Uczestnicy i procedury	Konsultacje/Informacja	Uprawnienia decyzyjne
Ogólnokrajowy	<i>Folkeskolerådet</i> (Rada ds. folkeskole) <i>Skole og Samfund</i> (Szkoła i Społeczeństwo)	- liczba: udział mniejszościowy (2 przedstawicieli rodziców spośród 15 członków) - kadencja: 3 lata Organizacja pełniąca rolę parasola z 15 lokalnymi niezależnymi wydziałami nazywanymi stowarzyszeniami okręgowymi. Na ogół kadencja członków rad trwa 2 lata.	Z rekomendacji <i>Skole og Samfund</i> . Członkowie rad lokalnych stowarzyszeń są wybierani spośród rad szkolnych w poszczególnych szkołach.	- doradcze wobec ministra edukacji; - może zalecać ministrowi edukacji podejmowanie prac innowacyjnych i projektów badawczych w stosunku do <i>folkeskole</i> . - konsultacje w ważnych sprawach; - informacja i dokumentacja; - formalne uczestnictwo w <i>Folkeskolerådet</i> ; - organizowanie szkolenia, opracowywanie i druk wydawnictw.	
Pośredni Hrabstwo Gmina	Rodzice nie uczestniczą				
Szkoła	<i>Skolebestyrelse</i> (rada szkoły)	- liczba: udział większościowy (5 do 7 przedstawicieli rodziców spośród 10 do 13, łącznie z przewodniczącym) - kadencja: 4 lata	Każda niezależna szkoła powołuje <i>skolebestyrelse</i> , której członkowie reprezentujący rodziców są wybierani spośród osób sprawujących opiekę nad dziećmi zapisanymi do danej szkoły; przedstawicielstwo rodziców jest określone przez prawo.	- udzielanie informacji rodzicom; - konsultacje w sprawie mianowania nauczycieli; - wnioski kierowane do Rady Gminy dotyczące szkolnego programu nauczania. <i>Skolebestyrelse</i> przedstawia Radzie Gminy zalecenia i odpowiada na składane przez nią zapotrzebowania na informacje.	- decyzje dotyczące ważniejszych aspektów działalności: fakultatywny wybór przedmiotów, rozkład zajęć, kierowanie uczniów do klas, zasady dotyczące nauczania, zasady postępowania itp. - decyzje (typ D) w sprawie zatwierdzenia budżetu. Konsultacje dotyczące trybu wyboru dyrektora szkoły (<i>Skolebestyrelse</i> ocenia kandydatów i wydaje zalecenia).

Stowarzyszenia

Stowarzyszenie *Skole og Samfund* (Szkoła i Społeczeństwo) reprezentuje 88% zainteresowanych grup: stowarzyszenia rodziców, wybranych członków rad szkolnych i pojedynczych rodziców.

Szkolenie

Podstawowe stowarzyszenie rodziców, *Skole og Samfund*, organizuje kursy na terenie całego kraju, których celem jest umocnienie *Skolebestyrelse* w ich pracy. Tematami mogą być: współpraca szkoły z domem, kontakt z rodzicami, uprawnienia *Skolebestyrelse* i decentralizacja finansów. Kursy te są finansowane z opłat osób z nich korzystających; udział w kursach członków rad szkolnych jest pokrywany z budżetu konkretnej szkoły (tzn. jest on pośrednio finansowany ze środków publicznych).

NIEMCY

Struktura systemu edukacji

Na ogół obowiązkowa edukacja ogólna i zawodowa trwa 12 lat, a zaczyna się w wieku 6 lat. Po 9 lub 10 latach edukacji obowiązkowej w szkole ogólnokształcącej następuje trwające trzy lata obowiązkowe kształcenie w niepełnym wymiarze godzin w szkole zawodowej, co ma miejsce w tych wypadkach, gdy edukacja nie jest kontynuowana w stacjonarnej szkole ogólnokształcącej lub zawodowej w pełnym wymiarze godzin.

Odpowiedzialność za edukację w Republice Federalnej Niemiec jest określana przez strukturę państwa federalnego. Ustawa Zasadnicza (*Grundgesetz*, Artykuł 7) stanowi, że system edukacji jako całość podlega państwu. Ustawa Zasadnicza ponadto dzieli realizację uprawnień państwa i wypełnianie jego obowiązków pomiędzy federację i kraje związkowe, landy (*Länder*), i ceduje uprawnienia dotyczących tych zagadnień na kraje związkowe we wszystkich dziedzinach z wyjątkiem tych, co do których Ustawa Zasadnicza wprowadza derogację (Artykuł 30). Większość uprawnień dotyczących ustawodawstwa i administrowania w oświacie i wychowaniu została scedowana na kraje związkowe (*Länder*). Odnosi się to, w szczególności, do kształcenia na poziomie podstawowym, średnim i wyższym, jak również do oświaty dorosłych i kształcenia ustawicznego.

Na czele Ministerstw Edukacji, Kultury i Nauki 16 krajów związkowych (*Länder*) stoją ministrowie (w miastach wydzielonych: Berlinie, Bremie i Hamburgu - senatorowie), odpowiedzialni wobec odnośnych parlamentów, którzy ustalają wytyczne w sprawach polityki oświatowej, wprowadzają w życie przepisy prawne i administracyjne oraz pełnią kontrolę nad podległymi organami władzy i placówkami oświatowymi.

Ministrowie edukacji, kultury i nauki krajów związkowych współpracują w ramach Stałej Konferencji Ministrów Edukacji i Kultury krajów związkowych, *Länder (Ständige Konferenz der Kultusminister der Länder in der Bundesrepublik Deutschland)*. Konferencja ta jest instrumentem współpracy, która ma na celu stworzenie wspólnej i porównywalnej podstawowej struktury systemu edukacji w Niemczech.

Prawa rodziców

1. Prawa indywidualne

Ustawa Zasadnicza przyjęta w roku 1949 uznaje opiekę i wychowanie dzieci za naturalne prawo i obowiązek rodziców. "Opieka i wychowanie dzieci stanowią naturalne prawa rodziców, jak również podstawowy i główny ciężący na nich obowiązek. Nad realizacją tych praw czuwa Państwo" (*Grundgesetz*, Ustawa Zasadnicza, Artykuł 6, ust. 2).

Rodzice i Państwo wobec tego mają wspólny obowiązek edukacyjny, który może być realizowany jedynie w drodze znaczącej współpracy rodziców ze szkołą. Podstawowe zasady i szczegóły tej współpracy zostały ustalone w konstytucjach krajów związkowych i statutach szkół, jak również w innych przepisach prawa dotyczących szkolnictwa wprowadzanych w życie przez landy. Współpraca rodziców ze szkołą jest szczególnie ważna wówczas, gdy podejmowane decyzje odnoszą się do dalszej kariery szkolnej dzieci, gdy dziecko napotyka szczególne trudności lub gdy dzieci niepełnosprawne muszą mieć możliwie najbardziej efektywną pomoc i zachętę.

Jeżeli chodzi o prawo rodziców do **wyboru szkoły** dla swych dzieci, należy zwrócić uwagę na rozróżnienie między wyborem rodzaju szkoły a dostępem do konkretnej szkoły publicznej lub prywatnej. Na poziomie szkolnictwa podstawowego dzieci podlegające obowiązkowi szkolnemu rozpoczynają naukę w szkole podstawowej, która jest taka sama dla wszystkich dzieci.

Przejście ze szkoły podstawowej do jednego z rodzajów szkoły na poziomie szkolnictwa średniego podlega różnym przepisom w zależności od ustawodawstwa danego kraju związkowego, landu. W kwestii wyboru typu szkoły średniej niższego stopnia, do której ma uczęszczać dziecko, decyzję podejmują rodzice na podstawie oceny dokonanej przez szkołę podstawową. Dostęp do różnego rodzaju szkół średnich zależy jednak od tego, czy uczniowie spełniają pewne kryteria, jeżeli chodzi o osiągnięte wyniki, i/lub od decyzji podjętej przez władze oświatowe.

Prawo rodziców do wyboru może być ograniczone przez ustalone granice wynikające z rejonizacji. Uczniowie ubiegający się o przyjęcie do szkoły na poziomie obowiązkowego szkolnictwa średniego: *Hauptschule* (szkoła średnia niższego stopnia) lub *Berufsschule* (szkoła zawodowa) muszą uczęszczać do lokalnej szkoły tego typu. Ponieważ nie obowiązuje rejonizacja w odniesieniu do szkoły średniej stopnia wyższego (np. *Gymnasium*), rodzice mają wolny wybór szkoły. Wybór ten jednakże może być ograniczony przez możliwości, jakimi dysponuje dana szkoła, jeżeli chodzi o liczbę przyjmowanych uczniów.

Z punktu widzenia sprostania wymogom obowiązku szkolnego rodzice mają również prawo wyboru dla swych dzieci szkoły prywatnej, która została przez Ministerstwo Edukacji i Kultury właściwego kraju związkowego zaaprobowana jako substytut szkoły publicznej. Szkoły prywatne jednak stanowią raczej wyjątek.

Prawa rodziców obejmują również prawo do informacji w sprawach związanych ze szkołą. Prawo to odnosi się do wszystkich faktów, które mają fundamentalne znaczenie dla realizacji ich indywidualnych praw rodzicielskich w odniesieniu do edukacji. Inne aspekty praw rodziców różnią się w zależności od krajów związkowych. Na przykład w Nadrenii-Westfalii rodzice mają prawo do uczestniczenia w niektórych działaniach szkoły.

2. Prawa zbiorowe

Również w gestii rodziców leży realizacja praw w kolektywnych ciałach decyzyjnych, takich jak komitety wspólnie ustalające pewne sprawy (*Mitbestimmungsgremien*), na szczeblu szkoły i poza nią. Wspólne ustalanie różnych spraw w tym kontekście oznacza reprezentowanie interesów rodziców, co - w zależności od konkretnego kraju związkowego - może się łączyć z większym lub mniejszym udziałem, i/lub prawo do współdecydowania, jakie mają przedstawiciele rodziców wybrani lub oddelegowani na różnych szczeblach (na szczeblu klasy, szkoły, gminy, rejonu, kraju związkowego). Tym niemniej we wszystkich krajach związkowych ważniejsze decyzje w sprawach dotyczących edukacji są kwestią do rozstrzygnięcia przez nauczycieli i ich konferencje i/lub przez inspektorat. W zasadzie odpowiednie przepisy umożliwiają rodzicom uczestnictwo w dwóch różnych formach: w samych gremiach oraz za pośrednictwem tych gremiów, w których reprezentowani są tylko rodzice, i z drugiej strony za pośrednictwem wspólnych gremiów, w których są reprezentowane inne osoby zaangażowane w pracę szkoły (nauczyciele, uczniowie itd.), i przedstawiciele rodziców. Na ogół uczestnictwo rodziców w pracach na terenie szkoły może występować na dwóch poziomach: na niższym poziomie w klasie dziecka oraz na poziomie wyższym, dotyczącym szkoły jako całości. Ponadto istnieją działania na szczeblu lokalnym (gminnym lub rejonowym) czy, na koniec, na szczeblu kraju związkowego.

Przedstawicielstwo rodziców na szczeblu kraju związkowego, landu, z reguły jest przewidziane dla rad rodzicielskich, które w różnych krajach związkowych mają różne nazwy. Są to ciała oficjalne, za których pośrednictwem rodzice mogą uczestniczyć w podejmowaniu decyzji dotyczących spraw szkoły. W niektórych landach mają one charakter czysto doradczy, zwłaszcza w Berlinie, ale też ich kompetencje idą niekiedy tak daleko, że rodzice mają tak szerokie uprawnienia, że współzarządzają szkołą (np. w Hesji).

Jeżeli chodzi o wspólne gremia, to na szczeblu kraju związkowego zostały wypracowane różne koncepcje kolektywnego zarządzania, które obejmują:

- ustawowe konsultacje zainteresowanych grup w sprawach szkoły, mających znaczenie ogólne i zasadnicze, jak na przykład w Nadrenii-Westfalii;
- tworzenie stałego forum doradczego w dziedzinie edukacji i szkolenia, np. w Bawarii.

W gremiach rodzicielskich na szczeblu lokalnym (gmina, okreg, kraj związkowy) w większości krajów związkowych przedstawiciele rodziców opowiedzieli się za tworzeniem wspólnych rad rodziców. W większości landów szkolne rady konsultacyjne są tworzone jako wspólne ciała przedstawicielskie, włączające wszystkie grupy zainteresowane sprawami szkoły na szczeblu lokalnym (*Schulbeiräte*); są one znane pod różnymi nazwami: *Bezirksschulbeirat*, *Schulkommission* itd. Kościoły i władze lokalne w niektórych przypadkach również mogą mieć swych przedstawicieli w tych komitetach.

Na szczeblu szkoły interesy rodziców w większości krajów związkowych są reprezentowane przez rady rodzicielskie (*Elternbeiräte*), które to struktury są ciałami czysto rodzicielskimi. Na ogół na zebraniach szkolnej rady rodziców obecny jest dyrektor szkoły lub przedstawiciele nauczycieli z głosem doradczym.

Na ogół forum konferencji szkolnej (*Schulkonferenz*), określane również mianem forum szkolnego (*Schulforum*), wspólnoty szkolnej (*Schulgemeinde*) lub komitetu szkolnego (*Schulausschuß*), jest tym ciałem przedstawicielskim, w którym reprezentanci rodziców i uczniowie mogą ściśle współpracować z dyrektorem szkoły i nauczycielami. Na szczeblu klasy interesy rodziców są uwzględniane poprzez organizowanie zebrań rodzicielskich (znanych pod nazwą *Klassenelternschaft*, *Elternrat*, *Klassenelternvertretung* itp.). Na tym szczeblu w niektórych krajach związkowych zostały powołane do życia struktury znane jako *Klassenpflegschaften*, jako gremia współuczestnictwa przy równej liczbie nauczycieli, rodziców i uczniów (np. w Badenii-Wirtembergii, Bremie, Meklemburgii-Pomorzu Zachodnim i Saksonii-Anhalt).

Ustawodawstwo

Z wyjątkiem konstytucji niektórych krajów członkowskich, które *expressis verbis* przyznają rodzicom prawa do współzarządzania szkołą, nie istnieją przepisy prawne dotyczące uczestnictwa na szczeblu federalnym. Tym niemniej zbiorowe prawa rodziców zostały w sposób wyraźny przewidziane przez kraje związkowe w konkretnych ustawach dotyczących uczestnictwa i współzarządzania szkołami, jak również w ustawodawstwie dotyczącym szkół oraz w aktach prawnych dotyczących obowiązku szkolnego, regulaminów szkolnych i szkolnej administracji. Inne sprawy są regulowane różnymi przepisami prawno-administracyjnymi.

Poniżej zostały zaprezentowane niektóre najważniejsze daty związane z instytucjonalizacją rodzicielskich ciał przedstawicielskich w systemie szkolnym krajów związkowych od roku 1918.

- 1918-39: W kilku niemieckich krajach związkowych (Prusy, Bawaria, Badenia, Saksonia, Brema, Hamburg i Turyngia) rady rodziców zostały utworzone albo we wszystkich szkołach generalnie (np. w Prusach), albo w placówkach szkolnictwa wyższego (Bawaria i Badenia). W Bawarii kwestia ciał przedstawicielskich rodziców w szkołach podstawowych (*Volksschulen*) została uregulowana w inny sposób, w postaci *Schulpflegschaft*.
- 1939-45: Likwidacja rad rodziców w czasach narodowego socjalizmu.
- Po roku 1945: Po drugiej wojnie światowej w krajach związkowych ponownie zostały powołane do życia rady rodziców. Opierając się na przeświadczeniu, że szkoła powinna się trzymać demokratycznych zasad w swej wewnętrznej organizacji, uznano ogólne prawa nauczycieli i uczniów dotyczące uczestnictwa. Prawa te przybrały różne kształty w różnych krajach związkowych. Tak na przykład rada rodziców w Hesji miała "funkcję uczestniczenia w sprawach szkoły w formie doradztwa i pomocy..." (dekret z

dnia 10 maja 1945 roku). W Nadrenii-Westfalii rodzice za pośrednictwem swych ciał przedstawicielskich wnoszą wkład w "kształtowanie systemu edukacji" (pierwsza ustawa regulująca organizację systemu szkolnego w Nadrenii-Westfalii została uchwalona w roku 1952).

Wczesne lata 70.: Prawa rodziców do uczestnictwa zostały rozszerzone zarówno pod względem jakościowym, jak i instytucjonalnym albo w ustawodawstwie dotyczącym edukacji, albo w konkretnych ustawach, jak na przykład wprowadzenie w roku 1977 w Nadrenii-Westfalii aktu ustawodawczego dotyczącego uczestnictwa w życiu szkoły czy wprowadzenie fundamentalnych zmian w zakresie praw rodziców dotyczących ich uczestnictwa w podstawowej ustawie dotyczącej edukacji w Hamburgu w roku 1973.

Od tego czasu w nowym ustawodawstwie dotyczącym szkolnictwa wprowadzanym przez kraje związkowe, np. w nowelizowanych wersjach ustaw o edukacji w Dolnej Saksonii w roku 1993 i w Hesji w roku 1992, coraz większą wagę zaczęto przywiązywać do praw rodziców do uczestnictwa.

Ustawodawstwo dotyczące szkolnictwa w pięciu "nowych landach" również w znacznym stopniu uwzględnia prawa rodzicielskie, których zakres do pewnego stopnia zasadza się na przepisach pochodzących ze "starych landów".

Uczestnictwo rodziców

Szczelbel	Struktury uczestnictwa	Przedstawicielstwo rodziców		Uprawnienia/Rola	
		Liczba/Kadencja	Uczestnicy i procedury	Konsultacje/Informacja	Uprawnienia decyzyjne
Szczelbel federalny	Nie istnieją przepisy z mocą ustawy dotyczące rodzicielskiego ciała przedstawicielskiego, istnieje natomiast wolne stowarzyszenie ciał przedstawicielskich, jak np. w Federalnej Radzie Rodziców (<i>Bundeselternrat</i>).	- liczba: wyłącznie rodzice			
Kraj związkowy	<p>Prawie we wszystkich krajach związkowych istnieją ciała przedstawicielskie dla rodziców na szczeblu kraju związkowego; różne są ich nazwy (<i>Landeseltern(bei)rat</i>, <i>Landeselternausschuß</i>, <i>Elternkammer</i>, <i>Landeselternvertretung</i>)</p> <p>Są różne w różnych landach; z reguły powoływane do życia <i>Landesschulbeirat</i> (rady konsultacyjnej); różne są ich nazwy, np. <i>Landesschulkonferenz</i>, i zakresy odpowiedzialności</p> <p>Przykład: Bawaria <i>Landesschulbeirat</i> (organ doradczy)</p>	<p>- liczba: wyłącznie rodzice</p> <p>- kadencja: różna w różnych krajach związkowych</p> <p>- liczba: różna w różnych krajach związkowych; różna jest łączna liczba przedstawicieli</p> <p>- liczba: udział mniejszościowy (8 przedstawicieli rodziców spośród 43 członków)</p>	<p>Różne w różnych krajach związkowych.</p> <p>Różne w różnych krajach związkowych; z reguły jest to forum dla wszystkich grup związanych z życiem szkoły.</p> <p>Wyznaczani przez krajowego ministra edukacji i spraw kulturalnych.</p>	<p>Są różne w różnych landach; z reguły szeroko pojęte prawo do informacji i wyjaśnień; niekiedy ich zakres obejmuje od funkcji doradczej do prawa do wspólnego ustalania różnych spraw.</p> <p>Generalnie funkcja informacyjna i doradcza w sprawach mających dla szkoły szczególną wagę.</p> <p>- doradzanie ministrowi edukacji i spraw kulturalnych. Wiążące konsultacje w sprawie większych przedsięwzięć, w szczególności opracowywania programów nauczania, ustalania i modyfikowania regulaminów szkolnych, akt uczniów oraz zmian wpływających na przedstawicielstwo rodziców;</p> <p>- zgłaszanie sugestii, zaleceń w sprawie planów szczególnej wagi, co do których</p>	

należy zasięgać opinii rady.

Uczestnictwo rodziców

Szczelbel	Struktury uczestnictwa	Przedstawicielstwo rodziców		Uprawnienia/Rola	
		Liczba/Kadencja	Uczestnicy i procedury	Konsultacje/Informacja	Uprawnienia decyzyjne
Okręg, gmina miejska	Różne w różnych krajach związkowych; prawie wszystkie landy mają okręgową radę rodziców (<i>Kreiselternbeirat</i>). Są one różne w różnych krajach związkowych, ale nie wszędzie istnieją. (W różnych landach przyjęto różne nazwy: <i>Schulbeirat</i> , <i>Bezirksschulbeirat</i> , <i>Kreisschulbeirat</i> itp.).	- liczba: wyłącznie rodzice - kadencja: różna w różnych krajach związkowych Różne w różnych krajach związkowych	Różne w różnych krajach związkowych. Różne w różnych krajach związkowych.	Informacje i konsultacje w sprawach działalności na szczeblu lokalnym. Różne w różnych krajach związkowych.	
Szkoła	<i>Schulelternbeirat</i> (szkolna rada rodziców) Przykład 1: <u>Bawaria <i>Elternbeirat</i></u> (Rada Rodziców) Przykład 2: <u>Nadrenia-Westfalia <i>Schulpflegschaft</i></u>	- liczba: wyłącznie rodzice - kadencja: różna w różnych krajach związkowych - liczba: wyłącznie rodzice; 1 przedstawiciel rodziców na 50 uczniów (minimum 5, maksimum 12 członków) - liczba: wyłącznie rodzice (są przewodniczącymi <i>Pflegschaften</i> klas lub roczników; dyrektor szkoły występuje w charakterze zastępcy przewodniczącego) - kadencja: 1 rok szkolny	Różne w różnych krajach związkowych. Prawo do wysyłania delegatów na <i>Schulkonferenz</i> .	Z reguły funkcja doradcza w sprawach szkoły. - funkcja doradcza w sprawach mających ogólne znaczenie; ogólna dyskusja nad propozycjami i sugestiami rodziców; - obowiązek rozpatrzenia propozycji przedstawionych przez <i>Elternbeirat</i> . - funkcja konsultacyjna: wybór przewodniczącego i przedstawicieli na <i>Schulkonferenz</i> oraz na konferencje tematyczne; - wspólne zarządzanie.	Upoważniona do podejmowania decyzji.

Uczestnictwo rodziców

Szczelbel	Struktury uczestnictwa	Przedstawicielstwo rodziców		Uprawnienia/Rola	
		Liczba/Kadencja	Uczestnicy i procedury	Konsultacje/Informacja	Uprawnienia decyzyjne
	<p>Różne w różnych krajach związkowych: <i>Schulkonferenz, Schulforum, Schulgemeinde, Schulausschuß</i> (organ współzarządzający z udziałem rodziców)</p> <p>Przykład 1: <u>Bawaria</u> <i>Schulforum</i> (Rada Rodziców)</p> <p>Przykład 2: <u>Nadrenia-Westfalia</u> <i>Schulkonferenz</i></p>	<p>Różne w różnych krajach związkowych. Złożone z przedstawicieli rodziców, nauczycieli i uczniów</p> <p>- liczba: ekwiwalentny udział 3 przedstawicieli rodziców spośród 9 członków (3 nauczycieli, 3 uczniów i 3 rodziców)</p> <p>- liczba: od 6 do 36 w zależności od wielkości szkoły; skład różni się w zależności od poziomu szkolnictwa; przewodniczącym jest dyrektor szkoły</p> <p>- kadencja: 1 rok szkolny</p>	<p>Różne w różnych krajach związkowych.</p>	<p>Różne funkcje w różnych krajach związkowych: konsultacyjna, a także zaangażowanie:</p> <ul style="list-style-type: none"> - w różne aspekty codziennego życia szkoły i edukacji; - w niektóre zagadnienia dotyczące budynków szkolnych i wyposażenia; - w procedury wyboru dyrektorów szkół (w pewnych landach). <p>- funkcja konsultacyjna i zalecenia</p> <p>- zajmowanie stanowiska w ważnych sprawach związanych z życiem szkoły.</p> <p>- zalecenia dotyczące podstawowych zasad, takich jak struktura treści kursu, stosowane metody nauczania, podział i organizacja godzin lekcyjnych, jednolite zastosowanie przepisów dotyczących oceny postępów ucznia.</p>	<p>W pewnych krajach związkowych prawo do wspólnego podejmowania decyzji w sprawach:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wprowadzania dodatkowych kursów i działalności; - wprowadzania 5-dniowego tygodnia nauki; - wyboru podręczników. <p>- podejmowanie decyzji w następujących dziedzinach: koordynacja pracy domowej, wnioski zgłaszane do władz szkolnych, dodatkowe akcje na terenie szkoły, grupy studyjne itp.</p>

Stowarzyszenia

Istnieje wiele stowarzyszeń rodziców. Poza tym *Bundeselternrat* jest niezależnym stowarzyszeniem na szczeblu federalnym przedstawicielskich organów rodzicielskich na szczeblu kraju związkowego.

Szkolenie

Zapewnienie szkolenia rodzicom jest na ogół sprawą inicjatywy samych rodziców. Może ono również być lansowane przez stowarzyszenia rodziców na szczeblu federalnym lub na szczeblu kraju związkowego; odbywa się to w drodze przekazywania rodzicom informacji oraz organizowania konferencji.

GRECJA

Struktura systemu edukacji

Edukacja jest obowiązkowa w wieku od 6 do 15 lat.

Ministerstwo Edukacji ma rozległą kontrolę nad systemem oświaty i wychowania. Ministerstwo posiada uprawnienia nadzorcze nad systemem i monitoruje każdy jego aspekt, od decyzji w sprawie utworzenia szkoły, poprzez nabór i zarządzanie kadrami, opracowywanie programów szkolnych i rozkładów zajęć w nauczaniu wszystkich przedmiotów, do wyboru i rozprowadzania podręczników. W ostatnim czasie niektóre z tych uprawnień zostały przekazane władzom lokalnym (prefekturom i lokalnym wspólnotom) oraz szkołom.

Na szczeblu lokalnym Komitety do spraw Edukacji zarządzają funduszami przyznanymi przez Ministerstwo każdej szkole.

Prawa rodziców

1. Prawa indywidualne

Każde dziecko ma prawo do bezpłatnej edukacji od szkoły podstawowej do szkolnictwa wyższego w szkołach państwowych na zasadach równych szans. Bezpłatne nauczanie jest prowadzone przez szkoły państwowe na mocy Konstytucji i z poszanowaniem zasady równych szans. Istnieją również płatne szkoły prywatne, do których rodzice również mogą posyłać swe dzieci.

Wybór szkoły na poziomie podstawowym i średnim opiera się na zasadzie bliskości w sensie przestrzennym (Dekret Prezydenta nr 104/79 z roku 1979). W systemie szkolnictwa średniego stopnia wyższego (młodzież w wieku od 15 do 18 lat) wybór szkoły odbywa się na zasadzie typu szkoły, do której uczeń chce się zapisać. Jeżeli - na poziomie szkoły średniej - uczeń nie zalicza kilku przedmiotów lub całego roku, rodzice mogą poprosić, by wyniki egzaminów ich dziecka zostały ponownie ocenione przez władzę zwierzchnią. Rodzice muszą złożyć formularz z prośbą skierowaną do dyrektora szkoły. Prace egzaminacyjne ucznia są następnie przesyłane do władzy zwierzchniej, której ocena - niezależnie od tego, czy jest tożsama czy różni się od oceny nauczyciela - jest ostateczna i nie można się od niej odwoływać do innych instancji.

Rodzice mają prawo do otrzymywania ze szkoły informacji, mogą również w pewne dni spotykać się o określonej porze z nauczycielami i zasięgać ich rady. Mogą także uzyskiwać te informacje poza tymi ustalonymi dniami i godzinami. Nauczyciele mają obowiązek informowania rodziców o postępach i wynikach w nauce ich dzieci.

2. Prawa zbiorowe

Na mocy prawa rodzice muszą być reprezentowani na szczeblu ogólnokrajowym, municypalnym, prefekturalnym oraz na szczeblu szkoły (Ustawa nr 1566/1985). Ustawa z roku 1985 (Artykuł 53, ust. 1, 2 i 3) stanowi, że rodzice uczniów w każdej szkole, jeżeli chcą uczestniczyć w życiu szkoły, muszą powołać do życia stowarzyszenie rodziców. Utworzone w ten sposób stowarzyszenie rodziców nosi nazwę szkoły, zaś jego statut musi być zarejestrowany w sądzie, co nadaje stowarzyszeniu charakter prawny.

Ustawodawstwo

1985: Uczestnictwo rodziców na wszystkich szczeblach (ogólnokrajowym, prefekturalnym, lokalnym i na szczeblu szkoły) jest regulowane przez Ustawę nr 1566/1985. Ustawa z roku 1985 (Artykuł 1) w sprawie organizacji i funkcji stowarzyszeń rodziców reguluje wybór zarządów stowarzyszeń rodziców.

Uczestnictwo rodziców

Szczelbel	Struktury uczestnictwa	Przedstawicielstwo rodziców		Uprawnienia/Rola	
		Liczba/Kadencja	Uczestnicy i procedury	Konsultacje/Informacja	Uprawnienia decyzyjne
Ogólnokrajowy	<i>Ethniko Symvoulia Pedias</i> - E.SY.P. (Ogólnokrajowa Rada Szkolna)	- liczba: udział mniejszościowy (1 przedstawiciel rodziców spośród 97 członków) - kadencja: 2 lata	Wybierani przez zgromadzenie wyborcze Konfederacji Rodziców.	- wszystkie aspekty łącznie z informacją i zgłaszaniem wniosków do właściwych departamentów Ministerstwa Edukacji w sprawach polityki oświatowej na szczeblu ogólnokrajowym - zarówno w kraju, jak i poza jego granicami. Podejmowane decyzje są zaleceniami i nie są dla ministra wiążące.	
Pośredni Region	Rodzice nie uczestniczą				
Prefektura lub podprefektura	<i>Nomarchiaki</i> lub <i>Eparchiaki Epitropi Pedias</i> (Rada ds. Edukacji prefektury lub podprefektury)	- liczba: udział mniejszościowy (1 przedstawiciel rodziców spośród 16 członków) - kadencja: 2 lata	Wybierani przez zgromadzenie wyborcze Federacji Rodziców.	- opinie w sprawach dotyczących ogólnej polityki oświatowej (np. tworzenie, zamykanie i łączenie szkół; tworzenie i likwidacja stanowisk nauczycielskich). Przekazywanie funduszy władzom lokalnym na bieżące potrzeby szkół. Podejmowane decyzje są zaleceniami i nie są dla Rady Prefektury wiążące, chociaż ta ostatnia na ogół je akceptuje.	
Gmina	<i>Dimotiki</i> lub <i>Koinotiki Epitropi</i> (Gminny Komitet ds. Edukacji)	- liczba: udział mniejszościowy (1 przedstawiciel rodziców z dyrektorem szkoły, przedstawiciele urzędu gminnego i lokalnego przemysłu) - kadencja: 2 lata	Wybierani przez zgromadzenie wyborcze Związku Rodziców.	- składanie wniosków do <i>Scholiki Epitropi</i> w sprawie podziału funduszy na bieżące potrzeby; - podstawowy nadzór nad gospodarką finansową.	

Uczestnictwo rodziców

Szczelbel	Struktury uczestnictwa	Przedstawicielstwo rodziców		Uprawnienia/Rola	
		Liczba/Kadencja	Uczestnicy i procedury	Konsultacje/Informacja	Uprawnienia decyzyjne
				<p>- rola konsultacyjna w prowadzeniu <i>Scholiki Epitropi</i>;</p> <p>- wyrażanie opinii we wszystkich sprawach dotyczących działalności szkoły na danym terenie (w gminie). Podejmowane decyzje są zaleceniami i nie są dla Rady Gminy wiążące, tym niemniej z reguły Rada Gminy przyjmuje je.</p>	
Szkoła	<i>Scholiki Epitropi</i> (Komitet Szkolny)	<p>- liczba: udział mniejszościowy (1 przedstawiciel rodziców na szkołę spośród 5-15 członków)</p> <p>- kadencja: 2 lata</p>	<p>Przedstawiciele rodziców są wybierani na walnym szkolnym zebraniu rodziców większością 1/3 uczniów uczęszczających do szkoły.</p>	<p>- zarządzanie wyasygnowanymi środkami na bieżącą działalność szkoły i remonty.</p>	<p>- decyzje (typ D) we wszystkich sprawach finansowych. Decyzje są dla Komitetu wiążące. Rodzice mogą brać udział pod warunkiem, że ich wybór nastąpił zgodnie z Ustawą nr 1566/85 i zarządzeniami ministerialnymi. W tym przypadku przedstawiciele rodziców mają prawo do zablokowania (po rozważeniu stopnia priorytetowości i potrzeby wydatków) działań zarządczych, jeżeli jest to konieczne i jeżeli dostatecznie dobrze znają przepisy prawne, by uzasadnić swą opinię, i potrafią przekonać pozostałych członków Komitetu Szkolnego.</p>
	<i>Scholiko Symvoulia</i> (Rada Szkoły)	<p>- liczba: udział mniejszościowy (między 5 a 11 członkami zarządu stowarzyszenia rodziców ze stowarzyszeniami nauczycieli i przedstawicielami władz lokalnych w <i>Scholiki Epitropi</i>)</p> <p>- kadencja: 2 lata</p>	<p>Zarząd ma pełne prawo do uczestnictwa, jeżeli wybory odbyły się zgodnie z postanowieniami Ustawy 1566/85 i odnośnych zarządzeń ministerialnych.</p>	<p>- wskazywanie zagadnień związanych z działalnością szkoły; podejmowanie działań zapewniających dobre stosunki między rodzicami, nauczycielami i uczniami.</p>	

Stowarzyszenia

Pierwsze stowarzyszenia rodziców zostały utworzone po roku 1945. Przed wprowadzeniem w roku 1963 edukacji bezpłatnej i odpowiedzialności państwa za wydatki, stowarzyszenia rodziców zbierały pieniądze i dofinansowywały szkoły (pokrywając koszty bieżące, koszty ogrzewania itp.). Zgodnie z Ustawą nr 1566/85 stowarzyszenia rodziców utworzyły na szczeblu lokalnym związki i wybrały po jednym przedstawicielu do Gminnego Komitetu ds. Edukacji. Na szczeblu prefekturalnym (prefektura lub okręg) związki te tworzą federacje i wybierają po jednym przedstawicielu do Prefekturalnego Komitetu ds. Edukacji. Na szczeblu ogólnokrajowym federacje te tworzą Naczelną Konfederację Rodziców w Grecji (A.S.G.M.E.), która wybiera jednego przedstawiciela do Ogólnokrajowej Rady ds. Edukacji. Ustawa nr 1566/85 i zarządzenie Ministra nr H/9876/85 regulują sprawy wyboru zarządów i przedstawicieli oraz wprowadzają wymóg, by były to wybory tajne.

Regulowane przez Konstytucję prawa i obowiązki rodziców stanowią, iż żaden rodzic nie może być wykluczony ze stowarzyszenia rodziców.

Szkolenie

Państwo nie zapewnia żadnego konkretnego szkolenia. Przed piętnastu laty niektóre zarządy gminne utworzyły "szkoły rodzicielskie" (*Scholes Goneon*), chociaż w ostatnim czasie wykazują one tendencję spadkową. Seminaria dla rodziców są organizowane na zasadzie prywatnej inicjatywy, na ogół inspirowanej przez stowarzyszenia rodziców, związki lub federacje, w zależności od tego, na ile aktywne są poszczególne grupy. Inicjatywy te nie oznaczają bezpośredniego zaangażowania rodziców w system edukacji.

HISZPANIA

Struktura systemu edukacji

Nauka jest obowiązkowa w wieku od 6 do 16 lat.

Ze względu na status 17 regionów autonomicznych uważa się, że oświata i wychowanie stanowią zakres odpowiedzialności dzielony pomiędzy państwo i regiony autonomiczne. Niektóre spośród regionów autonomicznych już posiadają pełne uprawnienia w dziedzinie edukacji i powołały do życia własne organa administracyjne, inne natomiast jeszcze nie uzyskały od centralnej administracji oświatowej środków niezbędnych do realizacji ich pełnych uprawnień.

Te regiony autonomiczne, które posiadają pełne uprawnienia w stosunku do edukacji, są odpowiedzialne za rekrutację, mianowanie i szkolenie nauczycieli i personelu niepedagogicznego, za integrację ogólnokrajowych planów edukacji z kursami i przedmiotami o charakterze regionalnym oraz za finansowanie szkół prywatnych (do których uczęszcza 1/3 ogółu uczniów).

Centralne organa państwa mają wyłączną władzę w sferze:

- przepisów dotyczących przyznawania dyplomów wyższych uczelni;
- uchwalania i stosowania podstawowych wytycznych dotyczących konstytucyjnego prawa do edukacji.

Istnieje w kraju zintegrowana sieć szkół publicznych i zatwierdzonych szkół prywatnych (całkowicie dotowanych).

Prawa rodziców

1. Prawa indywidualne

Prawa i obowiązki rodziców zostały uregulowane przez ustawę z roku 1985 (LODE), która stanowi, że rodzice mają prawo wyboru innych szkół niż oferowane przez organa władzy publicznej. Ponieważ jedynym realnym ograniczeniem wolności wyboru jest możliwość przyjęcia przez szkołę określonej liczby uczniów, zostały wprowadzone cztery ustawowe kryteria wyboru w tym przypadku, gdy możliwości szkoły w tym względzie już się wyczerpały: dochód rodziny, odległość od domu, czy w tej samej szkole kształci się już ktoś z rodzeństwa i czy ubiegający się o przyjęcie jest osobą niepełnosprawną. Kryteria te odnoszą się do szkolnictwa na poziomie podstawowym i średnim. Rodzicom przysługuje prawo odwołania się do dyrektora w Ministerstwie Edukacji i Kultury zajmującego się daną prowincją, jeżeli uznają, że w przypadku ich dziecka (dzieci) kryteria przyjęcia do szkoły nie zostały właściwie zastosowane. Odwołanie takie musi być rozpatrzone w odpowiednim czasie, by zapewnić dziecku zadowalające warunki nauki.

Dekret z dnia 18 grudnia roku 1985 regulujący przyjęcie uczniów do szkoły określa cele i hierarchię edukacji.

Rodzice mają prawo zakładać szkoły prywatne, zaś ich dzieci mają prawo do edukacji niestacjonarnej organizowanej przez państwo. Rodzice mają swobodę wyboru, jeżeli chodzi o nauczanie religii i etyki. Rodzice mają prawa i obowiązki dotyczące poradnictwa i oceny uczniów oraz procedur odwoławczych w razie sankcji. Co prawda, prawo w rzeczywistości przyznaje rodzicom relatywnie mniejszą rolę.

Regiony autonomiczne w Hiszpanii mają specjalne przepisy prawne dotyczące języków w zależności od konkretnego statusu każdego okręgu. Tak na przykład Kraj Basków realizuje

nauczanie w trzech językach, podczas gdy Katalonia oferuje tylko jeden. Przepisy te naturalnie wywierają bezpośredni wpływ na dostępne dla rodziców możliwości wyboru.

2. Prawa zbiorowe

Rodzice są reprezentowani na szczeblu ogólnokrajowym przez konfederacje w ramach głównej rady konsultacyjnej w sprawach obowiązku szkolnego, *Consejo Escolar del Estado*. W ten sposób rodzice mają bezpośredni dostęp do wszystkich dyskusji politycznych i innowacji wdrażanych na szczeblu ogólnokrajowym. Prawo stwarza również możliwość zaistnienia mechanizmów zapewniających im uczestnictwo na wszystkich szczeblach administracji publicznej.

Stopniowy postęp, jaki osiąga 17 regionów autonomicznych na drodze do pełnej autonomii, pociągnął za sobą przeniesienie procesów podejmowania decyzji na organa pełniące dla tych regionów szczególną rolę, które to ciała mogą następnie rozwijać działania o charakterze lokalnym, w szczególności jeżeli chodzi o uczestnictwo rodziców.

Ustawodawstwo

Uczestnictwo rodziców zostało podniesione do rangi zasady i stanowi integralną część podstawowej ustawy z roku 1985 wyznaczającej ogólne struktury systemu oświaty i wychowania, jaki się rozwinął w warunkach państwa demokratycznego.

- 1978: Konstytucja (Artykuł 27.7) stanowi, że rodzice mogą uczestniczyć w nadzorze i zarządzaniu szkołami finansowanymi ze środków publicznych.
- 1985: LODE (ustawa o prawie do edukacji) kładzie podwaliny pod obecny system oświaty i wychowania oraz reguluje kwestię uczestnictwa rodziców na wszystkich szczeblach systemu. Artykuły 3 i 8 ściśle określają prawa i obowiązki rodziców.
- 1986: Dekret Królewski nr 1533 reguluje sprawę stowarzyszeń rodziców utworzonych w szkołach publicznych i prywatnych.
- 1988: Dekret nr 1543 ustala zakres odpowiedzialności rodziców, jeżeli chodzi o stosowanie ustawy LODE i jej procedur. Prawa rodziców zostały określone w ramach praw ich dzieci.
- 1990: LOGSE (ustawa o ogólnej organizacji systemu oświaty i wychowania) stwarza warunki do globalnej reformy tego systemu, jaka ma być zakończona przed rokiem 2000. Cele obejmują demokratyzację edukacji, stworzenie wspólnej zasadniczej części programu nauczania na poziomie szkoły średniej oraz większą autonomię szkół.
- 1995: LOPG (ustawa o uczestnictwie, ocenie i administrowaniu szkołami) przewiduje, że rodzice mogą uczestniczyć w prowadzeniu działalności szkolnej za pośrednictwem swych stowarzyszeń. Przedstawicielstwo rodziców w *Consejo Escolar del centro* jest takie samo, jak reprezentacja nauczycieli; przedstawiciele rodziców muszą stanowić przynajmniej jedną trzecią ogółu członków Rady.

Uczestnictwo rodziców

Szczelbel	Struktury uczestnictwa	Przedstawicielstwo rodziców		Uprawnienia/Rola	
		Liczba/Kadencja	Uczestnicy i procedury	Konsultacje/Informacja	Uprawnienia decyzyjne
Szczelbel centralny	<i>Consejo Escolar del Estado</i> (Ogólnokrajowa Rada Szkoły)	- liczba: udział mniejszościowy (12 przedstawicieli rodziców spośród 80 członków) - kadencja: w połowie skład członków jest odnawiany co 2 lata	Na wnioski dwóch ogólnokrajowych konfederacji przedstawicielskich stowarzyszeń rodziców. Praca w komitetach; opinie przesyłające opinię Rady Państwowej na temat zgodności tekstów z Konstytucją.	Konsultowanie we wszystkich sprawach dotyczących edukacji; coroczne publikowanie oceny systemu oświaty i wychowania.	
Szczelbel pośredni Regiony autonomiczne	<i>Consejo Escolar de la Comunidad Autónoma</i> (Rada Szkoły Regionu Autonomicznego). Istnieje w regionach autonomicznych, które mają pełnię praw w dziedzinie oświaty, z wyjątkiem Nawarry.	- liczba: udział mniejszościowy - kadencja: na ogół w połowie skład członków jest odnawiany co 2 lata	Oparte na modelu <i>Consejo Escolar del Estado</i> z pewnymi modyfikacjami.	- konsultacje	
Prowincja	<i>Consejo Escolar provincial</i> (Prowincjonalna Rada Szkoły (W niektórych prowincjach jednak nie zostały one jeszcze utworzone).	- liczba: udział mniejszościowy - kadencja: na ogół w połowie skład członków jest odnawiany co 2 lata			
Gmina (<i>Ayuntamientos</i>)	<i>Consejo Escolar municipal</i> (Gminna Rada Szkoły). Tylko nieliczne gminy posiadają takie rady.	- liczba: udział mniejszościowy - kadencja: na ogół w połowie skład członków jest odnawiany co 2 lata	Oparte na modelu <i>Consejo Escolar del Estado</i> z pewnymi modyfikacjami.	- konsultacje.	

Uczestnictwo rodziców

Szczelbel	Struktury uczestnictwa	Przedstawicielstwo rodziców		Uprawnienia/Rola	
		Liczba/Kadencja	Uczestnicy i procedury	Konsultacje/Informacja	Uprawnienia decyzyjne
Szkoła Publiczna	<i>Consejo Escolar del centro</i> (Rada Szkoły)	- liczba: jest różny w zależności od statusu i poziomu szkoły (liczba przedstawicieli rodziców plus liczba przedstawicieli uczniów nie może być mniejsza niż jedna trzecia członków rady) - kadencja: w połowie skład członków jest odnawiany co 2 lata	Wybierani przez samych rodziców zgodnie z trybem ustalonym w regulaminie szkoły; spotykają się przynajmniej raz na semestr.	- konsultacje	-Decyzje w sprawach: <ul style="list-style-type: none"> . opracowywanie, zatwierdzanie i ocena przedsięwzięć edukacyjnych i ogólnego programu nauczania w szkole; . przyjmowanie uczniów; . zatwierdzanie projektu budżetu szkoły; . ustalanie i egzekwowanie poważniejszych sankcji dyscyplinarnych; . zatwierdzanie wewnętrznych zasad trybu postępowania; . zatwierdzanie i ocena dodatkowych akcji na terenie szkoły; . współpraca z innymi szkołami, organami i organizacjami; . analiza i ocena ogólnej pracy szkoły; - decyzje (typ D) w sprawie: <ul style="list-style-type: none"> . wyboru (lub zwolnienia) dyrektora szkoły spośród kandydujących nauczycieli.
Prywatna subwencjonowana	<i>Consejo Escolar del centro</i> (Rada Szkoły)	- liczba: wspólne przedstawicielstwo (4 przedstawicieli rodziców, czyli tylu, ilu jest przedstawicieli nauczycieli spośród 15 członków) - kadencja: w połowie skład członków jest odnawiany co 2 lata	Wybierani przez samych rodziców, jak to przewiduje regulamin szkoły.	- konsultacje	- decyzje (typ D) : obok zwykłych obowiązków Rady Szkoły ustalanie kryteriów selekcji i wydawanie opinii w sprawie rekrutacji i zwalniania personelu uczącego. Sama selekcja jest dokonywana przez <i>titulara</i> (osoba lub organ odpowiedzialny za kierowanie szkołą) i dyrektora szkoły.

Stowarzyszenia

W myśl Ustawy z roku 1985 (Artykuły 3 i 8) rodzice mają prawo do stowarzyszania się i prawo do korzystania w swej działalności z pomieszczeń i obiektów szkolnych.

Każda szkoła ma przynajmniej jedno stowarzyszenie rodziców.

Stowarzyszenia rodziców są reprezentowane przez dwie konfederacje ogólnokrajowe:

- CONCAPA (*Confederación Católica Nacional de Padres de Familia y de Padres de Alumnos*) w odniesieniu do stowarzyszeń w edukacji katolickiej;
- CEAPA (*Confederación Española de Asociaciones de Padres de Alumnos*) w odniesieniu do stowarzyszeń świeckich.

Obie konfederacje otrzymują od państwa subwencje i są zaangażowane w różne działania, wliczając w to reprezentację, wpływanie na ciała ustawodawcze poprzez działania kulturalne, wydawanie publikacji, udostępnianie informacji i szkolenie.

Szkolenie

Nie są oferowane żadne publiczne programy szkolenia.

Raport ministerialny z roku 1994 podkreśla trudność w realizacji publicznych programów szkolenia dla wszystkich rodziców. W niektórych przypadkach państwo pomaga w finansowaniu programów szkolenia dla rodziców po to, by mogli się angażować w edukację swych dzieci.

Te dwie ogólnokrajowe konfederacje stowarzyszeń rodziców otrzymują subwencje i mają wydział do spraw szkolenia (*la Escuela de Padres y Madres*).

FRANCJA

Struktura systemu edukacji

Edukacja jest obowiązkowa dla dzieci i młodzieży w wieku od 6 do 16 lat.

Tradycyjnie scentralizowany francuski system oświaty i wychowania przeszedł w roku 1982 i 1983 znaczną decentralizację, która w dużym stopniu zmieniła uprawnienia administracji państwowej, a także władz lokalnych i regionalnych. Państwo nadal ustala wytyczne w sprawie szkolnictwa i odpowiada za programy nauczania, nadal ponosząc odpowiedzialność za nabór, szkolenie i zarządzanie kadrami. Państwo określa statuty szkolne i zasady prowadzenia działalności szkół, przydzielając im niezbędny personel nauczający i administracyjny.

Władze lokalne i regionalne odpowiadają za jeden poziom szkolnictwa: gminy (wychowanie przedszkolne i szkolnictwo podstawowe), departamenty, *départements* (*collèges*) i regiony (*lycées*). Zajmują się one opracowywaniem wstępnych programów nauczania i nakładów inwestycyjnych i odgrywają ważną rolę w codziennej działalności szkół.

Prawa rodziców

1. Prawa indywidualne

Rodzice mają wolną rękę, jeżeli chodzi o zapisywanie dzieci do szkół publicznych lub prywatnych. W sektorze publicznym rodzice muszą zapisać swe dzieci do szkoły obsługującej rejon ich stałego zamieszkania, chociaż niekiedy czyni się wyjątki, by umożliwić rodzicom **wybór szkoły**. Wnioski o zezwolenie na zapisanie uczniów do szkoły poza ich własnym rejonem na ogół są motywowane pragnieniem rodziców, by ich dziecko uczyło się innego języka obcego niż tego, którego nauczanie jest oferowane w lokalnej placówce, *collège*, albo chęcią zapisania dziecka do szkoły specjalnego typu: z sekcjami, których programy nauczania dotyczą poszczególnych krajów Unii Europejskiej, z klasami muzycznymi z elastycznymi godzinami nauczania itd. Takie same są zasady również wtedy, gdy - pod koniec *collège* - nadchodzi czas zapisywania ucznia do liceum ogólnokształcącego lub technicznego (*lycée*), czyli średniej szkoły ogólnokształcącej lub technikum stopnia wyższego.

Rodzice mogą się w tych sprawach zwracać do nauczyciela lub bezpośrednio do dyrektora szkoły albo odwołać się do władzy zwierzchniej od decyzji podjętych przez *Conseil de classe* (radę klasową) w kwestii kierunku nauki ich dziecka lub konieczności powtórzenia klasy.

2. Prawa zbiorowe

Rodzice mogą uczestniczyć w działaniach na wszystkich szczeblach administracyjnych (ogólnokrajowym, departamentalnym, regionalnym i na szczeblu szkoły) i na wszystkich poziomach nauczania (nauczanie przedszkolne, szkoła podstawowa i średnia). Ich rola ma po większej części charakter doradczy niż decyzyjny, chociaż rodzice w coraz większym stopniu angażują się w podejmowanie decyzji, w szczególności dotyczących ich uczestnictwa w różnych radach, do których rodzice mogą wybierać swych przedstawicieli.

Okólnik z roku 1982 w sprawie służby publicznej przewiduje honorowanie oficjalnych zaświadczeń o nieobecności rodziców [w miejscu pracy], którzy muszą uczestniczyć w posiedzeniach *Conseil de classe* lub *Conseil d'administration* (rady klasowej lub rady zarządzającej), o ile tylko ich nieobecność nie koliduje z normalnym funkcjonowaniem firmy lub działu, w którym pracują.

Ustawodawstwo

- 1932: Zostaje wydany pierwszy okólnik w sprawie uczestnictwa rodziców.
- 1945: Tworzy się *Conseils de gestion d'École* (szkolne komisje administracyjne), ale dopiero po roku 1968 uzyskują one samodzielność.
- W latach siedemdziesiątych:
Tworzy się pierwsze *Conseils d'administration* (rady zarządzające) w szkołach typu *collège* i *lycée*.
- 1977: Reforma Haby'ego przyznaje rodzicom w sprawach szkoły stosunkowo ograniczone role.
- 1983: Tworzy się *Conseils académiques et départementaux de l'Éducation nationale* (Rady do spraw edukacji na szczeblu *académie* i *département*).
- 1985: Dekret nr 85-924 z dnia 30 sierpnia 1985 r. normuje tryb wyboru rodziców do *Conseils de gestion* (komisji administracyjnych).
- 1985: Okólnik nr 85-246 z dnia 11 lipca 1985 r. określa rolę rodziców na terenie szkoły jako partnerów w procesie edukacji
- 1986: Okólnik nr 86-256 z dnia 9 września 1986 r. normuje istnienie i działalność stowarzyszeń rodziców.
- 1989: Podstawowa ustawa określa rolę rodziców jako pełnoprawnych członków społeczności edukacyjnej.
- 1990-91: Dekret nr 90-978 z dnia 6 września 1990 r., znowelizowany przez Dekret nr 91-383 z dnia 22 kwietnia 1991 r., na nowo określa rolę rodziców w *Conseils*.
- 1994: *Nouveau Contrat pour l'École* (nowy kontrakt ze szkołą) rozszerza i ułatwia uczestnictwo rodziców. Zostają udoskonalone opracowania *Conseils départementaux de l'Éducation nationale* i *Conseils académiques de l'Éducation nationale*. Przewidują one większy udział rodziców w podejmowaniu decyzji. Godziny i daty spotkań mają być tak dobierane, by ułatwiały rodzicom uczestnictwo.

Uczestnictwo rodziców

Szczelbel	Struktury uczestnictwa	Przedstawicielstwo rodziców		Uprawnienia/Rola	
		Liczba/Kadencja	Uczestnicy i procedury	Konsultacje/Informacja	Uprawnienia decyzyjne
Ogólnokrajowy	<i>Conseil supérieur de l'Éducation</i> - CSE (Rada ds. Edukacji)	- liczba: mniejszość (12 przedstawicieli rodziców: 9 ze szkół państwowych i 3 ze szkół niepaństwowych, spośród 95 członków) - kadencja: 3 lata	Wyznaczani przez uznane stowarzyszenie rodziców; przedstawicielstwo proporcjonalne oparte na wynikach wyborów do <i>conseils d'administration</i> i <i>conseils d'école</i> ; przysługuje prawo głosu	- konsultacje	
Pośredni Regionalny	<i>Conseil académique de l'Éducation nationale</i> (CAEN) (dla <i>lycées</i> i <i>collèges</i>)	- liczba: stanowią mniejszość (8 przedstawicieli rodziców spośród 72 członków) - kadencja: 3 lata	Przedstawiciele stowarzyszeń rodziców są wybierani w szkołach w drodze głosowania.	- konsultacje (w sprawach przepisów dotyczących, w szczególności, <i>lycées</i> i <i>collèges</i> oraz roli w rozstrzyganiu sporów i ustalaniu sankcji na szczeblu szkoły średniej z możliwością odwoływania się do rady zwierzchniej). Od roku 1991 zakres uprawnień tego organu się poszerzył i obecnie obejmuje szkolnictwo wyższe.	
Departament	<i>Conseil académique de la vie lycéenne</i> (Rada <i>lycées</i> na szczeblu <i>académie</i>)	- liczba: zmienna - maksimum 40 członków (<i>recteur</i> ustala dokładny jej skład; mogą uczestniczyć przedstawiciele rodziców) - kadencja: 3 lata spotkania są organizowane z inicjatywy <i>recteura</i> przynajmniej 3 razy w roku szkolnym	Przedstawiciele rodziców mianowani przez <i>recteur</i> , po konsultacjach z odpowiednimi stowarzyszeniami i organizacjami rodziców	- konsultacje: projekty opinii w sprawach związanych z życiem szkoły oraz z pracą w liceach i szkołach regionalnych <i>enseignement adapté</i> .	
Departament	<i>Conseil départemental de l'Éducation nationale</i> (CDEN) (Rada ds. Edukacji departamentu) (tylko w <i>collèges</i>)	- liczba: mniejszość (7 przedstawicieli rodziców spośród 30 członków) - kadencja: 3 lata	Wybierani przez prefekta departamentu po nominacji przez przedstawicielskie stowarzyszenie rodziców w departamencie.	- konsultacje (we wszystkich sprawach związanych z zaopatrzeniem i rozmieszczeniem szkół na szczeblu departamentu i szkolnictwa w ogóle.	
Gmina	Rodzice nie uczestniczą				

Uczestnictwo rodziców

Szczelbel	Struktury uczestnictwa	Przedstawicielstwo rodziców		Uprawnienia/Rola	
		Liczba/Kadencja	Uczestnicy i procedury	Konsultacje/Informacja	Uprawnienia decyzyjne
Szkola Podstawowa	<i>Conseil d'école</i> (Rada Szkoły) (nie posiada osobowości prawnej)	- liczba: mniejszość; tylu przedstawicieli, ile klas - kadencja: 1 rok; spotykają się przynajmniej raz na semestr, ale zebrania mogą być zwoływane w dowolnym czasie przez dyrektora szkoły, burmistrza lub decyzją 2/3 jej członków	Wybory organizowane przez dyrektora szkoły.	- konsultacje w sprawach związanych z kierowaniem szkołą i z akcją szkolną.	- decyzje w sprawach: . wewnętrzne zasady szkoły; . organizacja dodatkowych działań; . tworzenie tygodniowego rozkładu zajęć.
	<i>Conseil d'administration</i> (Rada zarządzająca) (obradujące ciało EPLE - posiada osobowość prawną)	- liczba: zmienna, zależy od wielkości szkoły: . taka sama liczba co liczba nauczycieli i administracji (1/3) . mniejszość (6 przedstawicieli rodziców spośród 24 członków) (<i>collèges</i> liczące do 600 uczniów) . mniejszość (7 spośród 30) (<i>collèges</i> liczące powyżej 600 uczniów) . mniejszość (3 spośród 30) (<i>lycées</i>) - kadencja: 1 rok; spotykają się przynajmniej raz na okres	Rodzice, których dziecko uczy się w danej szkole, wybierani kolektywnie przez rodziców.	- konsultacje w sprawach: . tworzenie lub likwidacja sekcji; . wybór narzędzi edukacyjnych.	- podejmowanie decyzji w sprawach związanych z edukacją, administracją i finansami: . zasady organizacyjne szkoły; . akcje szkolne; . budżet; . wewnętrzne zasady postępowania.
	<i>Commission d'appel</i> (Komisja Odwoławcza dla <i>lycées</i> i <i>collèges</i>)	- liczba: mniejszość (3 przedstawicieli rodziców spośród 11 członków) - kadencja: 1 rok z możliwością wyboru na następną kadencję	Przedstawiciele rodziców wyznaczani przez <i>inspecteur d'académie</i> spośród kandydatów proponowanych przez stowarzyszenia rodziców.	- konsultacje. Komisja ma za zadanie badanie i rozstrzygnięcie kwestii związanych z rozbieżnością opinii, jaka występuje między rodziną i uczniem z jednej strony, a nauczycielami z drugiej strony, jeżeli chodzi o kierunek dalszej nauki ucznia.	

Uczestnictwo rodziców

Szczelbel	Struktury uczestnictwa	Przedstawicielstwo rodziców		Uprawnienia/Rola	
		Liczba/Kadencja	Uczestnicy i procedury	Konsultacje/Informacja	Uprawnienia decyzyjne
	<p><i>Commission préparatoire à l'affectation des élèves</i> (Komisja Przygotowawcza ds. Kierowania Uczniów [do klas])</p> <p><i>Commission permanente des collèges et lycées</i> (Stała Komisja do spraw <i>collèges</i> i <i>lycées</i>)</p> <p><i>Conseil de classe</i> (Rada Klasowa) (nie występuje w szkołach podstawowych)</p>	<p>- liczba: mniejszość (2 przedstawicieli rodziców spośród 7 członków i dyrektora szkoły) - kadencja: 1 rok, odnawialna</p> <p>- liczba: mniejszość (7 przedstawicieli rodziców spośród 17 członków): 4 z ramienia <i>collège</i> i 3 z ramienia <i>lycée</i>) - kadencja: 1 rok</p> <p>- liczba: mniejszość (2 rodziców spośród różnej liczby ogółu członków, około 20) - kadencja: 1 rok; spotykają się przynajmniej 3 razy w roku</p>	<p>Przedstawiciele rodziców w szkolnictwie państwowym są wyznaczani przez <i>inspecteur d'académie</i> spośród kandydatów proponowanych przez najbardziej reprezentatywne stowarzyszenia rodziców w departamencie.</p> <p>Przedstawiciele rodziców są wybierani kolektywnie przez i spośród członków <i>conseil d'administration</i>.</p> <p>Przedstawiciele rodziców uczniów z danej klasy, wybierani przez dyrektora szkoły na podstawie listy nazwisk otrzymanej od stowarzyszenia rodziców.</p>	<p>Konsultacje/Informacja</p> <p>- opinie w sprawach edukacyjnych dotyczących klasy; - pod koniec każdego roku <i>Conseil de classe</i> zajmuje stanowisko w sprawie przyszłego kierunku nauki ucznia.</p>	<p>- przygotowanie decyzji - Komisja wykonuje wstępną pracę dotyczącą kierowania uczniów i przedkłada swe wnioski inspektorowi zwanemu <i>inspecteur d'académie</i>.</p> <p>- przygotowanie decyzji - pomaganie w pracy <i>Conseil d'administration</i>, ale nie zastępowanie jej.</p>

Stowarzyszenia

Minister Edukacji uznaje cztery stowarzyszenia rodziców:

- *Fédération des conseils de parents d'élèves des écoles publiques*, FCPE (Federacja Rad Rodziców w Szkołach Publicznych);
- *Fédération nationale des associations de parents d'élèves de l'enseignement public*, FNAP (Federacja Ogólnokrajowych Stowarzyszeń Rodziców w Oświacie Publicznej);
- *Union nationale des associations autonomes des parents d'élèves*, UNAAPE (Ogólnokrajowy Związek Niezależnych Stowarzyszeń Rodziców) oraz
- *Fédération des parents d'élèves de l'enseignement public*, PEEP (Federacja Rodziców w Oświacie Publicznej).

Inne stowarzyszenia są również uznawane przez Ministra: *Fédération familiale nationale pour l'enseignement agricole privé* (FFN), *Union des associations de parents d'élèves de l'enseignement libre* (UNAPEL) i *Fédération des associations de parents d'élèves à l'étranger* (FAPEE). Inne stowarzyszenia i związki istnieją w ramach *académies*. Zadaniem stowarzyszeń rodziców jest dbanie o materialne i moralne dobro uczniów w szkole. Obok spraw związanych z codziennym życiem ucznia na terenie szkoły stowarzyszenia rodziców zabiegają o działania wykraczające poza program nauczania, pracując w bezpośrednim kontakcie z kadrami pedagogicznymi lub dyrektorami szkół. Stowarzyszenia uczestniczą w różnych radach, do których rodzice mogą wybierać przedstawicieli.

Szkolenie

Państwo przyznaje dotacje wymienionym czterem uznawanym przez siebie stowarzyszeniom rodziców. Środki finansowe na inwestycje na szkolenie są dzielone proporcjonalnie na podstawie wyników wyborów. Budżet powierza się stowarzyszeniom, które następnie odpowiadają zań wobec dwu organów władzy: Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Ministerstwa Edukacji. Wykorzystanie subwencji jest monitorowane na podstawie planu finansowego; dokonuje się również oceny jakościowej.

Tematy ustala się na podstawie planu szkoleniowego opracowywanego zgodnie z powierzonymi reformami i z uwzględnieniem okresów wolnych od nauki (na przykład w sprawie zapobiegania zachowaniu się młodych ludzi skłonnych do działań związanych z ryzykiem). Szkolenie to skierowane jest do rodziców, którzy są członkami *Conseil nationale* i *Conseils départementaux*.

IRLANDIA

Struktura systemu edukacji

Edukacja jest obowiązkowa dla dzieci i młodzieży w wieku od 6 do 15 lat.

Większość szkół stanowią wyznaniowe „szkoły narodowe” (National Schools), które są zarządzane przez lokalne organa działające na zasadach dobrowolności. Są one finansowane prawie wyłącznie przez państwo przy niewielkim finansowym udziale władz lokalnych. Jak dotąd Irlandia nie posiada żadnych ogólnych aktów prawnych dotyczących edukacji, chociaż w „Białej Księdze w Sprawie Edukacji” z roku 1995, zatytułowanej „Programowanie naszej przyszłości edukacyjnej” (*Charting our Education Future*), rząd przedstawia swój zamiar stworzenia dla systemu edukacji podstaw prawnych.

Prawa rodziców

1. Prawa indywidualne

Konstytucja Irlandii (*Bunreacht na hÉireann*, z roku 1937, Artykuł 42 ust. 1) stwierdza, iż rodzice są uważani za najważniejszych wychowawców swych dzieci, mają zatem swobodę wyboru rodzaju edukacji: w domu, w szkole prywatnej lub w szkole uznanej lub założonej przez państwo.

Rodzice mają pełną wolność **wyboru szkoły** dla swych dzieci. Nie ma żadnej podstawy prawnej dla prawa rodziców w kwestii wyboru szkół, do których mają uczęszczać ich dzieci. Rodzice mogą się zwrócić do dowolnej szkoły, chociaż w większości dzieci chodzą do szkół w ich miejscu zamieszkania. Szkoły, które nie mają dość miejsc, by przyjąć wszystkich ubiegających się, stosują różne metody selekcji. Do roku 1994 niektóre szkoły średnie stosowały egzaminy wstępne.

Ministerstwo Edukacji (*Department of Education*) uważa, że szkoły powinny priorytetowo traktować dzieci objęte rejonizacją. Jediną przeszkodą w wyborze szkoły przez rodziców byłaby przeszkoda natury finansowej. Około 95% szkół średnich w Irlandii uczestniczy w programie szkolnictwa bezpłatnego, natomiast pozostałe 5% są szkołami, za które się płaci czesne.

Rodzice mają również wolność wyboru kierunku dalszej nauki dzieci w szkole średniej.

2. Prawa zbiorowe

„Biała Księga w Sprawie Edukacji” z roku 1995 oficjalnie potwierdza prawo rodziców do bycia reprezentowanymi na każdym poziomie systemu edukacyjnego, jak również do tego, by pełnili funkcje doradcze. Prawo to w przyszłych aktach prawnych nabierze mocy ustawowej. Stosunki między rodziną i szkołą zostały wzmocnione poprzez przyjęcie środków mających na celu stworzenie aktywnego partnerstwa między rodzicami i szkołą.

Zarząd każdej szkoły będzie zobowiązany do wypracowania - w koordynacji ze stowarzyszeniami rodziców - oficjalnej polityki w sprawie stosunków między rodziną a szkołą.

Ustawodawstwo

- 1975: We wszystkich subwencjonowanych prywatnych szkołach podstawowych (do których uczęszcza 95% populacji szkolnej) zostają ustanowione obowiązkowe zarządy (*Boards of Management*).
- 1985: Tworzy się ogólnokrajowe rady rodziców (*National Parents' Councils*, NPC), zapewniające uznawanie rodziców na szczeblu ogólnokrajowym.
- 1992: Rządowa „Zielona Księga w Sprawie Edukacji” zapowiada poważniejsze nowe reformy obejmujące: tworzenie dla edukacji podstaw prawnych, przekazanie uprawnień decyzyjnych na szczebel regionalny i lokalny oraz maksymalne zaangażowanie rodziców.
- 1995: Zostaje opublikowana „Biała Księga w Sprawie Edukacji”, *Charting our Education*

Future. W niej rząd zajmuje zdecydowane stanowisko faworyzując ogólny akt prawny i oficjalne uznanie przedstawicielstwa rodziców na różnych szczeblach systemu edukacji (jest to ich konstytucyjne prawo).

Uczestnictwo rodziców

Szczelbel	Struktury uczestnictwa	Przedstawicielstwo rodziców		Uprawnienia/Rola	
		Liczba/Kadencja	Uczestnicy i procedury	Konsultacje/Informacja	Uprawnienia decyzyjne
Ogólnonarodowy	<p>Ogólnokrajowa Rada Rodziców - Szkolnictwo Podstawowe (<i>National Parents' Council-Primary, NPC-P</i>)</p> <p>Ogólnokrajowa Rada Rodziców - Szkolnictwo Ponadpodstawowe (<i>National Parents' Council-Post-primary, NPC-PP</i>)</p> <p>Niewyznaniowe</p> <p>Komitety w ramach Ministerstwa</p>	<p>- liczba: wyłącznie rodzice</p> <p>- kadencja: 1 rok (wybory odbywają się co roku)</p> <p>Obecnie w 3/4 komitetów</p>	<p>Demokratyczne</p> <p>Rodzice z rad</p>	<p>- konsultacje w tych samych dziedzinach co związki nauczycieli i przedstawiciele szkoły;</p> <p>- specjalna klauzula dotycząca interesów mniejszości, rodziców dzieci specjalnej troski, rodziców dzieci w szkołach z językiem irlandzkim, rodziców dzieci w szkołach mniejszości wyznaniowych.</p>	
Pośredni Region	<p>Regionalne Zarządy ds. Edukacji (<i>Regional Education Boards</i>) zgodnie z propozycjami zawartymi w „Białej Księdze” (Regionalne zarządy ds. edukacji będą miały w swej strukturze zracjonalizowane i przebudowane Komitety ds. Szkolnictwa Zawodowego)</p> <p>Komitety ds. Szkolnictwa Zawodowego</p>	<p>- liczba: taka sama jak w przypadku innych zainteresowanych grup</p> <p>- kadencja: szczegóły nie zostały jeszcze sfinalizowane</p> <p>- liczba: okazjonalne uczestnictwo rodziców w charakterze ekspertów</p>	<p>Na tym wczesnym etapie procedury nie zostały jeszcze wprowadzone.</p> <p>Komitety w swym składzie winny mieć ekspertów do spraw edukacji, rodziców.</p>	<p>- koordynacja w sprawach:</p> <ul style="list-style-type: none"> • poszukiwanie sposobów angażowania rodziców w życie szkoły; • konsultowanie się z rodzicami w sprawie potrzeb; • opracowywanie jasnych procedur służących rozwiązywaniu konfliktów, których nie udało się rozstrzygnąć na szczeblu lokalnym; • świadczenie usług na rzecz uczniów szkół specjalnych; <p>- organizacja i rozwijanie szkolnictwa technicznego i zawodowego.</p>	

Uczestnictwo rodziców

Szczebel	Struktury uczestnictwa	Przedstawicielstwo rodziców		Uprawnienia/Rola	
		Liczba/Kadencja	Uczestnicy i procedury	Konsultacje/Informacja	Uprawnienia decyzyjne
Szkoła podstawowa	Zarządy (<i>Boards of Management</i>) (Szkoły narodowe)	- liczba: udział mniejszościowy (2 przedstawicieli rodziców spośród 6 członków) - kadencja: 3 lata	Wybierani przez rodziców; w „Białej Księdze” zawarta jest propozycja, by rodzice mieli ustawowe uprawnienia do wchodzenia w skład zarządu każdej szkoły z prawem głosu; rodzice będą pełnili funkcje menedżerów i przedstawicieli rodziców. Ma być równowaga w liczbie mężczyzn i kobiet.		- podejmowanie decyzji w sprawach zarządzania szkołą w odniesieniu do: · określania celów; · organizacji edukacji; · relacji z rodzicami; · polityki kadrowej; - decyzje (typ D) w sprawie: · wyznaczania dyrektora szkoły; · polityki budżetowej.
	Zarządy (<i>Boards of Management</i>) (Szkoły wielowyznaniowe)	liczba: udział mniejszościowy (2 przedstawicieli rodziców spośród 6 członków) - kadencja: 3 lata	Wybierani przez rodziców.	Taki sam tryb działania jak w przypadku zarządów szkół narodowych.	
Szkoła średnia	Zarządy (<i>Boards of Management</i>) (Szkoły dobrowolne) (organ fakultatywny)	- liczba: udział mniejszościowy (2 przedstawicieli rodziców spośród 8 członków) - kadencja: 3 lata	Wybierani przez rodziców.	Różne artykuły regulują odpowiedzialność zarządu za zarządzanie szkołą; nadal podlega autoryzacji i nadzorowi władz kościelnych.	
	Zarządy (<i>Boards of Management</i>) (Szkoły wspólnotowe)	- liczba: udział mniejszościowy (2 przedstawicieli rodziców spośród 10 członków) - kadencja: 3 lata	Wybierani przez rodziców; przynajmniej jedna matka.		- zarządzanie szkołą.

Stowarzyszenia

„Biała Księga w Sprawie Edukacji” (1995) zaproponowała wprowadzenie ustawowego wymogu, by zarządy (*Boards of Management*) ułatwiały rodzicom tworzenie stowarzyszeń na terenie każdej szkoły. Cele takich stowarzyszeń muszą się pokrywać z celami, jakie przyświecają szkole.

W Irlandii rozróżnia się:

- stowarzyszenia rodziców na szczeblu szkoły, o których tu mówimy;
- przedstawiciele rodziców w ramach szkolnych zarządów;
- przedstawiciele rodziców w ramach ogólnokrajowych stowarzyszeń rodziców, w których to gremiach grupują się oni pod różnymi nazwami w zależności od typu szkoły;
- Ogólnokrajową Radę Rodziców na poziomie szkolnictwa podstawowego i średniego, które to organy otrzymują środki finansowe od państwa.

Interesy szkoły, w takim aspekcie jak są one postrzegane przez zarząd, mogą czasami kolidować z interesami uważanymi za istotne przez stowarzyszenia rodziców. Bardzo ważną sprawą jest koordynacja interesów rodziców.

Z inicjatywy CAPPS (ogólnokrajowej federacji rodziców uczniów uczących się w tych szkołach) został przeprowadzony eksperyment w celu sformalizowania dialogu z nauczycielami w ramach powszechnych szkół ogólnokształcących. Wyniki okazały się zachęcające. Zostało podpisane porozumienie między CAPPS a potężnymi związkami nauczycielskimi, ułatwiające tworzenie wspólnych rodzicielsko-nauczycielskich komitetów (komisji) i stawiające wymóg przekazywania informacji ich odnośnym stowarzyszeniom („Porozumienie między CAPPS a Związkami Nauczycieli Szkół Ponadpodstawowych w sprawie kontaktów rodziców z nauczycielami na poziomie szkoły lokalnej”, czerwiec 1994 r.).

Szkolenie

Istnieje w pewnym zakresie szkolenie, finansowane przez państwo, częściowo zaś przez Unię Europejską, dla rodziców zaangażowanych w działalność organizacji rodziców oraz dla rodziców pełniących funkcje w zarządach.

Szkolenie teoretycznie stanowi domenę Ogólnokrajowych Rad Rodziców (*National Parents' Councils, NPC*), chociaż na ogół obserwuje się brak szkolenia dla kadr i rodziców, dotyczącego relacji istniejących między rodzicami a szkołą. Tym niemniej na szczeblu ogólnokrajowym wystąpiono z kilku inicjatywami:

- program finansowany przez Ministerstwo (Department) i zorganizowane przez NPC, który się wiązał z docieraniem do dokumentów informacyjnych i organizacji sesji szkoleniowych dla członków zarządów i szkoleniowców;
- program „Rodzice jako partnerzy”, utworzony z myślą o szkoleniu i usługach pomocowych, oraz stworzenie ośrodka zapewniającego środki (finansowany przez Unię Europejską w ramach Programu FORCE).

Rozwinięto także inne inicjatywy lokalne. Program dotyczący więzi między domem a szkołą jest rządową inicjatywą skierowaną do grup społeczno-ekonomicznych znajdujących się w trudnej sytuacji, mającą na celu angażowanie rodziców w edukację swych dzieci oraz zachęcanie ich do brania udziału w różnego rodzaju dostępnych przedsięwzięciach służących uczestnictwu. Pozytywna ocena umożliwiła rządowi rozszerzyć i zintensyfikować ten program.

WŁOCHY

Struktura systemu edukacji

Edukacja jest obowiązkowa dla dzieci i młodzieży w wieku od 6 do 14 lat. Dostępne są trzy rodzaje placówek oświatowych: publiczne, prywatne i oparte na nauce w domu. Ogromna większość dzieci uczęszcza do szkół publicznych. Szkoły prywatne i kształcenie w domu są w zdecydowanej mniejszości.

System szkolny jest dość scentralizowany. Ministerstwo Edukacji ustala programy nauczania i rozkłady zajęć; mianuje i zarządza kadrami nauczycielską, kierowniczą i nadzorem szkolnym; wyznacza zadania do realizacji i określa egzaminy maturalne (*Maturità*); rozprawdza środki finansowe; organizuje przeszkolenie i nadzoruje służby odpowiedzialne za inspekcję i wizytowanie. Wobec niemożności efektywnego radzenia sobie z tymi wszystkimi zakresami obowiązków Ministerstwo ceduje niektóre zadania na Prowincjonalną (Regionalną) Dyrekcję ds. Edukacji (*Provveditorato agli studi*), która stanowi pośredni organ administracyjny działający na szczeblu prowincji. Obok funkcji, które zostały na nich sędowane, dyrektorzy ds. edukacji (*Provveditore agli studi*) odpowiadają za kierowanie personelem stałym i pomocniczym, rozprawdając fundusze na działalność bieżącą pomiędzy szkołami i monitorując ich wykorzystanie, jak również kontrolując działalność szkół.

Prawa rodziców

1. Prawa indywidualne

Rodzice ponoszą odpowiedzialność za edukację swych dzieci, w szczególności w okresie obowiązkowego szkolnego (w wieku od 6 do 14 lat).

Na mocy Konstytucji Włoch z roku 1948 (Artykuły 30 i 33) rodzice mają całkowitą swobodę wyboru, jeżeli chodzi o edukację. Mogą się opowiedzieć za kształceniem swych dzieci w szkołach publicznych lub prywatnych albo w domu. O ile istnieje pełna wolność wyboru między szkołą państwową a niepaństwową, o tyle **wyбір spośród różnych szkół państwowych** jest ograniczony wówczas, gdy ograniczona jest liczba dostępnych miejsc w szkole. Z reguły poszczególne szkoły i administracja szkolna ustalają kryteria naboru do szkoły, stawiając na pierwszym miejscu odległość od domu dziecka do szkoły. Na szczeblu szkolnictwa podstawowego i pośredniego wybór szkoły jest podyktowany rejonizacją, która określa lokalizację szkoły na podstawie demograficznych charakterystyk każdego obszaru.

Zawsze możliwe jest składanie odwołania od decyzji administracji publicznej (w myśl Artykułu 113 Konstytucji). Z tego względu po odmowie szkoły rodzic (albo uczeń, który osiągnął w sensie prawnym pełnoletność) może złożyć odwołanie od decyzji zarówno do władz administracyjnych odpowiadających za edukację, jak i do sądu administracyjnego. Ustawa daje rodzicom i uczniom prawo do informacji na temat programów i metod nauczania.

2. Prawa zbiorowe

Rodzice odgrywają rolę usankcjonowaną przez prawo, zwłaszcza w charakterze ciała doradczego, na szczeblu okręgu, prowincji, szkoły i klasy.

Ustawodawstwo

1974: *Decreti delegati* określa struktury, w jakich mogą uczestniczyć rodzice na szczeblu lokalnym i pośrednim.

1993: Ustawa nr 537 z dnia 24 grudnia 1993 r., uchwalona pod koniec września 1994, zwiększa autonomię szkół i rozszerza rolę rodziców. Wdrożenie tej ustawy w życie zostało zatwierdzone w marcu 1997 roku, lecz nie została ona jeszcze wprowadzona w życie.

Uczestnictwo rodziców

Szczelbel	Struktury uczestnictwa	Przedstawicielstwo rodziców		Uprawnienia/Rola	
		Liczba/Kadencja	Uczestnicy i procedury	Konsultacje/Informacja	Uprawnienia decyzyjne
Ogólnokrajowy	Rodzice nie uczestniczą w Consiglio Nazionale della Pubblica Istruzione				
Pośredni Region	Rodzice nie uczestniczą				
Prowincja	<i>Consiglio scolastico provinciale</i> (Prowincjonalna Rada Szkoły)	- liczba: stanowią mniejszość (25% spośród 12, 16 lub 20 członków) - kadencja: 3 lata (spotkania co 3 miesiące)	Wybierani przez rodziców uczniów zapisanych do państwowych i niepaństwowych szkół prowincji.	- konsultacje	- podejmowanie decyzji (w niektórych przypadkach) w sprawie usług związanych z działalnością szkoły.
Okręg	<i>Consiglio scolastico distrettuale</i> (Rada Okręgowa)	- liczba: stanowią mniejszość (7 przedstawicieli rodziców spośród 44 członków) - kadencja: 3 lata	Wybierani przez rodziców uczniów zapisanych do państwowych i niepaństwowych szkół okręgu.	- konsultacje i planowanie	- realizacja: · przygotowania zajęć wykraczających poza zakres programu nauczania, zajęć sportowych, działalności społeczno-kulturalnej; · pomocy edukacyjnej i psychologicznej; · poradnictwa edukacyjno-zawodowego.
Szkoła	<i>Consiglio di circolo</i> (Rada Szkoły na szczeblu podstawowym)	liczba: stanowią mniejszość (w zależności od wielkości szkoły: od 6 do 8 przedstawicieli rodziców spośród 14-19 członków) - kadencja: 3 lata	Wybierani przez rodziców uczniów uczęszczających do danej szkoły.	- te same uprawnienia co <i>Consiglio di istituto</i> na poziomie szkoły średniej.	- zatwierdzanie budżetu zaproponowanego przez <i>Giunta esecutiva</i> .
	<i>Consiglio di istituto</i> (Rada Szkoły dla każdej szkoły średniej)	liczba: stanowią mniejszość (w zależności od wielkości szkoły: 6-8 przedstawicieli rodziców spośród 14-19 członków) - kadencja: 3 lata	Wybierani przez rodziców uczniów uczęszczających do danej szkoły.	- konsultacje w sprawach: · organizacji czasu szkolnego; · funkcji edukacyjnych szkoły; · sankcji dyscyplinarnych; · budżetu. Wysyłanie raportu o funkcjonowaniu szkoły (jej działaniach i wynikach) do administracji szkolnej prowincji.	zatwierdzanie budżetu zaproponowanego przez <i>Giunta esecutiva</i> .

Uczestnictwo rodziców

Szczelbel	Struktury uczestnictwa	Przedstawicielstwo rodziców		Uprawnienia/Rola	
		Liczba/Kadencja	Uczestnicy i procedury	Konsultacje/Informacja	Uprawnienia decyzyjne
	<i>Giunta esecutiva</i> (Komitet Wykonawczy)	- liczba: stanowią mniejszość (2 przedstawicieli rodziców spośród 5 członków) - kadencja: 3 lata	Wybierani spośród rodziców Rady Szkoły.	- przygotowywanie Rad Szkoły.	
Klasa	<i>Consiglio di interclasse</i> (Rada międzyklasowa na szczelblu szkoły podstawowej)	- liczba: stanowią mniejszość; wspólna reprezentacja - kadencja: jeden rok	Jeden rodzic wybrany na klasę.	- takie same uprawnienia co <i>Consiglio di classe</i> na poziomie szkoły średniej.	
	<i>Consiglio di classe</i> (Rada klasy, wybierana dla każdej klasy na szczelblu szkoły średniej)	- liczba: stanowią mniejszość, 4 lub 2 przedstawicieli rodziców (4 na poziomie szkoły średniej stopnia niższego, 2 na poziomie szkoły średniej stopnia wyższego) wraz ze wszystkimi nauczycielami klasy - kadencja: 1 rok (spotkania co miesiąc)	Wybierani przez rodziców uczniów danej szkoły.	- konsultacje w sprawie eksperymentów i działań edukacyjnych, podręczników (w sprawach oceny uczniów nie ma żadnych uprawnień).	

Stowarzyszenia

We Włoszech istnieje bardzo wiele stowarzyszeń rodziców.

Decreti delegati zezwala na tworzenie stowarzyszeń rodziców, nie ma natomiast obowiązku ich powoływania.

Ogólnie rzecz biorąc, stowarzyszenia rodziców powstawały spontanicznie.

Szkolenie

Szkolenie rodziców praktycznie nie istnieje. Tylko nieliczne stowarzyszenia rodziców (jak na przykład FAES, *Famiglia e Scuola*, i AGE, *Associazione Genitori*) stwarzają rodzicom możliwość uczestniczenia w szkoleniu w sposób systematyczny i ciągły.

Pomimo istnienia struktury doskonalenia nauczycieli w miejscu pracy, wygląda na to, że nie ma skoordynowanego programu szkolenia rodziców lub nauczycieli z punktu widzenia uczestnictwa lub partnerskich związków między rodziną i szkołą.

LUKSEMBURG

Struktura systemu edukacji

Edukacja jest obowiązkowa dla dzieci i młodzieży w wieku od 4 do 15 lat (wliczając w to dwa lata wychowania przedszkolnego). Nie istnieje ścisły rozdział Kościoła od Państwa, toteż edukacja religijna wciąż zajmuje ważne miejsce w systemie szkolnictwa państwowego.

Ustawa z dnia 5 sierpnia 1993 r. rozciąga obowiązek szkolny na okres przedszkolny. W myśl Rozporządzenia Wielkiego Księcia z dnia 2 lutego 1992 r. dzieci w wieku 4 lat muszą uczęszczać do przedszkola, *Kindergarten*.

Sieci szkół obejmują:

- Szkoły państwowe (publiczne) - ich organizacja jest scentralizowana (ponad 90% uczęszczających).
- Szkoły prywatne:
 - Szkoły wyznaniowe - w tym przypadku, gdy szkoły te są wspomagane przez państwo, mogą mieć taki sam status co szkoły publiczne, jeżeli chodzi o uczestnictwo rodziców i programy nauczania.
 - Tak zwane szkoły Waldorfa - wolne (niepaństwowe) szkoły publiczne; rodzice płacą czesne, którego wysokość zależy od ich dochodów; subwencjonowane przez państwo tylko na poziomie wychowania przedszkolnego i szkoły podstawowej (1986).
 - Szkoły międzynarodowe: Szkoła Europejska i inne szkoły międzynarodowe poza krajowym systemem edukacji i nie objęte jego administracją i nadzorem.

Prawa rodziców

1. Prawa indywidualne

Rodzice mogą zapisać dzieci do szkół publicznych lub prywatnych.

W sektorze szkół publicznych rodzice nie mają żadnego **wyboru szkoły**; dzieci muszą uczęszczać do placówki wychowania przedszkolnego i szkoły podstawowej znajdujących się najbliżej ich miejsca zamieszkania. Uczniowie ubiegają się o przyjęcie do szkoły średniej lub szkoły średniej technicznej wedle własnego wyboru. Tym niemniej system wyrównywania szans regulujący liczbę przyjmowanych do szkoły osób i ustalający kryteria selekcji bierze pod uwagę odległość oraz powiązania rodzinne z uczniami już chodzącymi do szkoły.

Od nauczycieli wymaga się organizowania konsultacji z rodzicami w wymiarze do 30 minut tygodniowo (Rozporządzenie Wielkiego Księcia z dnia 3 maja 1989 r.). W przypadku gdy dziecko musi powtarzać rok, rodzice mogą się odwołać do inspektora szkolnictwa podstawowego.

2. Prawa zbiorowe

Rodzice są reprezentowani w różnych organach przedstawicielskich na szczeblu ogólnokrajowym, gminnym i szkolnym.

Ustawodawstwo

- 1912: Zostają utworzone *Commission d'instruction* (Komisja ds. Edukacji) i *Commission scolaire* (Rada Szkoły).
- 1963: Utworzenie *Conseil supérieur de l'Éducation nationale* (Zarządzenie Ministra z dnia 2 kwietnia 1963 r.). To Zarządzenie Ministra zostało zmienione przez zarządzenie z dnia 20 grudnia 1974 r., które z kolei zostało znówelizowane w roku 1975 i 1981.
- 1973: Wprowadzenie *Conseils d'éducation* (Rad ds. Edukacji) w średnich szkołach ogólnokształcących (Rozporządzenie Wielkiego Księcia z dnia 10 lipca 1973 r.).
- 1991: Rozporządzenie to zostało uchylone i zastąpione w roku 1991 przez nowe Rozporządzenie Wielkiego Księcia, rozszerzające wprowadzenie takich rad na licea techniczne, *lycées* (Rozporządzenie Wielkiego Księcia z dnia 23 maja 1991 r.).

Uczestnictwo rodziców

Szczelbel	Struktury uczestnictwa	Przedstawicielstwo rodziców		Uprawnienia/Rola	
		Liczba/Kadencja	Uczestnicy i procedury	Konsultacje/Informacja	Uprawnienia decyzyjne
Ogólnokrajowy	<p><i>Conseil supérieur de l'Éducation nationale</i> (Ogólnokrajowa Rada ds. Edukacji)</p> <p><i>Commission d'instruction</i> (Komisja ds. Edukacji) na poziomie podstawowym</p>	<p>- liczba: stanowią mniejszość (4 przedstawicieli rodziców spośród 42 członków)</p> <p>- kadencja: 2 lata</p> <p>- liczba: stanowią mniejszość (mimo że prawo nie przewiduje instytucji przedstawicieli rodziców, w ostatnich latach Ministerstwo Edukacji wyznacza jednego przedstawiciela spośród 10 członków)</p> <p>- kadencja: 4 lata</p>	<p>Wyznaczani przez Ministra</p> <p>Wyznaczani przez Ministra Edukacji (na zasadach dobrowolności).</p>	<p>- konsultacje</p> <p>- opinie we wszystkich sprawach dotyczących szkolnictwa podstawowego.</p>	<p>- zatwierdzanie podręczników.</p>
Pośredni (gmina)	<i>Commission scolaire</i> (Komisja ds. Edukacji) na poziomie wychowania przedszkolnego i szkoły podstawowej	<p>- liczba: stanowią mniejszość (na ogół 5 lub 7 członków na każdą gminę, w zależności od liczby mieszkańców, spośród których wybiera się 3-5 członków, z których to osób przynajmniej jedna musi być ojcem i jedna matką)</p> <p>- kadencja: 6 lat</p>	Wyznaczani przez Radę Gminy.	<p>- konsultacje</p> <p>- problemy związane z organizacją szkoły.</p>	<p>- monitorowanie wdrażania przepisów prawnych w sprawie obowiązku szkolnego (regularne uczęszczanie do szkoły, zwalczanie absencji);</p> <p>- utrzymanie budynków szkolnych.</p>
Szkoła (szkoły średnie)	<i>Conseil d'Éducation</i> (Rada ds. Edukacji)	<p>- liczba: mniejszość (2 przedstawicieli rodziców spośród 9 członków)</p> <p>- kadencja: 2 lata</p>	Wybierani	<p>- bezpośrednie zaangażowanie w codzienne kierowanie szkołą;</p> <p>- opracowywanie akcji szkolnych.</p>	

Stowarzyszenia

Zostały utworzone lokalne stowarzyszenia rodzicielskie dla rodziców uczniów uczęszczających do szkół podstawowych i ponadpodstawowych. Istnieją również dwie federacje korespondencyjne: pierwsza łączy lokalne stowarzyszenia w szkolnictwie podstawowym, druga przeznaczona jest dla stowarzyszeń na poziomie szkolnictwa ponadpodstawowego.

Szkolenie

Nie prowadzi się żadnego szkolenia dotyczącego relacji między rodzicami i nauczycielami.

HOLANDIA

Struktura systemu edukacji

Edukacja jest obowiązkowa dla dzieci i młodzieży w wieku od 5 do 16 lat.

Koegzystują dwie podstawowe sieci szkół: publiczna i prywatna (szkoły wyznaniowe lub świeckie). Szkoły obu typów są finansowane w pełnym wymiarze przez władze publiczne. Państwo wymaga od subwencjonowanych placówek prywatnych, by stwarzały takie same możliwości uczestnictwa co szkoły publiczne.

Rola państwa ma głównie charakter nadzorczy. Państwo odpowiada za programy nauczania i egzaminy, podczas gdy gminy zarządzają zasobami ludzkimi i finansowymi. Każda szkoła posiada Radę Przedstawicielską (*Medezeggenschapsraad*) złożoną z rodziców, uczniów (tylko w szkołach średnich), nauczycieli i innych członków personelu szkoły; posiada ona dużą autonomię w sprawach dydaktycznych (treści i metody nauczania).

Prawa rodziców

1. Prawa indywidualne

Rodzice ponoszą odpowiedzialność za dopilnowanie, by ich dzieci uczęszczały do placówek objętych obowiązkiem szkolnym (Artykuł 245 Kodeksu Cywilnego). Wolność edukacji zagwarantowana przez Artykuł 23 Konstytucji pociąga za sobą prawo każdej osoby fizycznej lub prawnej do tworzenia i organizowania placówki prywatnej bez konieczności wcześniejszego uzyskiwania zgody władz publicznych. Rodzice mogą zatem założyć szkołę, chociaż wymagane do utworzenia szkół normy zostały wywindowane do takiego poziomu, iż prawo to prawie utraciło swą moc praktyczną.

Rodzice mają wolny **wybór szkół**. Dzieciom wolno zmieniać szkoły w obrębie sieci placówek wyznaniowych. Natomiast w placówkach szkolnictwa publicznego muszą one - w przypadku szkoły podstawowej - uczęszczać do placówki w swoim rejonie. Rodzicom przysługuje prawo do odwołania się, jeżeli ich dziecko nie zostało przyjęte do szkoły. Wybór szkoły na poziomie szkolnictwa średniego należy do rodziców, ale decyzja o przyjęciu zależy od rady szkoły. Decyzje w sprawie kierunku dalszej nauki ucznia z reguły są podejmowane przez rodziców.

Prawo nakłada na nauczycieli obowiązek utrzymywania kontaktów z rodzicami, co stanowi część ich zwykłych obowiązków w procesie nauczania. Właściwy organ władzy może się zwrócić do rodziców z prośbą o pomoc dla szkoły, pod kierunkiem i przy odpowiedzialności personelu i dyrektora, w ramach sporadycznie prowadzonych działań (*Basisonderwijs*, Artykuł 27).

Jeżeli pojawiają się jakieś problemy, istnieją różnorodne wewnętrzne i zewnętrzne procedury rejestrowania skarg, chociaż nie ma żadnego w tym względzie ogólnego aktu ustawodawczego.

Rząd planuje opublikowanie „Karty Rodziców”, szczegółowo przedstawiającej prawa i zakres odpowiedzialności różnych stron zaangażowanych w proces edukacji.

2. Prawa zbiorowe

Holandia może się poszczycić długą historią zachęcania rodziców do angażowania się [w sprawy szkoły] przy całkowitej zgodności z konstytucyjną zasadą wolności w zakresie edukacji. Uczestnictwo rodziców stało się w holenderskim systemie szkolnictwa tradycją. Tym niemniej, mimo że rodzice bardzo się w te sprawy angażują, mają oni niewielki wpływ na sam system. Na

szczeblu ogólnokrajowym są oni reprezentowani tylko w nader pośredni sposób, za pośrednictwem federacji opierających swą działalność na zasadach ideologicznych.

Na szczeblu gminy ich udział w pracach właściwych organów władz jest nieznaczny. Ustawa z roku 1992 wymaga od każdej gminy tworzenia *Medezeggenschapsraad*, obligatoryjnego forum dla nauczycieli, rodziców i uczniów, jak również wyraźnie określa prawa każdej ze stron, tzn. prawa przysługujące szkole i rodzicom.

Ustawodawstwo

1981: Została utworzona rada zwana *Medezeggenschapsraad*.

1987: Został znowelizowany akt prawny z roku 1981.

1992: Ustawa reguluje sprawy uczestnictwa rodziców w placówkach szkolnych, rozszerzając zakres odpowiedzialności *Medezeggenschapsraad* i zwiększając autonomię szkoły (*Wet van 3/12/92, houdende medezeggenschap in het onderwijs, niet zijnde hoger onderwijs*). Ten nader wyczerpujący akt prawny wprowadza wyraźne rozróżnienie między rolą konsultacyjną a prawem do wyrażania wstępnej zgody Rady jako całości, jak również pomiędzy uprawnieniami nauczycieli i rodziców.

Uczestnictwo rodziców

Szczelbel	Struktury uczestnictwa	Przedstawicielstwo rodziców		Uprawnienia/Rola	
		Liczba/Kadencja	Uczestnicy i procedury	Konsultacje/Informacja	Uprawnienia decyzyjne
Ogólnokrajowy	<p><i>Onderwijsoverleg Primair en Voortgezet Onderwijs - POVO</i> (Komitet Doradczy w Szkolnictwie Podstawowym i Średnim)</p> <p>Różne komitety doradcze</p> <p>Nieformalne spotkania na zaproszenie Ministra</p>	Organizacje rodziców (maksimum 4 przedstawicieli)	Reprezentowanie przez i w ramach federacji opierających swą działalność na zasadach ideologicznych, obejmujących różne ogólnokrajowe stowarzyszenia rodziców, nauczycieli i przedstawicieli władz; każda federacja jest reprezentowana po równo.	<p>- konsultacje z Ministerstwem Edukacji, Kultury i Nauki oraz z organami lub organizacjami, które ponoszą odpowiedzialność administracyjną albo które są przedmiotem polityki edukacyjnej, w sprawach propozycji polityki edukacyjnej na poziomie podstawowym i średnim;</p> <p>- zapewnianie:</p> <ul style="list-style-type: none"> . równości między obu sieciami; . poszanowania konstytucyjnej wolności w zakresie edukacji i spójności decyzji. <p>- opinie i konsultacje w większości spraw związanych z edukacją.</p>	
Pośredni Prowincja Gmina	Rodzice nie uczestniczą				

Uczestnictwo rodziców

Szczelbel	Struktury uczestnictwa	Przedstawicielstwo rodziców		Uprawnienia/Rola	
		Liczba/Kadencja	Uczestnicy i procedury	Konsultacje/Informacja	Uprawnienia decyzyjne
Szkola Szkoly publiczne	<i>Medezeggenchapsraad</i> (Rada Uczestników)	- liczba: równość (1/3 ogółu członków; liczba waha się od 6 do 18 zależnie od wielkości placówki) - kadencja: ustalana w przepisach wewnętrznych	Wybierani przez i spośród rodziców uczniów; indywidualne wyznaczenie lub wyznaczanie przez organizację.	- opinie i konsultacje we wszystkich sprawach dotyczących szkoły; - wyraźne rozróżnienie między uprawnieniami całej Rady a radami nauczycieli i rodziców; - podstawowy organ współpracy dla kompetentnej władzy; - może wysuwać zarzuty w stosunku do władzy, która musi się ustosunkować do nich w ciągu 3 miesięcy.	- podejmowanie decyzji we wszystkich sprawach dotyczących szkoły.

Stowarzyszenia

Rodziców oraz ich lokalne stowarzyszenia i rady reprezentują cztery główne stowarzyszenia ogólnokrajowe. Te cztery stowarzyszenia odzwierciedlają podziały ideologiczne w społeczeństwie holenderskim.

- NKO: *Nederlandse Katholieke Oudervereniging* (stowarzyszenie holenderskich rodziców katolików) dla edukacji katolickiej.
- Ouders en COO: *Vereniging voor Ouders Christelijk Onderwijs en Opvoeding*, niezależne stowarzyszenie o zasięgu ogólnokrajowym dla edukacji protestanckiej. Członkostwo przewidziane dla rad przedstawicielskich, lokalnych rad rodzicielskich i poszczególnych rodziców.
- VOO: *Vereniging voor Openbaar Onderwijs* (stowarzyszenie przewidziane dla systemu edukacji publicznej), w odniesieniu do sieci szkół publicznych, federacja zorganizowana na szczeblu lokalnym, prowincjonalnym i ogólnokrajowym. Na przestrzeni ostatnich 15 lat liczba członków maleje.
- LOBO: *Landelijke Oudervereniging voor Bijzonder Onderwijs op algemene grondslag* (ogólnokrajowe stowarzyszenie rodziców w systemie szkolnictwa prywatnego ogólnego), federacja świecka, której struktura jest prostsza niż struktura większych federacji.

Istnieje również kilka innych organizacji o charakterze mniejszościowym.

Przeprowadzone badania wykazały nadreprezentację rodziców spośród średnich i wyższych warstw społecznych.

Szkolenie

W odróżnieniu od wielu krajów Holandia posiada ustawodawstwo wyraźnie uznające potrzebę szkolenia personelu szkolnego i rodziców, by mogli oni wypełniać swe role w ramach *Medezeggenschapraad* (*Wet Medezeggenschap Onderwijs*, Artykuł 33).

AUSTRIA

Struktura systemu edukacji

Edukacja jest obowiązkowa dla dzieci i młodzieży w wieku od 6 do 15 lat (od pierwszego do dziewiątego roku szkolnego).

Austriacki system oświaty i wychowania w swej zasadniczej części jest zorganizowany w sposób jednolity na obszarze całej federacji. Władzę wykonawczą sprawują *Bund* i *Länder*. Najwyższym organem władzy na szczeblu wykonawczym jest Federalne Ministerstwo Edukacji i Spraw Kulturalnych. W ostatnich latach poszczególne szkoły uzyskały znaczny stopień autonomii.

Wprowadzone do *Schulsorganisationsgesetz* (Ustawy o organizacji szkół) poprawki nabrały od roku 1993 szczególnego znaczenia dla polityki szkolnej. Wprowadziły one koncepcję autonomii szkoły (*Schulautonomie*), umożliwiającą szkołom opracowywanie ich własnych programów nauczania w ramach centralnie zalecanych wytycznych. Również szkoły całodzienne zostały włączone w główny nurt systemu szkolnictwa. Od roku 1993 stało się dostępne zintegrowane koedukacyjne kształcenie dzieci niepełnosprawnych i pełnosprawnych w szkołach określanych mianem *Volksschulen*, zaś od roku 1997 w szkołach typu *Hauptschulen* i *Allgemeinbildenden höheren Schulen*.

Większość szkół ma charakter placówek publicznych. Istnieją również subwencionowane szkoły prywatne i placówki szkolnictwa niezależnego.

Prawa rodziców

1. Prawa indywidualne

Dzieci mieszkające stale w Austrii mają obowiązek uczęszczania do szkoły publicznej albo prywatnej o takim samym statusie na przestrzeni całego okresu obowiązku szkolnego. Religia w szkołach austriackich jest przedmiotem obowiązkowym. Wszystkie dzieci, należące do oficjalnie uznawanego kościoła lub grupy wyznaniowej, muszą pobierać lekcje religii w ich konkretnym wyznaniu. Możliwe wszakże jest żądanie zwolnienia na początku każdego roku szkolnego.

Rodzicom przysługuje również prawo kształcenia dzieci w domu lub w szkole prywatnej nie uznanej przez władze oświatowe. W takich przypadkach pod koniec roku szkolnego organizuje się egzaminy porównawcze celem sprawdzenia, czy nauka ta jest ekwiwalentna do edukacji w placówkach publicznych. Ustawa o obowiązkowej edukacji z roku 1985 (*Gesetz zur Schulpflicht*) przyznaje rodzicom **wolność wyboru szkoły** dla swych dzieci. Ten akt prawny był zmieniany w latach 1993 i 1996 na mocy poprawek do Ustawy o organizacji szkoły, który to akt prawny umożliwił - po przeprowadzonych próbach z programami pilotażowymi - integrowanie dzieci niepełnosprawnych w klasach głównego nurtu kształcenia w *Volksschule*, *Hauptschule* i *Allgemeinbildende höhere Schule*.

Osoba fizyczna lub stowarzyszenie może założyć szkołę prywatną, musi jednak powiadomić z przynajmniej trzymiesięcznym wyprzedzeniem odpowiedni organ zwany *Landesschulrat* o takim zamiarze. Jeżeli w ciągu dwóch miesięcy nie wpłynęła odmowa wyrażenia na to zgody, szkołę uważa się za zatwierdzoną.

Rodzice i nauczyciele mogą się spotykać indywidualnie lub w celu dyskusji grupowych o tematach wiążących się z edukacją, o postępach czynionych przez ucznia, poradnictwie edukacyjnym i możliwościach wyboru zawodu, o higienie i bezpieczeństwie na terenie szkoły oraz o zagadnieniach dotyczących dzieci mających szczególne potrzeby edukacyjne.

W pierwszym roku szkolnym w szkołach wszystkich typów (na początku każdego roku szkolnego w szkołach typu *Allgemeinbildende Pflichtschulen*) spotkania nauczycieli z rodzicami są obowiązkowe, jak również muszą się one odbywać w innych terminach, jeżeli jedna trzecia rodziców uczniów domaga się takiego spotkania. Na początku każdego roku szkolnego oraz w razie potrzeby, albo też jeżeli tak życzy sobie jedna trzecia wszystkich rodziców uczniów w

danej klasie, w *Volksschulen*, *Hauptschulen* i *Sonderschulen* muszą być zwoływane zebrania *Klassenforum* (forum klasowego).

Uczniom - albo ich rodzicom - przysługuje prawo do odwołania, jeżeli na przykład dziecko nie uzyskuje promocji do następnej klasy, nie otrzymuje świadectwa ukończenia szkoły albo gdy odmówiono mu przyjęcia do szkoły, albo gdy dziecko zostało z niej usunięte.

2. Prawa zbiorowe

Ustawa daje rodzicom prawo do wysuwania reprezentacji na wszystkich poziomach systemu szkolnictwa. Rodzice mają prawo być wysłuchani oraz prawo do uczestniczenia w podejmowaniu decyzji, które to uprawnienia - w zależności od rodzaju szkoły - są realizowane w postaci *Schulforum* (forum szkolnego) lub *Schulgemeinschaftsausschuß* (komitetu szkolnego). Prawo do konsultowania stosuje się do wszystkich ważnych zagadnień dotyczących nauczania i wychowania, jak również do gospodarowania przez szkołę powierzonym jej budżetem. Prawo do uczestniczenia w podejmowaniu decyzji jest w szczególności realizowane w odniesieniu do spraw związanych z opracowywaniem przez szkoły - w kontekście autonomii szkoły - programów nauczania i akcji na terenie szkoły trwających kilka dni.

Ustawodawstwo

- 1962: Ustalono kwestię członkostwa i zakresów odpowiedzialności *Kollegium der Landes- und Bezirksschulräte* (*B-VG, Art. 81a-81b; Bundesschulaufsichtsgesetz*).
- 1974: Na mocy Ustawy o organizacji szkoły zostały wprowadzone komitety szkolne (*Schulgemeinschaftsausschüsse*).
- 1986: Na mocy Ustawy o organizacji szkoły ustalono kwestię członkostwa i zakresów odpowiedzialności rady klasowej (*Klassenforum*) i rady szkoły (*Schulforum*).
- 1993: Wprowadzenie - na mocy *Schulorganisationsgesetz* i *Schulunterrichtsgesetz*:
- koncepcji autonomii szkoły;
- całodziennych form kształcenia w szkolnictwie głównego nurtu;
- możliwości dostępu dzieci niepełnosprawnych - na żądanie rodziców - do zintegrowanego kształcenia w klasach głównego nurtu nauczania w szkole typu *Volksschule* (integracja społeczna);
- prawa rodziców dzieci niepełnosprawnych do zabierania głosu w trakcie postępowania mającego na celu ustalenie, jakie są możliwe specjalne warunki ich edukacji.
- 1996: Rozciągnięcie na *Hauptschule* i *Allgemeinbildende höhere Schule* niższego stopnia koncepcji integracji społecznej dzieci niepełnosprawnych (*Schulorganisationsgesetz* i *Schulunterrichtsgesetz*).

Uczestnictwo rodziców

Szczelbel	Struktury uczestnictwa	Przedstawicielstwo rodziców		Uprawnienia/Rola	
		Liczba/Kadencja	Uczestnicy i procedury	Konsultacje/Informacja	Uprawnienia decyzyjne
Ogólnokrajowy Państwo Federalne	<i>Schulreformkommission</i> (Komisja do Spraw Reformy Szkoły)	- liczba: stanowią mniejszość (6 przedstawicieli rodziców i organizacji zrzeszających rodziny spośród 44 członków) - kadencja: stały komitet: mandat poszczególnych członków zależy od ich mandatu w ich poszczególnych organizacjach. Komitet zbiera się w miarę potrzeb.	Członkowie są wyznaczani przez zespoły reprezentowane w Komisjach ds. Reformy Szkoły.	- konsultacje z Federalnym Ministrem we wszystkich dziedzinach edukacji.	
	<i>Elternbeirat beim Bundesministerium für Unterricht und kulturelle Angelegenheiten</i> (Rada Rodziców)	- liczba: wyłącznie rodzice (18); przedstawiciele nauczycieli i uczniów mogą być zapraszani do udziału w charakterze obserwatorów - kadencja: stały komitet: mandat poszczególnych członków zależy od ich mandatu w ich poszczególnych organizacjach. 5 posiedzeń w ciągu roku szkolnego.	Przedstawiciele 7 federalnych stowarzyszeń rodziców i organizacji zrzeszających rodziny.	- konsultacje z Federalnym Ministrem - opiniowanie we wszystkich sprawach większej wagi dla decydentów: • doradzanie w sprawach nauczania i wychowania; • opiniowanie proponowanych aktów prawnych; • składanie wniosków; • zgłaszanie życzeń i zażaleń.	
Szczelbel pośredni Kraje związkowe	<i>Kollegien der Landesschulräte</i> (Kolegialne zgromadzenie władz federalnych na szczeblu krajów związkowych, landów)	- liczba: parytet (liczba rodziców jest przynajmniej równa liczbie nauczycieli); liczba jest różna w różnych landach - kadencja: różna w różnych landach	Wyznaczani przez lokalny parlament (<i>Landtag</i> , czyli ciało ustawodawcze kraju związkowego, landu); członkowie z prawem głosu wyznaczani proporcjonalnie do przedstawicielstwa politycznego w <i>Landtagu</i> .	- wnioski w sprawie mianowania nauczycieli i dyrektorów szkół w szkołach <i>Bundu</i> ; - opiniowanie projektów ustaw i dekretów.	Podejmowanie decyzji (typ D): - wydawanie zarządzeń i ogólnych przepisów; - mianowanie urzędników, np. przewodniczącego i członków komisji/komitetu. Zarówno przedstawiciele nauczycieli, jak i rodziców mają prawo głosu.

Uczestnictwo rodziców

Szczelbel	Struktury uczestnictwa	Przedstawicielstwo rodziców		Uprawnienia/Rola	
		Liczba/Kadencja	Uczestnicy i procedury	Konsultacje/Informacja	Uprawnienia decyzyjne
Okręg (<i>Bezirk</i>)	<i>Kollegien der Bezirksschulräte</i> (Kolegialne zgromadzenie władz federalnych na szczeblu okręgu)	- liczba: parytet (liczba rodziców jest przynajmniej równa liczbie nauczycieli); liczba jest różna w różnych landach - kadencja: różna w różnych landach	Wyznaczeni przez kraj związkowy i urzędy gminne wchodzące w skład <i>Bezirk</i> ; mający prawo głosu członkowie wyznaczeni proporcjonalnie do przedstawicielstwa politycznego na szczeblu <i>Bezirk</i> .	- zgłaszanie wniosków w sprawie mianowania nauczycieli i dyrektorów w szkołach krajów związkowych; - opiniowanie projektów aktów prawnych.	Decyzje (typ D): - zatwierdzanie zarządzeń i ogólnych przepisów; - mianowanie urzędników, np. przewodniczących i członków komisji/komitetów. Zarówno przedstawiciele nauczycieli, jak i rodziców mają prawo głosu.
Szkoła <i>Allgemeinbildende Pflichtschulen</i> (obowiązkowe szkoły ogólne)	<i>Schulforum</i> (Rada szkoły)	- liczba: parytet, jeden przedstawiciel rodziców na klasę plus wszyscy wychowawcy klas - kadencja: stały komitet; mandat nauczycieli pokrywa się z okresem piastowania funkcji wychowawcy klasy; mandat rodziców: 4 lata; spotyka się przynajmniej raz w ciągu roku szkolnego	Dyrektor szkoły nie posiada prawa głosu, ale jego głos jest rozstrzygający w przypadku równowagi głosów w sprawach, w których decyzje zapadają zwykłą większością głosów; w <i>Schulforum</i> w kwestii decyzji dotyczących autonomii szkoły wymagana jest większość 2/3 głosów zarówno rodziców, jak i nauczycieli.	Tak jak w <i>Klassenforum</i> (zob. poniżej): Wychowawcy klasowi i rodzice służą pomocą w charakterze doradców.	Tak jak w <i>Klassenforum</i> (zob. poniżej): Dodatkowe uprawnienia decyzyjne w sprawie programów nauczania wynikające z autonomii szkoły. Wychowawcy klasowi i rodzice mają prawo głosu.
Klasa	<i>Klassenforum</i> (Rada klasowa)	- liczba: stanowią większość jeden rodzic na ucznia oraz wychowawca klasy) - kadencja: 4 lata; <i>Klassenforum</i> spotyka się przynajmniej 1 raz w ciągu roku szkolnego	Bezpośredni wybór jednego przedstawiciela rodziców do <i>Schulforum</i> przez rodziców uczniów pierwszej klasy w szkole każdego typu. Zwykłą większością głosów; w kwestii decyzji dotyczących autonomii szkoły wymagana jest większość 2/3 głosów. Różnice zdań między rodzicami i nauczycielami, jak również zagadnienia będące wspólne dla kilku klas są przekazywane do <i>Schulforum</i> . Stowarzyszenia rodziców mają prawo wyznaczania kandydatów na swych przedstawicieli.	- konsultacje na temat, np.: • istotnych kwestii dotyczących nauczania i wychowania; • wykorzystania środków finansowych.	Podejmowanie decyzji w sprawach: - akcji szkolnych trwających kilka dni; - akcji związanych z poradnictwem szkolnym i higieną; - przepisów dotyczących czasu pracy szkoły wprowadzanych w myśl uprawnień wynikających z autonomii szkoły.

Uczestnictwo rodziców

Szczelbel	Struktury uczestnictwa	Przedstawicielstwo rodziców		Uprawnienia/Rola	
		Liczba/Kadencja	Uczestnicy i procedury	Konsultacje/Informacja	Uprawnienia decyzyjne
<p><i>Polytechnische Lehrgänge, mittlere und höhere Schulen, Berufsschulen</i></p> <p>Szkoła</p>	<p><i>Schulgemeinschaftsausschuß (Komitet szkolny)</i></p>	<p>- liczba: parytet przedstawicieli nauczycieli, rodziców i uczniów (po 3), pod przewodnictwem dyrektora szkoły</p> <p>- kadencja: stały komitet; mandat przedstawicieli rodziców zależy od ich mandatu w stowarzyszeniu rodziców; kadencja nauczycieli trwa 2 lata; uczniów - 1 rok. Komitet zbiera się przynajmniej dwukrotnie w ciągu każdego roku szkolnego.</p>	<p>Przedstawiciele wybierani przez właściwe grupy; stowarzyszenia rodziców są uprawnione do delegowania przedstawicieli. Dyrektor szkoły nie posiada prawa głosu, ale jego głos jest rozstrzygający w przypadku remisu w sprawach, w których decyzje zapadają zwykłą większością głosów; w <i>Schulgemeinschaftsausschuß</i> w kwestii decyzji dotyczących autonomii szkoły wymagana jest większość 2/3 głosów rodziców, uczniów i nauczycieli.</p>	<p>Tak jak w <i>Schulforum</i> przedstawiciele rodziców, uczniów i nauczycieli służą pomocą w charakterze doradców</p>	<p>Tak jak w <i>Schulforum</i> przedstawiciele rodziców, uczniów i nauczycieli służą pomocą w zakresie podejmowania decyzji.</p>

Stowarzyszenia

W większości szkół występują stowarzyszenia rodziców. Nie jest wymagana akceptacja przez władze administracyjne szkoły, ponieważ są to - w myśl *Vereinsgesetz* (Ustawa o stowarzyszeniach) - ciała samorządowe. Członkostwo jest dobrowolne i na ogół wiąże się z koniecznością wpłacania składek z tytułu członkostwa. Na szczeblu kraju związkowego, landu, i na szczeblu federalnym istnieją stowarzyszenia zwierzchnie.

Przedstawiciele tych organizacji mogą uczestniczyć - na zasadzie ciał doradczych - w dyskusjach nad zagadnieniami edukacyjnymi wraz z władzami szkolnymi i Ministerstwem. Ustawa o szkolnictwie wymaga od dyrektorów szkół, aby aktywnie zachęcali do tworzenia stowarzyszeń rodziców i wspierali ich działalność.

Oficjalni przedstawiciele stowarzyszenia rodziców mogą przekazywać dyrektorowi szkoły i wychowawcom klasowym swe sugestie, życzenia i skargi. Dyrektorzy szkół muszą się zapoznać z kwestiami poruszonymi przez stowarzyszenie rodziców i przedyskutować je wraz z ich przedstawicielami.

Szkolenie

Istnieją możliwości wspólnego szkolenia w zakresie problematyki uczestnictwa w formie programów szkolenia, jakie przechodzą nauczyciele przed podjęciem pracy i w jej trakcie, przeznaczonych dla nauczycieli, rodziców i uczniów. Niektóre prywatne stowarzyszenia rodziców oferują kursy szkoleniowe na temat uczestnictwa rodziców w życiu szkoły.

PORTUGALIA

Struktura systemu edukacji

Podstawowy akt prawny dotyczący systemu edukacji (*Lei de Bases do Sistema Educativo*, nr 46/86 z dnia 14 października 1986 r.) wprowadził obowiązek szkolny dla dzieci i młodzieży w wieku od 6 do 15 lat.

Struktura szkolnictwa przedstawia się następująco:

- 4-letni pierwszy szczebel *ensino básico* (w wieku od 6 do 10 lat);
- 2-letni drugi szczebel *ensino básico* (w wieku od 10 do 12 lat);
- 3-letni trzeci szczebel *ensino básico* (w wieku od 12 do 15 lat);
- nieobowiązkowa szkoła średnia, sprofilowana;
- szkolnictwo wyższe.

Kształcenie w szkołach prywatnych nie jest w Portugalii wysoko rozwinięte i obejmuje zaledwie około 7,8% populacji uczniów w wieku szkolnym (1993/94). Z możliwości realizacji kształcenia w domu, jak to przewidują *Decreto* nr 37545 z roku 1949, Okólnik nr 176 z roku 1952 i *Decreto-lei* nr 553/80, nie korzysta się często.

Edukacja niestacjonarna może być prowadzona jako zadowalająca alternatywa dla edukacji obowiązkowej (*Lei* nr 46/46).

Prawa rodziców

1. Prawa indywidualne

Wolność wyboru przez rodziców rodzaju szkoły dla swych dzieci stanowi podstawę, na której się opiera edukacja w sieci szkół prywatnych i spółdzielczych (do których uczęszczało w roku 1993/94 około 7,8% populacji szkolnej). Rozdział Kościoła od Państwa zapewnia świecki charakter edukacji.

Teoretycznie rodzice mają wolność **wyboru szkoły** dla swych dzieci. W praktyce jednak dzieci są kierowane do szkoły położonej najbliżej ich domu lub, w niektórych przypadkach, miejsca pracy ich rodziców. Dzieci starsze mają priorytet w uzyskiwaniu miejsc dostępnych w szkołach pierwszego szczebla *ensino básico*. Na szczeblu drugim i trzecim uczniowie zapisują się do szkół w rejonie, w którym mieszkają.

2. Prawa zbiorowe

Z mocy aktów ustawodawczych rodzicom przysługuje prawo reprezentacji w Ogólnokrajowej Radzie ds. Edukacji (*Conselho Nacional de Educação*), który to organ składa się z przedstawicieli wszystkich partnerów w procesie edukacji. W Radzie zasiada dwóch przedstawicieli rodziców.

Na szczeblu pośrednim rodzice nie są reprezentowani.

Na szczeblu lokalnym rodzice są reprezentowani - na zasadzie eksperymentu - w Radzie Szkoły (*Conselho de escola*), będącej szkolnym organem administracyjnym, oraz w Radzie ds. Edukacji (*Conselho pedagógico*) i w Radzie Klasowej (*Conselho de turma*). Struktury te - ze względu na eksperymentalny charakter ustawy z roku 1991 - powstały zaledwie w 50 szkołach i okręgach szkolnych na poziomie wychowania przedszkolnego, *ensino básico* i szkoły średniej. W szkołach *ensino básico* (stopień drugi i trzeci) oraz w szkołach średnich, nie biorących udziału w tym eksperymencie, stosuje się model funkcjonujący od roku 1976, który umożliwia rodzicom uczestniczenie w kilku organach zarządzania szkołą (*Conselho pedagógico*, *Conselho consultivo* i *Conselho de turma*). W zależności od wyników oceny tego eksperymentu rząd podejmie decyzje mające na celu rozszerzenie wykorzystania tego nowego modelu na wszystkie placówki poza szkolnictwem wyższym w sektorze publicznym.

Ustawodawstwo

Po upadku systemu autorytarnego Portugalia podjęła szeroko zakrojone reformy systemu edukacji.

- 1976: *Decreto-lei* nr 769-A/76 ustanawia model zarządzania dla szkół przygotowawczych i średnich. Model ten stwarza rodzicom możliwość uczestniczenia w pewnych kolektywnych organach administracji szkolnej (*Conselho pedagógico*, *Conselho consultivo* i *Conselho de turma* - pośredni organ administracyjny).
- 1977: Ustawa nr 7/77 przyznaje stowarzyszeniom rodziców prawo do współpracy z państwem w sferze edukacji dzieci oraz do zajmowania stanowiska w sprawach ogólnych kierunków edukacji i polityki w sprawie młodzieży, jak również w administrowaniu szkołą.
- 1979: *Despacho Normativo* nr 122/79 określa działalność i czynności stowarzyszeń rodziców oraz tych, którzy są odpowiedzialni za kształcenie w szkołach, przewidując włączanie do ich obowiązków zarówno kierowanie, jak i uczestnictwo w inicjatywach ustawodawczych w sferze edukacji.
- 1980-1988: *Decreto-lei* nr 53/80 ustanawia Radę Konsultacyjną w sferze szkolnictwa prywatnego i spółdzielczego z udziałem rodziców. Akt prawny *Decreto-lei* nr 484/88 zmienił jej nazwę, strukturę i funkcje.
- 1982-1987: *Decreto-lei* nr 125/82, znowelizowany później przez *Decreto-lei* nr 31/87, ustanawia Ogólnokrajową Radę ds. Edukacji (*Conselho Nacional de l'Educação*) z myślą o osiągnięciu szerokiego konsensu w sprawie polityki edukacyjnej wśród podmiotów społecznych, kulturalnych i ekonomicznych zainteresowanych edukacją. Przedstawiciele wyznaczeni przez stowarzyszenia rodziców biorą udział w posiedzeniach tej rady.
- 1990: *Decreto-lei* nr 372/90 odzwierciedla istotne zagadnienia uczestnictwa rodziców w życiu szkoły. Rodzice, którzy na ogół są reprezentowani w stowarzyszeniach, zostali wyposażeni w prawo do konsultowania w sprawach ogólnej polityki edukacyjnej i do współpracy w sprawach ukierunkowania pedagogicznego i administrowania szkołą.
- 1991: *Decreto-lei* nr 172/91 stwarza nowy model kierowania i administrowania szkołą, w ogólnym ujęciu, na szczeblu wychowania przedszkolnego, *ensino básico* i szkoły średniej. Rodzice mają swych przedstawicieli w następujących kolektywnych organach administracyjnych: *Conselho de escola* (szkoły drugiego i trzeciego stopnia *ensino básico* i szkolnictwo średnie) lub *Conselho de Area Escolar* (placówki wychowania przedszkolnego i szkoły pierwszego stopnia *ensino básico*), *Conselho pedagógico* i *Conselho de turma*.
- 1993: *Despacho* 239/ME/93 ustala szczegółowe zasady i warunki uczestnictwa rodziców w organach zarządzających szkołami w sektorze publicznym.

Uczestnictwo rodziców

Szczelbel	Struktury uczestnictwa	Przedstawicielstwo rodziców		Uprawnienia/Rola	
		Liczba/Kadencja	Uczestnicy i procedury	Konsultacje/Informacja	Uprawnienia decyzyjne
Ogólnokrajowy	<i>Conselho Nacional de Educação</i> (Ogólnokrajowa Rada ds. Edukacji)	- liczba: stanowią mniejszość (2 przedstawicieli rodziców spośród 55 członków) - kadencja: 3 lata	2 przedstawicieli z dwóch stowarzyszeń rodziców (CONFAP i FNAPEC).	- konsultacje: opinie, studia, ocena na wniosek Ministra lub z własnej inicjatywy we wszystkich sprawach dotyczących edukacji: 24 główne dziedziny, włączając w to demokratyzację i strukturę systemu, obowiązek szkolny itd.	
	CONFAP korzysta ze swego prawa zabierania głosu wobec komisji ds. oceny w sprawach dostępu do szkolnictwa wyższego, międzyresortowej komisji do zwalczania pracy młodocianych, sekretariatu ds. koordynacji programów edukacji wielokulturowej, rady monitorującej ds. reformy programów nauczania itd.	- liczba: stanowią mniejszość - kadencja: zmienna	Przedstawiciele CONFAP		
	Komisja ds. oceny mająca oszacować wyniki ustawy z roku 1991 (rada ds. pomocy i oceny nowego modelu kierowania, administrowania i zarządzania szkołami).	- liczba: stanowią mniejszość - kadencja: od sierpnia 1992 do marca 1996	Przedstawiciele pochodzący z jednego stowarzyszenia rodziców (CONFAP).		
Pośredni Region	Rodzice nie uczestniczą				

Uczestnictwo rodziców

Szczelbel	Struktury uczestnictwa	Przedstawicielstwo rodziców		Uprawnienia/Rola	
		Liczba/Kadencja	Uczestnicy i procedury	Konsultacje/Informacja	Uprawnienia decyzyjne
Szkoła	<i>Conselho del escola</i> lub <i>Conselho de Area Escolar</i> (Rada Szkoły) Organ zarządzający szkoły lub okręgu, tytułem próby został wprowadzony do 54 szkół i okręgów szkolnych na poziomie wychowania przedszkolnego, <i>ensino básico</i> i szkoły średniej.	- liczba: stanowią mniejszość (3 rodziców spośród 14 członków na poziomie szkoły podstawowej i 2 spośród 18 na poziomie szkoły średniej) - kadencja: 1 rok	Przedstawiciele stowarzyszeń rodziców i kadry nauczającej szkoły lub, tam gdzie jest to możliwe do zastosowania, przedstawiciele rodziców i personel nauczający szkoły wybrani w tym celu.		- podejmowanie decyzji w sprawach: . rozstrzyganie rozbieżności między innymi organami szkoły; . ustalanie, czy usunąć ucznia; . określanie głównych zasad co do stosunków szkoły z lokalnymi władzami, instytucjami i właściwymi organami w innych szkołach. - zatwierdzanie: . działania edukacyjnego; . rocznego planu działalności i sprawozdania z jego wykonania, sprawozdań okresowych; - decyzje (typ D) w sprawach: . wybór dyrektora szkoły, przedłużenie czy zakończenie umowy z dyrektorem; - wyznaczanie zastępców dyrektora szkoły.

Uczestnictwo rodziców

Szczelbel	Struktury uczestnictwa	Przedstawicielstwo rodziców		Uprawnienia/Rola	
		Liczba/Kadencja	Uczestnicy i procedury	Konsultacje/Informacja	Uprawnienia decyzyjne
Szkoła	<i>Conselho pedagogico</i> (Rada pedagogiczna)	- liczba: stanowią mniejszość (2 przedstawicieli rodziców spośród zmiennej liczby członków) - kadencja: 1 rok	Przedstawiciele stowarzyszeń rodziców i kadry nauczającej szkoły lub, tam gdzie jest to możliwe do zastosowania, przedstawiciele rodziców i personel nauczający szkoły wybrani w tym celu.	Model z roku 1991 przewiduje radę konsultacyjną i doradczą: - pomoc dla kierownictwa szkoły i jej organów administracyjnych w sprawach pedagogicznych i dydaktycznych, zachęcanie do nauki, poradnictwo, środki pomocy dla uczniów, szkolenie dla personelu nauczającego i administracyjnego szkoły; - opracowywanie projektów dokumentów dotyczących życia szkoły, takich jak regulamin szkoły, działanie edukacyjne, plan pracy; - konsultacje w sprawach: · planów i programów nauczania, działań ponadprogramowych; · poradnictwa, monitoringu i oceny uczniów.	Zgodnie z modelem z roku 1976 jest to organ zarządzający uprawniony do podejmowania decyzji.
Klasa	<i>Conselho de turma</i> (Rada klasowa)	- liczba: stanowią mniejszość (2 przedstawicieli rodziców spośród zmiennej liczby członków) - kadencja: 1 rok	Jeden przedstawiciel rodziców i jeden rodzic z zarządu stowarzyszeń rodziców; nie bierze udziału w posiedzeniach poświęconych ocenom okresowym.	- przedstawiciel rodziców jest również jednym z tych, którzy odpowiadają za edukację w klasie; - struktura pośrednia dla poradnictwa szkolnego.	

Stowarzyszenia

Ustawy uchwalone w roku 1977 i 1984 nadały stowarzyszeniom rodziców status prawny, najpierw na poziomie przygotowawczym i średnim, następnie na poziomie podstawowym. Ogólnokrajowa Konfederacja Stowarzyszeń Rodziców (CONFAP) została utworzona w dniu 7 grudnia roku 1985. Organizacja ta obejmuje 10 federacji regionalnych i około 750 stowarzyszeń rodziców w całym systemie edukacji (reprezentujących szkolnictwo publiczne, prywatne, specjalne, wychowanie przedszkolne, *ensino básico* i średnie).

FNAPEC: *Federação Nacional de Associações de Pais de Alunos do Ensino Católico* (Ogólnokrajowa Federacja Stowarzyszeń Rodziców w Szkolnictwie Katolickim).

CONFAP: *Confederação Nacional das Associações de Pais* (Ogólnokrajowa Konfederacja Stowarzyszeń Rodziców) od roku 1986 jest członkiem Europejskiego Stowarzyszenia Rodziców (EPA).

Szkolenie

Mimo że nie istnieje systematyczny program szkolenia dla rodziców lub nauczycieli na temat wzajemnych relacji zachodzących między rodziną i szkołą, CONFAP organizuje co roku 10 kursów szkoleniowych (są one organizowane przez każdą z federacji wchodzących w skład tej konfederacji).

Prowadzone są również inne działania przez różne federacje i stowarzyszenia istniejące w Portugalii. Rola Ministra w tej dziedzinie sprowadza się przede wszystkim do przekazywania informacji.

FINLANDIA

Struktura systemu edukacji

Edukacja jest obowiązkowa dla dzieci i młodzieży w wieku od 7 do 16 lat (pełen 9-letni cykl w *peruskoulu/grundskola* lub przynajmniej 10 lat kształcenia).

System edukacji jest zdecentralizowany, zatem 453 urzędy gminne są odpowiedzialne za organizację obowiązkowego kształcenia dla wszystkich dzieci mieszkających na ich terenie lub też za zapewnienie, że dzieci w wieku szkolnym mogą uzyskać porównywalną edukację w jakiś inny sposób. Prawie wszystkie szkoły *peruskoulu/grundskola* należą do gmin. Szkoły prywatne stanowią mniej niż 1%.

Prawa rodziców

1. Prawa indywidualne

Rodzice ponoszą odpowiedzialność za zapewnienie, że ich dziecko ukończy obowiązkowe kształcenie. Mają oni prawo do zakładania szkół prywatnych, o ile tylko spełniają ustalone przez prawo warunki. Szkoły muszą respektować przekonania religijne rodziny.

Dzieci mają prawo do pobierania nauki w ich ojczystym języku. Może to ograniczać prawo rodziców do **wyboru szkoły** dla swych dzieci. Dzieci muszą uczęszczać do *peruskoulu/grundskola* w rejonie stałego miejsca zamieszkania. Rejon ten może się pokrywać z obszarem gminy lub stanowić jej część, co jest ustalone na mocy decyzji władz lokalnych.

Współpraca z rodzicami jest jednym z ustawowych celów wychowania przedszkolnego w przedszkolach / ośrodkach o przedłużonym czasie pobytu dziecka (*päiväkoti/daghem*).

Ustawa przewiduje możliwość codziennych kontaktów z rodzicami, zebrań i konferencji (3 godz. i 15 minut w ciągu tygodnia z łącznego wymiaru czasu w wysokości 38 godzin i 15 minut).

2. Prawa zbiorowe

Uczestnictwo rodziców jest różne na różnych poziomach edukacji. Rodzice są aktywni szczególnie w placówkach przedszkolnych (*peruskoulu/grundskola*) i w szkołach średnich wyższego stopnia (*lukio/gymnasium*). Rodzice nie są już reprezentowani w szkołach technicznych i zawodowych, gdzie zostali zastąpieni przez przedstawicieli świata pracy.

Od roku 1992 urzędy gminne mają swobodę decydowania, czy na terenie *peruskoulu/grundskola* i *lukio/gymnasium* ma być rada szkoły, czy też mają one być zarządzane przez administrację gminną. Jeżeli chodzi o rady szkoły, akty ustawodawcze z roku 1983: Ustawa o szkole obowiązkowej oraz przepisy prawne dotyczące szkoły średniej wyższego stopnia przewidują możliwość uczestnictwa w nich. W tym drugim przypadku mają zastosowanie ogólne przepisy Ustawy z roku 1976 o administracji gminnej (*Kunnallislaki/Kommunallagen*). Ustawy te stanowią, iż szkoła jest odpowiedzialna za nawiązanie współpracy z rodzicami w celu przyjęcia im z pomocą w ich pracy w roli wychowawców.

Praktycznie współpraca ta ma charakter nieformalny (zawiadomienia, rozmowy telefoniczne, spotkania). Bieżąca polityka ma na celu zaangażowanie rodziców w opracowywanie szkolnych programów nauczania i przedsięwzięć edukacyjnych.

Ustawodawstwo

- 1931: Po raz pierwszy w sposób wyraźny mówi się tu o uczestnictwie rodziców, mimo że zarząd został już wprowadzony w pierwszym akcie ustawodawczym dotyczącym szkół (*Kansakoulu*) w roku 1866. Na siedmiu lub ośmiu członków zarządu z grona rodziców miało być wybieranych sześć osób.
- 1957: W myśl Ustawy z roku 1957 o szkole podstawowej (*Kansakoululaki*) celem szkoły miała być ścisła współpraca z domem i pełne wzajemne zrozumienie. Artykuły 21 i 22 stanowiły, że szkoła podstawowa ma być prowadzona i nadzorowana przez szkolny zarząd (*Kansakoulun johtokunta*) wybierany przez Radę Gminy (Radę Miejską) (*Kunnallisvaltuusto*). Do grona zarządu szkoły miało być wybieranych sześciu członków głównie spośród rodziców uczniów.
- 1958: Ustawa z roku 1958 o szkole podstawowej (*Kansakouluasetus*) stwierdzała, że przynajmniej trzech członków zarządu miało się rekrutować spośród rodziców uczniów. Zadania zarządu szkolnego polegały na kontroli nauczania, wprowadzaniu obowiązku szkolnego, zapoznawaniu się i zatwierdzaniu programów nauczania, wyborze nauczycieli i zapewnianiu zaopatrzenia szkoły w niezbędny i w dostatecznej ilości sprzęt, budynki i materiały do nauczania. Zarząd szkoły przygotowywał również corocznie propozycje dotyczące budżetu szkoły.
- 1968: Ustawa z roku 1968 o systemie szkolnym (*Koulujärjestelmälaki*) przekazała uprawnienia zarządów szkolnych miejskim (gminnym) zarządom szkół (*Koululautakunta*). Rodzice byli reprezentowani w radzie szkoły (*Kouluneuvosto*), gdzie było pięciu członków wybieranych przez Radę Gminy (Radę Miejską).
- 1970: W myśl Ustawy z roku 1970 o szkołach powszechnych (*Peruskouluasetus*) zadanie rady szkoły polegało na utrzymywaniu i rozwijaniu współpracy między szkołą a domem oraz nadzorowanie funkcjonowania szkoły.
- 1983: Ustawa o obowiązku szkolnym (*Peruskoululaki/Grundskolagen*) na powrót ulokowała zarządy w szkołach; przynajmniej trzech spośród siedmiu członków musiało być wybieranych z grona rodziców.
- 1992: Ustawa o obowiązku szkolnym została znowelizowana pod kątem umożliwienia zarządom gmin podejmowania niezależnych decyzji w sprawie organizacji zarządzania szkołą albo ustanawiając zarządy dla poszczególnych szkół lub zespołów szkół, albo organizując zarządzanie nimi w ramach administracji gminnej.

Uczestnictwo rodziców

Szczelbel	Struktury uczestnictwa	Przedstawicielstwo rodziców		Uprawnienia/Rola	
		Liczba/Kadencja	Uczestnicy i procedury	Konsultacje/Informacja	Uprawnienia decyzyjne
Ogólnokrajowy	Rodzice nie uczestniczą				
Pośredni Prowincja Gmina	Rodzice nie uczestniczą				
Szkoła <i>Peruskoulu/grundskola</i> <i>i lukio/gymnasium</i>	<i>Johtokunta/Direktion</i> (Zarząd ds. współpracy) ciało fakultatywne	liczba: mniejszość - kadencja: 4 lata	Niektórzy z członków muszą być wybierani spośród rodziców.	- konsultacje w sprawach: · opracowywanie szkolnych programów nauczania; · tworzenie pozytywnego klimatu w szkole; · rozwijanie kontaktów rodziny ze szkołą. Znacząca współpraca między rodzicami i nauczycielami prowadzona na nieformalnych zasadach.	- opracowywanie rozkładów zajęć i planów pracy szkoły; - jeżeli zarząd gminy tak postanowi, opracowywanie lokalnego programu nauczania w szkole (w ramach wytycznych ogólnokrajowych).

Stowarzyszenia

Ogólnokrajowe stowarzyszenie rodziców (*Suomen Vanhempainliitto ry/Finlands Föräldraförbund rf*) odgrywa większą rolę jako organ funkcjonujący na nieformalnych zasadach. Obecnie istnieje około 800 lokalnych stowarzyszeń rodziców, które to organizacje zwykle się nazywają Stowarzyszeniami Domów i Szkół. Ich działalność jest dobrowolna i nieformalna, i ma na celu bliższą współpracę rodziców ze szkołami. Stowarzyszenia te działają po większej części na poziomie *peruskoulugrundskola* i, między innymi, pozyskują fundusze na organizowanie uczniom czasu wolnego i wyjazdów studyjnych.

Szkolenie

Nie istnieje żaden program szkolenia.

SZWECJA

Struktura systemu edukacji

Edukacja jest obowiązkowa dla dzieci i młodzieży w wieku od 6/7 do 15/16 lat i jest pobierana w *grundskola*.

Szwedzki system oświaty i wychowania jest zdecentralizowany.

Chociaż szkolnictwo od roku 1992/93 znajduje się w stanie przyspieszonej prywatyzacji, 98,6% szkół stanowią placówki publiczne, które są zarządzane przez władze lokalne.

Szkoły prywatne, do których uczęszcza 1,9% uczniów, są subwencjonowane w wysokości 75% przeciętnych kosztów w przeliczeniu na jednego ucznia.

Prawa rodziców

1. Prawa indywidualne

Prawo rodziców do **wyboru szkoły** dla swych dzieci jest zawarowane w Ustawie o edukacji z roku 1992. Od roku 1992 rodzice dzieci objętych obowiązkiem szkolnym mają prawo wybierać - w ramach rozsądnych granic ekonomiczno-organizacyjnych - do jakiej szkoły będą uczęszczały ich dzieci. Rodzice i dzieci mają wolność wyboru między różnymi szkołami municypalnymi lub zatwierdzonymi szkołami niezależnymi.

Gmina właściwa dla miejsca zamieszkania ucznia ma obowiązek opłacania jego kształcenia, jeżeli uczeń opowiedział się za uczęszczaniem do szkoły niezależnej, zatwierdzonej do realizacji obowiązkowego nauczania. Z drugiej strony, gmina nie ma obowiązku opłacania uczniom transportu szkolnego - dzieci mieszkające z dala od szkoły mogą korzystać z usług transportu opłacanego przez gminę - jeżeli rodzice wybrali szkołę, która jest znacznie oddalona od domu rodzinnego dziecka.

Prawo wyboru jeszcze nie gwarantuje, że w wybranej szkole będą wolne miejsca. Szkoła może być całkowicie zapełniona; jest poza tym jeszcze kilka innych ograniczeń: uczniowie mieszkający niedaleko szkoły mają pierwszeństwo w dostaniu się do niej; wybory dokonywane przez uczniów i rodziców nie powinny stwarzać gminie poważniejszych trudności ekonomicznych lub organizacyjnych.

Rodzice i uczniowie mają prawo do odwołania się do Komisji Odwoławczej dla systemu szkolnego (umiejscowionej w Ogólnokrajowej Agencji do Spraw Edukacji), aby uzyskać miejsce w wybranej przez siebie szkole.

Rodzice mają prawo wyboru rodzaju szkoły (publiczna lub prywatna). Nauczyciele muszą informować rodziców o stopniach, aktywności i postępach ich dzieci.

2. Prawa zbiorowe

Na szczeblu ogólnokrajowym istnieje stowarzyszenie rodziców znane jako *Hem och Skola* (Dom i Szkoła), które działa jako organ doradczy rządu.

Za pośrednictwem swych stowarzyszeń rodzice uczestniczą w dyskusjach nad edukacją i prowadzi się z nimi konsultacje na szczeblu lokalnym. Na szczeblu gminy lub szkoły istnieją różnego rodzaju rady, w których są reprezentowani rodzice. Jednakże większość z tych rad to są organa nowe i działają dopiero od kilku lat, najwyżej pięciu. Prawie połowa wszystkich gmin uregulowała formy uczestnictwa rodziców, brak natomiast takiego uregulowania na szczeblu całego kraju. Tam, gdzie rady istnieją, mają różne role i różne formy organizacji. Najczęściej rady pełnią funkcję informacyjną i konsultacyjną. W mniejszej liczbie rady mają jednak pewne uprawnienia decyzyjne, niekiedy w formie wetowania decyzji dyrektora szkoły. Ponieważ różne są formy organizacyjne rad, różne są też ich nazwy, tym niemniej najczęściej występującą formą jest *Förvaltningsråd*.

W roku 1996 weszła w życie rządowa ustawa stanowiąca, że gminy mają prawo powoływania lokalnych zarządów, w których rodzice stanowią większość. Jest to eksperyment pilotażowy, który będzie prowadzony przez okres pięciu lat. Te lokalne zarządy jeszcze się nie upowszechniły. W ramach gminy tylko pewne szkoły, a nawet pewne klasy lub jednostki robocze zostały objęte lokalnymi zarządami. Rodzice stanowią w tych lokalnych zarządach większość, jednak dyrektorzy szkół, jak również przedstawiciele personelu szkolnego, również powinni być członkami zarządów.

Gmina decyduje, które sprawy mają być realizowane przez lokalny zarząd. Generalnie sprawy, które w chwili obecnej stanowią zakres odpowiedzialności dyrektorów szkół, mogą być przekazywane lokalnemu zarządowi, takie jak na przykład rozkład zajęć, środowisko szkolne oraz pewne sprawy finansowe. Pewne sprawy, które obecnie są w gestii gminnego urzędu do spraw edukacji, również mogą być przekazywane zarządowi lokalnemu. Tym niemniej gminny urząd do spraw edukacji nadal w całości jest odpowiedzialny za szkołę, zaś dyrektor szkoły nadal będzie odpowiadał za sprawy dydaktyczne. Lokalny zarząd nigdy nie będzie mógł przejąć na siebie odpowiedzialności nauczyciela za sposób realizacji kształcenia.

Ustawodawstwo

- 1994: Uczestnictwo rodziców zostało omówione w regulowanym przez państwo ogólnokrajowym programie nauczania dla szkół obowiązkowych (*Läroplan för det obligatoriska skolväsendet - Lpo 94*).
- 1996: Ustawa w sprawie pilotażowego eksperymentu z lokalnymi zarządami na terenie szkoły (*Förordning om försöksverksamhet med lokala styrelser i skolan*).

Uczestnictwo rodziców

Szczelbel	Struktury uczestnictwa	Przedstawicielstwo rodziców		Uprawnienia/Rola	
		Liczba/Kadencja	Uczestnicy i procedury	Konsultacje/Informacja	Uprawnienia decyzyjne
Ogólnokrajowy	<i>Hem och Skola</i> ¹	- liczba: różna, ale są to wyłącznie przedstawiciele rodziców - kadencja: zmienna, często 1 rok lub 2 lata	Wybierani spośród przedstawicieli członków lokalnych stowarzyszeń.	- informacja: organ konsultacyjny dla rządu.	
Pośredni Hrabstwo Gmina	Rodzice nie uczestniczą Nazwa rady jest różna: najczęściej występuje <i>Förvaltningsråd</i> ² , ale nie zawsze istnieje. Zarząd lokalny (od roku 1996, jeszcze się nie upowszechnił)	- liczba: różna - kadencja: waha się od 1 do 3 lat - liczba: różna, ale przedstawiciele rodziców stanowią większość - kadencja: zmienna	Wybierani spośród przedstawicieli każdej szkoły w gminie. Członkowie są wybierani przez zarząd gminy ds. edukacji na wniosek rodziców, nauczycieli i innych członków personelu. Uczniowie mogą uczestniczyć w posiedzeniach zarządu i zgłaszać opinie.	- uprawnienia bardzo się różnią - niektóre rady mają czysto doradczy charakter, inne posiadają pewne uprawnienia decyzyjne; - informacja, konsultacje. - uprawnienia są różne - rada ta może podejmować decyzje, które uprzednio stanowiły kompetencję zarządu gminy ds. edukacji; mogą też leżeć w gestii dyrektora szkoły lub zarządu gminy ds. edukacji.	- tylko bardzo nieliczne rady mają uprawnienia decyzyjne w sprawach: . środowiska szkolnego; . specjalnych akcji; . budżetu. - zarząd będzie miał uprawnienia decyzyjne, ale jednak zarządy nie mogą przejąć pełnej odpowiedzialności za szkołę czy działalność edukacyjną. Uprawnienia te mogą np. dotyczyć: . rozkładu zajęć . środowiska szkolnego . pewnych spraw finansowych
Szkola	Nazwa rady jest różna: najczęściej występuje <i>Förvaltningsråd</i> ² , ale nie zawsze istnieje.	- liczba: różna - kadencja: waha się od 1 do 3 lat	Wybierani spośród przedstawicieli każdej klasy w szkole.	- uprawnienia bardzo się różnią - niektóre rady mają czysto doradczy charakter, inne posiadają pewne uprawnienia decyzyjne; - informacja, konsultacje.	tylko bardzo nieliczne rady mają uprawnienia decyzyjne w sprawach: . środowiska szkolnego; . specjalnych akcji; . budżetu.

¹ Stowarzyszenie *Hem och Skola* działa również na szczeblu gminy i szkoły.

² Większość tych rad to są nowe organa i działają dopiero od kilku lat, najwyżej pięciu.

Stowarzyszenia

Większość szkół posiada stowarzyszenia rodziców wykazujące aktywność na wszystkich szczeblach życia politycznego. Stowarzyszenia te pełnią funkcję organów informacyjnych i konsultacyjnych między rodzicami i szkołą.

Na szczeblu ogólnokrajowym stowarzyszenie *Hem och Skola* występuje do rządu z wnioskami dotyczącymi podejmowanych środków oraz uczestniczy w debatach nad edukacją.

Rodzice często tworzą stowarzyszenia lokalne, które występują w charakterze ciał doradczych w procesie podejmowania decyzji na szczeblu gminy. Do stowarzyszenia rodzice są wybierani. Każda szkoła z reguły ma w stowarzyszeniu jednego lub dwóch przedstawicieli każdej klasy. W tym przypadku, gdy stowarzyszenie istnieje na szczeblu gminy, w swym składzie ma przedstawicieli każdej szkoły.

Szkolenie

Nie ma żadnego szkolenia skierowanego konkretnie do rodziców.

ZJEDNOCZONE KRÓLESTWO

(Anglia, Walia i Irlandia Północna)

Struktura systemu edukacji

Edukacja jest obowiązkowa dla dzieci i młodzieży w wieku od 5 do 16 lat w Anglii i Walii i od 4 do 16 lat w Północnej Irlandii.

Odpowiedzialność za system edukacji w Anglii, Walii i Irlandii Północnej ma charakter zdecentralizowany i jest dzielona pomiędzy rząd centralny, lokalne władze oświatowe (*Local Education Authorities*, LEAs) lub - jak w Irlandii Północnej - pięć zarządów do spraw edukacji i bibliotek (*Education and Library Boards*, ELBs), kościoły, poszczególne placówki i nauczycieli. W Anglii i Walii wiele spośród zakresów odpowiedzialności LEAs zostało przekazanych do organów zarządzających (*Governing Bodies*) szkół utrzymywanych przez LEA. Utrzymane dzięki subwencjom szkoły są całkowicie od LEAs niezależne. W Irlandii Północnej wiele spośród zakresów obowiązków zarządów do spraw edukacji i bibliotek zostało podobnie przekazanych zarządom czy też radom zarządców (*Boards of Governors*) poszczególnych szkół.

Na ogół poniższe informacje odnoszą się do szkół finansowanych ze środków publicznych; tam, gdzie jest inaczej, wskazuje się na odmienność.

Prawa rodziców

1. Prawa indywidualne

Rodzice mają obowiązek upewnić się, czy ich dziecko pobiera skuteczną, w pełnym zakresie edukację, odpowiednią dla swego wieku, możliwości i uzdolnień, jak również dla ewentualnych szczególnych potrzeb edukacyjnych, w formie regularnego uczęszczania do szkoły lub w inny sposób.

Rodzice mogą się opowiedzieć za kształceniem dzieci w szkołach niezależnych; w Anglii i Walii specjalny program pomocy materialnej dla uczących się w pewnych placówkach oświatowych, zwany *Assisted Places Scheme*, oferuje niektórym szczególnie uzdolnionym dzieciom z rodzin o niskich dochodach częściową pomoc w opłacie czesnego w przypadku uczęszczania do szkół niezależnych. Nieznaczną mniejszość rodziców opowiada się za kształceniem dzieci poza szkołą.

Rodzice mają **prawo do wyrażania preferencji, jeżeli chodzi o szkołę, do której chcieliby, żeby uczęszczało ich dziecko** (Ustawa o edukacji z roku 1980, *Education Act 1980*, i Ustawa o reformie edukacji z roku 1988, *Education Reform Act 1988*). Jeżeli tylko szkoła posiada miejsca, dziecko musi być do niej przyjęte, jeżeli jednak do szkoły zapisało się zbyt wielu uczniów, przyjęcie na ogół zależy od podawanych przez poszczególne szkoły do publicznej wiadomości kryteriów naboru. W Irlandii Północnej średnie szkoły ogólnokształcące (*grammar schools*) dokonują selekcji dzieci na podstawie ich wyników w nauce. W Anglii i Walii nieznaczną mniejszość szkół średnich w pewnych dziedzinach prowadzi nabór dzieci na podstawie ich wyników w nauce.

Rodzice mają prawo zabrać dziecko z lekcji wychowania seksualnego, nauczania religii i/lub zbiorowego nabożeństwa. Rodzice mają prawo domagać się oceny przez LEA szczególnych potrzeb dziecka w zakresie wykształcenia (lub przez *Education and Library Board* w Irlandii Północnej) i realizacji odpowiedniej edukacji.

Prawo nakłada na każdą szkołę obowiązek przedstawienia rodzicom szczegółowych informacji na piśmie o szkole, łącznie z oświadczeniem dotyczącym etosu i wartości szkoły, stwierdzeniami na temat programu nauczania i organizacji edukacji oraz metod nauczania, szczegółów dotyczących zasad przyjmowania do szkoły oraz przyjętego przez szkołę trybu postępowania ze skargami. Rodzice muszą również otrzymać roczne sprawozdanie zarządców, które musi zawierać wykaz imion i nazwisk oraz statusu wszystkich członków zarządu, pełne sprawozdania finansowe oraz wyniki ustawowo ustalonej oceny i egzaminów publicznych. Przed skontrolowaniem szkoły przez inspektorów musi być zorganizowane spotkanie rodziców i inspektorów. Po inspekcji wszyscy rodzice muszą otrzymać egzemplarz syntetycznego raportu.

Rodzice są również uprawnieni do otrzymywania sprawozdania na piśmie - przynajmniej raz do roku - na temat osiągnięć ich dziecka; musi ono wyszczególniać w syntetycznej formie dane dotyczące postępów ucznia z poszczególnych przedmiotów i zajęć stanowiących część szkolnego programu nauczania, jak również wyniki wszelkich publicznych egzaminów i ustawowo ustalonych ocen.

W Anglii i Walii rodzice mają prawo brać udział w głosowaniu, czy szkoła ich dziecka ma się ubiegać o status placówki utrzymywanej z dotacji (czyli możliwość opowiedzenia się za wyłączeniem jej spod kontroli LEA). W Irlandii Północnej rodzice mają prawo brać udział w głosowaniu, czy szkoła ich dziecka powinna się stać szkołą zintegrowaną (to znaczy szkołą, która stawia sobie za cel wspólną edukację dzieci wyznania protestanckiego i rzymskokatolickiego).

2. Prawa zbiorowe

Na terenie szkoły rodzice są reprezentowani w Organie Zarządzającym, *Governing Body* (w Anglii i Walii) lub Zarządzie/Radzie Zaradców, *Board of Governors* (w Irlandii Północnej). Rodzice wybierają spośród siebie – w drodze głosowania – przedstawicieli do tych gremiów zarządzających. W tych organach decyzyjnych zarządcy wywodzący się z grona rodziców mają takie same obowiązki i zakresy odpowiedzialności co pozostali zarządcy. *Governing Body* (lub *Board of Governors* w Irlandii Północnej) muszą przeprowadzić doroczne zebranie rodziców, na którym to spotkaniu poszczególni rodzice mogą poddawać pod głosowanie projekty uchwał. Jeżeli projekt przejdzie, uchwała musi być brana pod uwagę przez *Governing Body* (lub *Board of Governors* w Irlandii Północnej).

W procesie podejmowania decyzji w sprawach edukacji na szczeblu ogólnokrajowym nie zasięga się automatycznie opinii rodziców. Tym niemniej w Anglii i Walii ma miejsce nieformalna praktyka zasięgania opinii u przedstawicieli Ogólnokrajowej Federacji Stowarzyszeń Rodziców i Nauczycieli (*National Confederation of Parent-Teacher Associations, NCPTA*) w ramach grup roboczych zajmujących się ogólnokrajowym programem nauczania. W Irlandii Północnej nie ma analogicznych federacji dla rodziców.

Ustawodawstwo

Anglia i Walia:

- 1980: Ustawa o edukacji z roku 1980 (*Education Act 1980*) wyposażyła rodziców w prawo do wyrażania preferencji w kwestii szkoły dla swego dziecka oraz postawiła przed LEAs zadanie powołania do życia niezależnych zespołów do spraw odwołań składanych przez rodziców, których dziecko nie otrzymało miejsca w wybranej przez nich szkole. Ustawa ta zobligowała również każdą szkołę do powołania odrębnego organu zarządzającego (*Governing Body*) i umożliwienia wyboru rodziców do tego organu. Ustaliła też wykaz informacji, jakie szkoła jest zobowiązana przekazywać rodzicom. Ustanowiła również *Assisted Places Scheme*.
- 1986: Ustawa o edukacji (nr 2) z roku 1986 (*Education [No 2] Act 1986*) zwiększyła proporcję zaradców wywodzących się z grona rodziców i zobowiązała zaradców szkoły do opracowywania corocznych sprawozdań dla rodziców oraz organizowania dla nich dorocznych spotkań.
- 1988: Ustawa o reformie edukacji z roku 1988 (*Education Reform Act 1988*) zwiększyła prawa rodziców, jeżeli chodzi o przyjęcie dziecka do szkoły, wymagając od szkoły, by przyjmowała maksymalnie możliwą liczbę uczniów.
- 1992: Ustawa o edukacji (szkolnej) z roku 1992 (*Education [Schools] Act 1992*) określiła prawa rodziców do tego, by zasięgano ich opinii oraz do informowania ich, kiedy szkoła ich dziecka ma być wizytowana przez inspektora.
- 1994: Karta Rodzica dla Anglii i Walii (*Parent's Charter for England and Wales*) (zaktualizowana w roku 1994) ustala prawa i obowiązki rodziców, jeżeli chodzi o ich zaangażowanie w edukację ich dziecka. Karta Rodziców dla Irlandii Północnej (1992) (*Parents' Charter for Northern Ireland*) wyposażyła rodziców w Irlandii Północnej w podobne prawa i obowiązki.

W Irlandii Północnej *Education and Libraries (NI) Order 1986* i *Education Reform (NI) Order 1989* nadały rodzicom podobne prawa.

Uczestnictwo rodziców

Szczelbel	Struktury uczestnictwa	Przedstawicielstwo rodziców		Uprawnienia/Rola	
		Liczba/Kadencja	Uczestnicy i procedury	Konsultacje/Informacja	Uprawnienia decyzyjne
Ogólnokrajowy	Rodzice nie uczestniczą				
Pośredni Władza lokalna	Komisja ds. edukacji przy organach władzy lokalnej lub <i>Education and Library Boards</i> w Irlandii Północnej	Nie ma jakiegóż szczególnego przedstawicielstwa rodziców (większość członków stanowią wybierani politycy)			
Szkola	<i>Governing Body</i> (lub <i>Board of Governors</i> w Irlandii Północnej)	- liczba: stanowią mniejszość (dokładna liczba zależy od typu i wielkości szkoły) - kadencja: 4 lata	Zarządcy wywodzący się z grona rodziców są wybierani przez rodziców i mają takie same prawa i obowiązki co inni zarządcy.		- decyzje (typ D): · ogólne decyzje dotyczące szkoły; · podział budżetu; · liczba personelu uczącego i administracji szkolnej albo · nabór i selekcja całego personelu łącznie z dyrektorem szkoły; - zapewnienie wdrożenia narodowego programu nauczania lub programu nauczania Irlandii Północnej.

Stowarzyszenia

Rodzice są reprezentowani w stowarzyszeniach rodzinno-szkolnych, często znanych pod nazwą *Parent-Teacher Associations, PTAs* (Stowarzyszenia Rodziców i Nauczycieli). W Anglii i Walii zostały utworzone różne federacje i stowarzyszenia ogólnokrajowe mające reprezentować i informować rodziców. Jak dotąd, nie ma żadnego ustawowego wymogu zasięgania opinii tych organizacji. Ogólnokrajowa Federacja Stowarzyszeń Rodziców i Nauczycieli (*National Confederation of Parent-Teacher Associations, NCPTA*) jest największą organizacją stowarzyszeń rodzicielsko-nauczycielskich w Anglii i Walii. Jej walijskie ramię jest znane pod nazwą *Parent Teacher Associations of Wales, PTAW* (Stowarzyszenie Rodziców i Nauczycieli Walii). Uczestniczy ono nieformalnie w konsultacjach z ministrami i agendami rządowymi oraz lansuje związki partnerskie między domem, szkołami, lokalnymi władzami oświatowymi i innymi zainteresowanymi organami. *Advisory Centre for Education, ACE* (Centrum Doradcze do Spraw Edukacji) jest niezależnym ogólnokrajowym centrum doradczym dla rodziców, które również działa w imieniu rodziców jako grupa nacisku (grupa osób wywierająca wpływ na ciała ustawodawcze).

Campaign for the Advancement of State Education, CASE (Kampania na rzecz Rozwoju Edukacji Państwowej) jest grupą nacisku, która stawia sobie za cel lansowanie wysokiej jakości oświaty państwowej dla wszystkich, równych szans i uczestnictwa rodziców.

Ogólnokrajowe stowarzyszenia zarządców obejmują *National Association of Governors and Managers, NAGM* (Ogólnokrajowe Stowarzyszenie Zarządców i Menedżerów), *National Governors' Council, NGC* (Ogólnokrajową Radę Zarządców) i *Action for Governors Information and Training, AGIT* (Akcję na rzecz Informacji i Doskonalenia Zarządców). W Irlandii Północnej nie istnieją równoważne federacje rodziców. *Parents' Action Group for Education* (Grupa Działania Rodziców na rzecz Edukacji) jest grupą nacisku, która w odpowiednim czasie przedstawia Ministrowi konkretne zagadnienia.

Szkolenie

Dla wszystkich zarządców, wliczając w to zarządców wywodzących się z grona rodziców, dostępny jest szeroki zakres szkolenia i pomocy. Tego rodzaju szkolenie jest na ogół finansowane ze środków publicznych i zwykle jest realizowane przez lokalne władze oświatowe w Anglii i Walii oraz przez *Education and Library Boards* i *Regional Training Unit* (Regionalne Biuro ds. Szkolenia) w Irlandii Północnej. W Anglii i Walii federacje stowarzyszeń rodzicielsko-nauczycielskich oraz ogólnokrajowe stowarzyszenia zarządców przekazują poszczególnym członkom informacje i udzielają pomocy.

ZJEDNOCZONE KRÓLESTWO (Szkocja)

Struktura systemu edukacji

Edukacja jest obowiązkowa dla dzieci i młodzieży w wieku od 5 do 16 lat.

Okolo 96% wszystkich uczniów uczęszcza do bezpłatnych koedukacyjnych szkół państwowych, które są placówkami o charakterze ogólnym i nieselektywnym. Szkoły państwowe są zarządzane przez *Scottish Local Authorities, SLAs* (szkockie władze lokalne). Szkoły samorządowe (są dwie takie) są zarządzane bezpośrednio przez *Scottish Office Education and Industry Department*.

Do szkół prywatnych pobierających czesne uczęszcza około 4% populacji szkolnej.

Prawa rodziców

1. Prawa indywidualne

Rodzice są z mocy prawa odpowiedzialni za edukację swych dzieci w wieku od 5 do 16 lat. Rodzice mogą wybrać do tego celu szkołę publiczną lub prywatną albo uczyć w domu (co spotyka się rzadko).

Education (Scotland) Act 1980 (Ustawa [Szkocji] o edukacji z roku 1980) oraz nowelizująca ją Ustawa z roku 1981 nadały rodzicom prawo podmiotowe dotyczące posyłania dzieci do **szkoły, którą wybrali**. W myśl tej ustawy rodzice mieli prawo „zwrócić się z prośbą” do szkoły, którą wybrali, chociaż prośby mogły być załatwione odmownie z różnych względów, takich jak dodatkowe wydatki szkoły (wliczając w to zatrudnienie dodatkowego personelu), albo na tej podstawie, że prośba taka byłaby niekorzystna dla dalszej edukacji dziecka lub dla porządku i dyscypliny w takiej szkole. W myśl Ustawy z roku 1980 natomiast już nie było możliwe zapewnianie miejsc w szkole dla ewentualnych przybyszów na dany teren, co oznaczało, że jeżeli się okazało, że szkoła znajdująca się na terenie objętym rejonizacją z punktu widzenia wprowadzającej się nań rodziny nie ma wolnych miejsc, dziecko (dzieci) z tej rodziny musiały pójść do szkoły leżącej poza obszarem objętym rejonizacją.

Po wprowadzeniu Ustawy z roku 1981 Karta Rodziców dała rodzicom więcej uprawnień, które objęły prawo wyboru szkoły dla dziecka (w ramach dostępności miejsc), prawo do informacji o edukacji i szkołach na danym terenie oraz (jeżeli dochody rodziny były poniżej pewnego poziomu) prawo do ubiegania się o zapomogę (*assisted place*), by pomóc rodzinie w opłaceniu czesnego w szkole niezależnej (prywatnej). Jeżeli było więcej podań o przyjęcie do szkoły państwowej niż posiadała ona miejsc, lokalny organ władzy mógł potraktować priorytetowo tych uczniów, którzy mieszkają najbliżej lub którzy już w danej szkole mieli rodzeństwo.

Jedną z zasadniczych poprawek do *Education (Scotland) Act 1996* ma na celu doprowadzenie do sytuacji, w której dzieci z rodzin zmieniających miejsce zamieszkania mogłyby mieć zagwarantowane miejsce w lokalnej szkole. Umożliwia to władzom lokalnym w sytuacji, gdy nie ma żadnego alternatywnego rozwiązania, jeżeli chodzi o szkołę w promieniu pozwalającym na piesze dojście do niej. Władze oświatowe mają obowiązek odrzucania wniosków o przyjęcie dzieci, które mieszkają poza obszarem rejonizacji, gdyby ich przyjęcie miało pozbawić nowo wprowadzające się dziecko prawa do nauki w szkole, która jest usytuowana najbliżej jego miejsca zamieszkania.

2. Prawa zbiorowe

Ustawodawstwo na poziomie ogólnokrajowym zachęca rodziców do angażowania się w pracę w *School Boards* (radach szkoły). Poza tym takie stowarzyszenia ogólnokrajowe jak *Scottish Parent Teacher Council, SPTC* (Szkocka Rada Rodziców i Nauczycieli) zwróciła się do

rodziców z apelem o działanie na szczeblu ogólnokrajowym. Rodzice są reprezentowani w radach szkoły, które można znaleźć w ponad 80% szkół.

Ustawodawstwo

- 1980-81: *Education (Scotland) Act* z roku 1980 oraz nowelizująca ją Ustawa z roku 1981 pozwalają rodzicom na składanie wniosku o zapisanie dzieci do innej szkoły niż zalecana przez *SLA*.
- 1988: Rozdział 12 ustawy zwanej *School Boards (Scotland) Act* wzywa rady szkół do zachęcania do tworzenia na terenie szkoły stowarzyszenia rodziców.
- 1989: Akty prawne dotyczące szkół samorządowych pozwalają radzie szkoły na ubieganie się o status szkoły autonomicznej, o ile jest na to zgoda większości rodziców, oraz o uwolnienie szkoły spod władzy *SLA*.
- 1991: Karta Rodziców wyszczególnia indywidualne prawa rodziców dotyczące składania wniosków, programu zapomóg pod nazwą *Assisted Places Scheme*, sprawozdawczości i innych kwestii.
- 1993: W Okólniku *SOED* nr 6/93 z dnia 31 marca 1993 r., zatytułowanym *Devolved School Management: Guidelines for Schemes*, rząd wyraża nadzieję, że rady szkoły będą poszerzały zakres swej odpowiedzialności, w szczególności zaś w sprawach budżetu.
- 1996: Jedna z zasadniczych poprawek do *Education (Scotland) Act 1996* ma na celu doprowadzenie do sytuacji, w której dzieci z rodzin zmieniających miejsce zamieszkania mogłyby mieć zagwarantowane miejsce w lokalnej szkole.

Uczestnictwo rodziców

Szczelbel	Struktury uczestnictwa	Przedstawicielstwo rodziców		Uprawnienia/Rola	
		Liczba/Kadencja	Uczestnicy i procedury	Konsultacje/Informacja	Uprawnienia decyzyjne
Ogólnokrajowy	Rodzice nie uczestniczą				
Pośredni Region	Rodzice nie uczestniczą				
Szkoła	Rada Szkoły jest tworzona jedynie wówczas, gdy jest tym zainteresowana dostateczna liczba rodziców; SLAs mogą delegować wszelkie zagadnienia, które uważają za odpowiednie do Rady.	- liczba: stanowią większość (od 4 do 7 rodziców spośród 7-13 członków) - kadencja: 4 lata	Wybierani; mają prawo głosu.	- przekazywanie informacji rodzicom; - konsultacje; - rada może żądać informacji od SLA w sprawach dotyczących szkoły; - zaangażowanie w dobór dyrektorów, wicedyrektorów i pomocników dyrektorów szkół (ale bez uprawnień do decydowania o ich wyborze).	- podejmowanie decyzji w sprawach: . zatwierdzanie budżetu na materiały do nauczania; . organizacja wewnętrzna; . ustalanie okazjonalnych dni wolnych w czasie roku szkolnego; . ponadprogramowe wykorzystanie pomieszczeń.

Stowarzyszenia

Scottish Parent-Teacher Council, SPTC (Szkocka Rada Rodzicielsko-Nauczycielska), założona w roku 1948, jest ogólnokrajowym zrzeszeniem federacji i stowarzyszeń rodziców. Reprezentuje ich na szczeblu ogólnokrajowym i świadczy usługi swym członkom. Wydaje porady i opinie na szczeblu ogólnokrajowym i lokalnym, przekazuje informacje i realizuje szkolenie oraz regularnie publikuje dokumenty informacyjne.

Ponadto *Scottish School Board Association, SSBA* (Szkockie Stowarzyszenie Rad Szkolnych), założone w roku 1988, informuje swych członków, zachęca ich do wymiany poglądów oraz przekazuje ich opinie rządowi centralnemu.

Szkolenie

Za pośrednictwem rad szkół Departament pomógł w przeprowadzeniu poważnej kampanii wydawniczej i szkoleniowej. Podstawowe dokumenty zostały wysłane do 21.000 członków, przeszkolono 600 szkoleniowców, zorganizowano 16 seminariów skierowanych do konkretnych grup odbiorców oraz przygotowano program na kasetach video i telewizyjny.

Scottish Parent-Teacher Council (SPTC) i *Scottish Consumer Council* (Szkocka Rada Konsumentów) publikują praktyczne wskazówki dla rodziców, charakteryzujące, między innymi, takie tematy jak akty ustawodawcze dotyczące edukacji, przysługujących praw i możliwych koncepcji zarządzania szkołą.

ISLANDIA

Struktura systemu edukacji

Obowiązkowa edukacja jest organizowana w ramach jednolitej przedłużonej szkoły podstawowej, *grunnskóli*, dla uczniów w wieku od 6 do 16 lat. Islandzki system edukacji jest w głównej mierze publiczny. Istnieje niewiele szkół prywatnych.

Parlament Islandii, *Althing*, jest w sensie prawnym i politycznym odpowiedzialny za system szkolnictwa. Od dnia 1 sierpnia 1996 roku państwo przestało ponosić odpowiedzialność za realizację obowiązku szkolnego (*grunnskóli*) - całość funkcjonowania szkolnictwa realizującego obowiązek szkolny została przekazana przez państwo gminom. Tym niemniej państwo odpowiada za opracowywanie programów nauczania, egzaminy państwowe oraz ocenę i nadzór nad szkołami. Od sierpnia 1997 roku koszt edukacji na tym szczeblu będzie w całości pokrywany przez gminy, tyle że państwo nadal będzie finansowało wszystkie materiały edukacyjne. Stosownie do porozumienia między państwem i gminami, państwo będzie corocznie asygnowało pewną kwotę na utrzymanie budynków szkolnych w okresie 1997-2001.

Prawa rodziców

1. Prawa indywidualne

Rodzice mają prawo do przejęcia odpowiedzialności za edukację swoich dzieci. Jeżeli chodzi o prawo rodziców do **wyboru szkoły** dla swego dziecka, działa zasada rejonizacji, tzn. od uczniów oczekuje się, że będą uczęszczali do szkoły usytuowanej najbliżej ich miejsca zamieszkania. Jeżeli rodzice życzą sobie, by ich dzieci uczęszczały do szkoły położonej w innym rejonie (okręgu) szkolnym, muszą złożyć wniosek do właściwego organu władz lokalnych i poprosić własne władze lokalne o przekazanie funduszy na kształcenie dzieci do innego okręgu szkolnego. Rodzice mogą również się opowiedzieć za posłaniem dzieci do szkoły prywatnej (jest ich bardzo niewiele), ale w tym przypadku muszą opłacać czesne.

Mają oni prawo do zakładania szkół prywatnych, które po uzyskaniu formalnej akceptacji mogą otrzymać dotacje ze środków publicznych.

2. Prawa zbiorowe

Rodzice są reprezentowani w radach szkolnych (*Skólanefnd*) na szczeblu lokalnym oraz w radach rodzicielskich (*Foreldraráð*) na szczeblu szkoły, ale nie mają oni żadnych uprawnień decyzyjnych.

Ustawodawstwo

- 1974: Ustawodawstwo dotyczące obowiązku szkolnego nadało przedstawicielom rodziców uprawnienia do uczestniczenia w spotkaniach z nauczycielami. Po raz pierwszy rodzice uzyskali prawo do tworzenia stowarzyszeń rodzicielskich.
- 1991: Zostały uchwalone pierwsze akty prawne dotyczące uczestnictwa rodziców w *Skólanefnd* (27 marca 1991).
- 1995: Ustawa o *Grunnskóli* z 8 marca 1995 r. określa uczestnictwo rodziców w *Skólanefnd* i radach rodziców (*Foreldraráð*).

Uczestnictwo rodziców

Szczelbel	Struktury uczestnictwa	Przedstawicielstwo rodziców		Uprawnienia/Rola	
		Liczba/Kadencja	Uczestnicy i procedury	Konsultacje/Informacja	Uprawnienia decyzyjne
Ogólnokrajowy	<i>Námsgagnastofnun</i> (Ogólnokrajowe Centrum ds. Materiałów Edukacyjnych) pod auspicjami Ministerstwa Kultury i Edukacji	- liczba: stanowią mniejszość (1 przedstawiciel rodziców spośród 7 członków) - kadencja: 3 lata	Wybierani przez Ogólnokrajowe Stowarzyszenie Rodziców <i>Heimili og Skóli</i> (Domy rodzinne i Szkoły)	Centrum publikuje i rozprowadza materiały edukacyjne wśród uczniów na poziomie szkolnictwa obowiązkowego. Rodzice mają prawo: - uczestniczyć w posiedzeniach rady; - zabierać głos; - zgłaszać wnioski w sprawach związanych z opracowywaniem i wydawaniem materiałów edukacyjnych.	
Pośredni Gminy	<i>Skólanefnd</i> (Zarząd Szkół) Szczelbel obowiązkowy	- liczba: stanowią mniejszość (1 przedstawiciel rodziców wraz ze zwykle 5 politycznie obieralnymi członkami obok przedstawicieli rodziców, nauczycieli i dyrektorów, którzy mają prawo brania udziału w posiedzeniach) - kadencja: 4 lata	Grupy rodziców lub stowarzyszenia rodziców wybierają jednego przedstawiciela; członkowie <i>Skólanefnd</i> są wybierani przez gminę.	Zarząd odpowiada za sprawy edukacyjne w danej gminie. Rodzice mają prawo: - uczestniczyć w posiedzeniach <i>Skólanefnd</i> ; - zabierać głos; - zgłaszać wnioski w sprawach dotyczących edukacji.	
Szkoła	<i>Foreldraráð</i> (Rada Rodziców)	- liczba: wyłącznie rodzice (3 rodziców); dyrektor szkoły musi współpracować z <i>Foreldraráð</i> - kadencja: 2 lata	Wybierani demokratycznie zgodnie z trybem ustalonym przez dyrektora szkoły.	- zgłaszanie uwag do planu działania szkoły; - informowanie rodziców.	- monitorowanie wdrażania planu działania szkoły.

Stowarzyszenia

W większości szkół istnieją stowarzyszenia rodziców. Rodzice są upoważnieni przez Ustawę *Grunnskóli* z roku 1995 do tworzenia własnych stowarzyszeń. Stowarzyszenia te mogą wpływać na decyzje poprzez uczestnictwo w spotkaniach rodziców z nauczycielami oraz w posiedzeniach *Skólanefnd*, na których ich przedstawiciele mają prawo zgłaszania wniosków.

W roku 1992 rodzice utworzyli ogólnokrajowe stowarzyszenie znane pod nazwą *Heimili og Skóli* (Domy Rodzinne i Szkoły). Stowarzyszenia rodziców zazwyczaj składają się wyłącznie z rodziców, chociaż niekiedy w ich składzie jest kilku nauczycieli. Rodzice uczniów w każdej szkole wybierają przedstawiciela spośród członków swego stowarzyszenia, by ten uczestniczył w posiedzeniach *Skólanefnd* i *Foreldraráð*. Stowarzyszenia rodziców odpowiadają za umacnianie istniejących więzi łączących szkołę i dom.

Szkolenie

Systematyczne szkolenie realizowane w sposób ciągły praktycznie nie istnieje.

LIECHTENSTEIN

Struktura systemu edukacji

Edukacja jest obowiązkowa po ukończeniu przez dziecko 6 lat, zaś czas jej trwania wynosi dziewięć szkolnych lat (od roku pierwszego do dziewiątego).

Edukacja jest w głównej mierze publiczna. Istnieje również na niewielką skalę szkolnictwo prywatne.

Szkoły podstawowe znajdują się w gestii gmin, natomiast szkoły średnie są prowadzone przez państwo.

Państwo jest odpowiedzialne za programy nauczania i nadzór. Każda szkoła posiada własny zarząd.

Prawa rodziców

1. Prawa indywidualne

Gdy tylko dzieci ukończą 6 lat, muszą iść do szkoły.

Każda szkoła podlega rejonizacji, toteż rodzice nie mają żadnego realnego **wyboru szkoły**.

W szkołach podstawowych dzieci na ogół uzyskują promocję co roku, chyba że rodzice wyraźnie proszą o pozostawienie dziecka w klasie na drugi rok.

Po piątym roku szkoły podstawowej i po przejściu procedury oceny uczniowie są kierowani do któregoś z trzech typów szkoły średniej. Odpowiedzialność za właściwe umieszczenie każdego dziecka jest rozłożona po równo pomiędzy rodziców i nauczycieli. Nie ma żadnej formalnej oceny. Jeżeli nauczyciel i rodzice nie są zgodni w tym względzie, ostateczną decyzję podejmuje ogólnokrajowy komitet do spraw edukacji (*Landesschulrat*).

2. Prawa zbiorowe

W przedszkolach (*Kindergärten*) i szkołach nauczyciele muszą z mocy prawa współpracować z rodzicami. Chociaż bezpośredni wpływ rodziców na system edukacji jest ograniczony, biorą oni udział we wszystkich sprawach związanych z edukacją; muszą też przedstawiać swój punkt widzenia na te sprawy.

Przedstawicielstwo rodziców jest zapewniane przez różne lokalne komitety rodzicielskie, które na szczeblu ogólnokrajowym są reprezentowane przez jedną ogólnokrajową organizację zwierzchnią.

Występuje ogólna tendencja do włączania rodziców w procedury decyzyjne.

Ustawodawstwo

1971: Współpraca rodziców ze szkołami staje się obowiązkowa (akt prawny dotyczący szkół, Artykuł 95).

1972: Współpracy między rodzicami i nauczycielami zostaje nadana jasna struktura (akt prawny dotyczący struktury i organizacji *Kindergärten* i wszystkich typów szkół). Równocześnie zachęca się rodziców do tworzenia własnych komitetów, które z kolei są reprezentowane w komitecie ogólnokrajowym.

Uczestnictwo rodziców

Szczelbel	Struktury uczestnictwa	Przedstawicielstwo rodziców		Uprawnienia/Rola	
		Liczba/Kadencja	Uczestnicy i procedury	Konsultacje/Informacja	Uprawnienia decyzyjne
Ogólnokrajowy	<i>Landesschulrat</i> (Ogólnokrajowy Komitet ds. Edukacji) w odniesieniu do szkolnictwa średniego	- liczba: stanowią większość (2 przedstawicieli rodziców spośród 3 członków) - kadencja: 4 lata	Politycznie wyznaczani przez rząd (ale zawsze są reprezentowane interesy rodziców).		Organ ten jest pierwszą instancją odwoławczą, jak również ciałem decyzyjnym; - decyzje w sprawach: . rejonizacji uczniów - decyzje (typ D) w sprawach: . promocji w przypadku braku zgodności między nauczycielami i rodzicami (w szkołach podstawowych i średnich).
Pośredni	<i>Gemeindeschulrat</i> (komitet ds. edukacji na szczeblu gminy)	- liczba: stanowią mniejszość (2 przedstawicieli rodziców spośród 5 członków) - kadencja: 4 lata	Politycznie wyznaczani przez gminę (ale zawsze są reprezentowane interesy rodziców).	- konsultacje	- decyzje w sprawie obsady klas przez nauczycieli - decyzje (typ D) : . mianowanie nauczycieli do <i>Kindergarten</i> ; . prawo do mianowania nauczycieli szkół podstawowych.
Szkola	<i>Elternbeirat / Elternvereinigung</i> (lokalny komitet rodzicielski)	- liczba: wyłączone uczestnictwo rodziców	Kwestie te są regulowane we własnym zakresie.	- konsultacje	

Stowarzyszenia

Przedstawicielstwo rodziców jest zapewniane poprzez lokalne komitety rodzicielskie we wszystkich gminach; na szczeblu ogólnokrajowym są oni reprezentowani przez jedną zwierzchnią organizację ogólnokrajową (*Dachverband der liechtensteinischen Elternorganisationen*), która pełni rolę konsultacyjną.

Szkolenie

W zasadzie nie są realizowane szkolenia w zakresie współpracy rodziców z nauczycielami, natomiast możliwe jest szkolenie organizowane dorywczo.

NORWEGIA

Struktura systemu edukacji

Kształcenie jest obowiązkowe dla dzieci i młodzieży w wieku od 7 do 16 lat.

Edukacja obowiązkowa, określana mianem *grunnskole*, składa się z dwóch etapów. Etap pierwszy (*barnetrinnet*) trwa pięć lat, obejmując dzieci w wieku od 7 do 13 lat. Drugi etap edukacji obowiązkowej (*ungdomstrinnet*) trwa cztery lata, obejmując dzieci w wieku od 14 do 16 lat. Obowiązkowe kształcenie jest koedukacyjne i bezpłatne. Edukacja w zasadzie jest publiczna. Istnieje kilka szkół prywatnych (w przybliżeniu 5% ogółu szkół), ale ich liczba się zwiększa. Szkoły prywatne mogą być subsydiowane w wysokości 85%.

Państwo administruje edukacją publiczną, głównie poprzez władze lokalne. Gminy odpowiadają za zatrudnianie nauczycieli, prowadzenie szkół i zapewnianie współpracy między szkołami i organami doradczymi w *grunnskole*.

Prawa rodziców

1. Prawa indywidualne

Rodzice są zobowiązani do odpowiedzialności za edukację swych dzieci. Jedynie rodzice mogą mieć głos decydujący przy podejmowaniu decyzji dotyczących ich dziecka. Rodzice mają prawo do założenia szkoły prywatnej.

Nie ma wolnego **wyboru szkoły**; w *grunnskole* ogólnie obowiązuje zasada, że uczniowie uczęszczają do szkoły w tej części gminy, w której mieszkają. Gmina może przyjąć podanie o przyjęcie dziecka do innej szkoły. Rodzicom przysługuje prawo odwołania do władz państwowych na szczeblu lokalnym, jeżeli wybrana przez nich szkoła nie zgadza się na przyjęcie dziecka.

2. Prawa zbiorowe

Zgodnie z prawem norweskim to rodzice ponoszą główną odpowiedzialność za wychowanie i wykształcenie swych dzieci. Z tego też względu rodzice muszą również brać na siebie odpowiedzialność za szkołę. Mają oni możliwość oddziaływania zarówno poprzez kontakty nieformalne, jak i za pośrednictwem zorganizowanych ciał do spraw współpracy.

Od roku 1969 prawo nakłada na każdą szkołę obowiązek utworzenia rady rodziców (*Foreldreråd*), do której należą wszyscy rodzice. *Foreldreråd* wybiera grupę roboczą (*Foreldrerådets arbeidsutvalg* - FAU). Głównym obowiązkiem *Foreldreråd* jest lansowanie wspólnych interesów rodziców na terenie każdej szkoły oraz przyczynianie się do aktywnego uczestnictwa uczniów i rodziców w życiu społeczności szkolnej.

W każdej szkole musi istnieć zarząd szkoły (*Samarbeidsutvalg*) w składzie dziewięciu członków, z których dwaj są przedstawicielami *Foreldrerådets arbeidsutvalg* (FAU). Komitet ten pełni również rolę ciała doradczego i koordynującego dla różnych stron w ramach społeczności szkolnej. Rada Gminy może delegować ostateczne uprawnienia w pewnych sprawach do *Samarbeidsutvalg*.

Ustawodawstwo

- 1969: Kwestie uczestnictwa rodziców reguluje ustawa o *grunnskole*. Cele zostały przedstawione w rozdziale 1 Ustawy o edukacji: „*Celem grunnskole jest pomaganie - w porozumieniu i przy współpracy z domem - w realizacji chrześcijańskiego i moralnego wychowania uczniów, w rozwijaniu ich możliwości umysłowych i fizycznych oraz w przekazaniu im dobrej ogólnej wiedzy, by się mogli stać pożytecznymi i niezależnymi istotami ludzkimi w domu i w społeczeństwie. Szkoła winna lansować intelektualną wolność i tolerancję oraz dążyć do tworzenia dobrych form współpracy między nauczycielami i uczniami oraz między szkołą i domem*”.
- 1988: W roku 1976 została powołana tzw. Grupa Referencyjna Rodziców. W roku 1988 komitet ten uzyskał status prawny i został przeniesiony do Królewskiego Ministerstwa Edukacji, Badań i Spraw Kościelnych. Jego nazwa została zmieniona na Ogólnokrajowy Komitet Rodziców do spraw *grunnskole* (*Foreldreutvalget for grunnskolen* - FUG).

Uczestnictwo rodziców

Szczebel	Struktury uczestnictwa	Przedstawicielstwo rodziców		Uprawnienia/Rola	
		Liczba/Kadencja	Uczestnicy i procedury	Konsultacje/Informacja	Uprawnienia decyzyjne
Ogólnokrajowy	<i>Foreldreutvalget for grunnskolen</i> (FUG) (Ogólnokrajowy Komitet ds. <i>grunnskole</i>)	- liczba: wyłącznie rodzice (9 członków) - kadencja: 4 lata	Ministerstwo Edukacji wyznacza przewodniczącego i wiceprzewodniczącego oraz nominuje członków.	- organ doradczy Ministerstwa; - rola doradcza w kontaktach rodziców ze szkołą; - lansowanie dobrej współpracy między szkołą i domem; - stymulowanie zaangażowania rodziców w sprawy oświaty w społeczności szkolnej.	
Pośredni Hrabstwo Gmina	Rodzice nie uczestniczą <i>Kommunale foreldreutvalg</i> (Gminna Rada Rodziców) Rady takie utworzone zostały (ale nie z mocy prawa) w około 160 gminach spośród ich ogólnej liczby 435. Gminny Komitet ds. Edukacji (używa się kilku terminów na określenie tego organu)	- liczba: wyłącznie rodzice (od 5 do 10, w zależności od wielkości gminy) - kadencja: 1 lub 2 lata - liczba: stanowią mniejszość Przedstawicielstwo rodziców nie ma charakteru automatycznego; <i>Kommunale foreldreutvalg</i> musi się o to ubiegać u władz gminy (na ogół 1 przedstawiciel rodziców z <i>Kommunale foreldreutvalg</i> wraz z przedstawicielami różnych partii politycznych);	Wyznaczani przez Radę Gminy.	- organ doradczy Rady Gminy; - organ koordynujący pracę szkół w gminie. Przedstawiciel rodziców z <i>Kommunale foreldreutvalg</i> ma prawo zabierania głosu w Gminnym Komitecie ds. Edukacji.	Gminny Komitet ds. Edukacji odpowiada za: · przyjmowanie uczniów; · prowadzenie szkół; · organizowanie dla dorosłych kursów języka norweskiego jako drugiego języka; · zapewnianie współpracy między szkołami a organami doradczymi w gminach. Gminny Komitet ds. Edukacji odpowiada również (typ D uprawnień decyzyjnych) za: · zatrudnianie nauczycieli.

Uczestnictwo rodziców

Szczebel	Struktury uczestnictwa	Przedstawicielstwo rodziców		Uprawnienia/Rola	
		Liczba/Kadencja	Uczestnicy i procedury	Konsultacje/Informacja	Uprawnienia decyzyjne
		- kadencja: 4 lata dla Gminnego Komitetu ds. Edukacji (nie zawsze jest taka sytuacja, jeżeli chodzi o przedstawiciela rodziców; zależy to od gmin)			
Szkola	<i>Samarbeidsutvalg</i> (zarząd szkolny)	- liczba: stanowią mniejszość (2 przedstawicieli rodziców spośród 9 członków); - kadencja: 1 rok; w każdym roku szkolnym jest wyznaczany nowy zarząd	2 członków z <i>Foreldrerldets arbeidsutvalg</i> - FAU.	- organ doradczy dla dyrektora szkoły we wszystkich sprawach administracyjnych i edukacyjnych.	Rada Gminy może delegować uprawnienia decyzyjne do <i>Samarbeidsutvalg</i> .
	<i>Foreldrerld</i> (Rada Rodziców)	- liczba: wyłącznie rodzice (wszyscy rodzice są członkami); - kadencja: 1 rok	Rada wybiera grupę roboczą (<i>Foreldrerldets arbeidsutvalg</i> - FAU). Rodzice uczniów niepełnosprawnych i rodzice uczniów mówiących językami mniejszości mogą tworzyć podgrupy, a także być członkami zwyczajnymi.	- organ doradczy dla dyrektora szkoły we wszystkich sprawach administracyjnych i edukacyjnych; - zajmuje się promocją wspólnych interesów rodziców; - przyczynia się do aktywnego uczestnictwa uczniów i rodziców w społeczności szkolnej.	
Klasa	<i>Foreldrerldets arbeidsutvalg</i> - FAU (Grupa robocza Rady Rodziców)	- liczba: wyłącznie rodzice (2 rodziców z każdej klasy); - kadencja: 1 rok	Rodzice uczniów z każdej klasy wybierają 2 osoby (mężczyznę i kobietę). Grupa robocza zwykle ma w swym składzie klasowe osoby kontaktowe.		

Stowarzyszenia

W roku 1976 została wyznaczona Grupa Referencyjna Rodziców. W roku 1988 komitet ten uzyskał status prawny i został przeniesiony do Królewskiego Ministerstwa Edukacji, Badań i Spraw Kościelnych. Jego nazwa została zmieniona na Ogólnokrajowy Komitet Rodziców do spraw *grunnskole* (*Foreldreutvalget for grunnskolen* - FUG).

Szkolenie

Nie oferuje się rodzicom żadnego szkolenia, natomiast dyrektor szkoły odpowiada za przekazywanie członkom szkolnych organów informacji o ich obowiązkach, prawach i zadaniach. W niektórych miejscowościach Rada Gminy oferuje szkolenie dla rodziców. W niektórych szkołach szkolenie rodziców organizuje *Forelderådets arbeidsutvalg* (FAU).

BIBLIOGRAFIA

Bogdanowicz, Marc: *Rapport sur la participation des parents aux systèmes scolaires dans les douze pays de la Communauté européenne*, Jde-Formations, Liège, 1994, s. 112.

Eurydice-Cedefop: *Structures of the Education and Initial Training Systems in the European Union*, Office for Official Publications of the European Communities, Luxembourg, 1995, s. 504.

Eurydice European Unit: *Schools Heads in the European Union*, 1996, s. 94

Eurydice European Unit: *Consultative Councils and Other Forms of Social Participation in Education in the European Union*, 1996, s. 85.

Eurydice European Unit: *EURYBASE, Data Base on the Education Systems in the Member States of the European Union and the EFTA/EEA Countries*, Brussels, 1996

EURYDICE

Europejska Sieć Informacji o Edukacji

CELE

Zadaniem sieci EURYDICE - Europejskiej Sieci Informacji o Edukacji, jest promowanie wymiany informacji o systemach edukacyjnych i założeniach państwowej polityki w dziedzinie edukacji. Działalność Sieci przyczynia się do wzrostu wzajemnego zrozumienia i współpracy między 15 państwami członkowskimi Unii Europejskiej¹.

POWSTANIE I HISTORIA

W 1976 r. Rada Wspólnot Europejskich i Ministrowie Edukacji państw członkowskich, przyjmując Uchwałę o pierwszym programie współpracy w dziedzinie edukacji, uznali wielkie znaczenie kwestii wymiany informacji i doświadczeń. W oparciu o ten dokument powołano do życia Sieć EURYDICE, która rozpoczęła działalność w 1980 r. W dziesięć lat później, w roku 1990, Rada i Ministrowie przyjęli uchwałę dotyczącą konkretnie Sieci EURYDICE, wzywającą do wzmożenia jej działań i rozszerzenia zakresu usług. Kolejnym istotnym etapem rozwoju Sieci było zawarcie Traktatu z Maastricht (Traktatu Unii Europejskiej). W nowym Rozdziale 3, art. 126 tego Traktatu zawarto postanowienie o rozwoju wymiany informacji i doświadczeń na temat wspólnych zagadnień systemów edukacyjnych między państwami członkowskimi. W ten sposób dla Sieci EURYDICE otwarte zostały nowe perspektywy, w pełni wykorzystane dzięki uruchomieniu programu SOCRATES, przyjętego 14 marca 1995 r. (Aneks do Traktatu, rozdział III, akapit 3, punkt 2). Od tego czasu dalszy rozwój działalności EURYDICE jest ściśle związany z funkcjonowaniem programu SOCRATES.

ORGANIZACJA I DZIAŁALNOŚĆ

Sieć składa się z **krajowych biur**, z których większość jest usytuowana w Ministerstwach Edukacji¹. **Biuro Europejskie**, utworzone przez Komisję Europejską, koordynuje działania, publikacje i usługi Sieci. Zachęca także do prowadzenia ożywionej wymiany informacji między krajowymi biurami, aby zaspokajać potrzeby informacyjne twórców polityki na szczeblu państwa i Wspólnoty. Na podstawie informacji nadsyłanych z poszczególnych krajów, Biuro Europejskie opracowuje dokumenty i analizy porównawcze na tematy istotne w kontekście współpracy na szczeblu wspólnotowym. Od EURYDICE coraz częściej oczekuje się również pełnienia roli obserwatora przemian zachodzących w systemach edukacyjnych i tendencji występujących w polityce edukacyjnej w krajach Unii Europejskiej. Rozpowszechniając swe publikacje, Sieć EURYDICE dociera również do szerokich kręgów zainteresowanych odbiorców w środowiskach edukacyjnych.

USŁUGI I PRODUKTY

- ◇ Baza danych o systemach edukacyjnych (EURYBASE).
- ◇ Różnorodne publikacje na temat edukacji.

EURYDICE European Unit

Rue d'Arlon 15

B-1050 BRUSSELS

tel. 32 2 238.30.11

faks 32 2 230.65.62

czerwiec 1997 r.

-
- 1 W myśl Układu o Europejskim Obszarze Gospodarczym, Islandia, Norwegia i Liechtenstein uczestniczą w działalności sieci EURYDICE na takich samych zasadach, jak państwa członkowskie Unii Europejskiej. Ponadto od 1996 r. w działaniach sieci uczestniczą kraje Europy Środkowej i Wschodniej oraz Cypr.

KOMISJA EUROPEJSKA

SIEĆ EURYDICE

Opracowanie redakcyjne [oryginał]

Eurydice European Unit

Rue d'Arlon 15

B-1050 Brussels

Tel.: 32 2 238-30-11

Telefax: 32 2 230-65-62

E-mail: EURYDICE.UEE@euronet.be

Koordynacja i realizacja badania: María Luisa García Mínguez

Dane przekazane przez krajowe biura Eurydice

KRAJOWE BIURA EURYDICE

Unia Europejska

BELGIA (BELGIQUE / BELGIE)

Unité Belge d'Eurydice (Communauté française)
Ministère de l'Éducation, de la Recherche et de la
Formation

Secrétariat Général

Cité Administrative de l'État

Boulevard Pachéco 19, Bte 0, 7e étage

B-1010 Bruxelles

Tel.: 32-2-210.55.29

Telefax: 32-2-210.55.38

Opracowanie materiału krajowego: zbiorowe

Belgische Eurydice-Eenheid (Vlaamse Gemeenschap)

Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap

Departement Onderwijs

Afdeling Beleidsgerichte Coördinatie

RAC Arcadengebouw – lokaal 3063

B-1010 Brussel

Tel.: 32-2-210.51.36

Telefax: 32-2-210.53.72

Opracowanie materiału krajowego: Marita Creyelman,

Leen Mortier, Sonja

Van Craeymeersch

Ministerium der deutschsprachigen Gemeinschaft

Agentur Eurydice / Agentur für Europäische Programme

Gospertstrasse 1-5

B-4700 Eupen

Tel.: 32-87-55.38.78

Fax: 32-87-55.77.16

Opracowanie materiału krajowego: zbiorowe

DANIA (DANMARK)

Eurydice's Informationskontor i Danmark

Undervisningsministeriet

Frederiksholms Kanal 21

DK-1220 København K

Tel.: 45-33-92.52.01

Telefax: 45-33-92.55.27

Opracowanie materiału krajowego: zbiorowe

RFN (BUNDESREPUBLIK DEUTSCHLAND)

Eurydice – Informationsstelle beim

Bundesministerium für Bildung, Wissenschaft,

Forschung und Technologie

Heinemannstrasse 2

D-53175 Bonn

Tel.: 49-228-57.28.34

Telefax: 49-228-57.20.96

Opracowanie materiału krajowego: zbiorowe

Eurydice – Informationsstelle der Länder

im Sekretariat der Kultusministerkonferenz

Lennéstrasse 6

D-53113 Bonn

Tel.: 49-228-50.12.70

Telefax: 49-228-50.12.29

Opracowanie materiału krajowego: zbiorowe

GRECJA (ELLADA)

Ministry of National Education

and Religious Affairs

Mitropoleos 15

GR-10185 Athens

Tel.: 30-1-32.37.480

Telefax: 30-1-32.20.767

Opracowanie materiału krajowego: Antigoni

Faragoulitaki,

Véronique Zographos

HISZPANIA (ESPAÑA)

Ministerio de Educación y Cultura

CIDE – Centro de Investigación

y Documentación Educativa

C/General Oráa 55

E-28006 Madrid

Tel.: 34-1-562.11.90

Telefax: 34-1-563.18.42

Opracowanie materiału krajowego: Rosario Navarro

Bausá,

Irene Arrimadas Gómez, Ana Isabel Martín Ramos

FRANCJA (FRANCE)

Unité d'Eurydice

Ministère de l'Éducation nationale

Délégation aux Relations internationales et à la
Coopération

Sous-Direction des Relations internationales et

à la Coopération de l'enseignement scolaire

Bureau de l'information sur les systèmes éducatifs et

la reconnaissance des diplômes

Rue de Grenelle 110

F-75357 Paris

Tel.: 33-1-40.65.67.66

Telefax: 33-1-45.44.57.87

Opracowanie materiału krajowego: zbiorowe

WŁOCHY (ITALIA)

Ministero della Pubblica Istruzione
Biblioteca di Documentazione Pedagogica
Palazzo Gerini
Via Buonarroti 10
I-50122 Firenze
Tel.: 39-55-238.03.05
Telefax: 39-55-238.03.30
Opracowanie materiału krajowego: Daniela Nenci,
Antonella Turchi

LUKSEMBURG (LUXEMBOURG)

Unité d'Eurydice
Centre de Psychologie et d'Orientation Scolaire
Route de Longwy 280
L-1940 Luxembourg
Tel.: 352-45.64.64.604
Telefax: 352-45.45.44
Opracowanie materiału krajowego: Raymond Harsch

HOLANDIA (NEDERLAND)

Eurydice Eenheid Nederland
Bibliotheek en Documentatie
Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen
Postbus 25000-Europaweg 4
Station 333 Kamer H150
2700 LZ Zoetermeer
Nederland
Tel.: 31-79-323.35.02
Telefax: 31-79-323.48.23
Opracowanie materiału krajowego: zbiorowe

AUSTRIA (ÖSTERREICH)

Bundesministerium für Unterricht und
kulturelle Angelegenheiten
Abt. I/6b
Minoritenplatz 5
A-1014 Wien
Tel.: 43-1-53.12.03.520
Telefax: 43-1-53.12.03.535
Opracowanie materiału krajowego: Dr. Christine Kissner

PORTUGALIA (PORTUGAL)

Unidade de Eurydice
Ministério da Educação
Departamento de Avaliação, Prospectiva
e Planeamento (DAPP)
Av. 24 de Julho 134
P-1350 Lisboa
Tel.: 351-1-395.75.97
Telefax: 351-1-395.76.10
Opracowanie materiału krajowego: Rosa Antunes,
Miguel Monteiro

FINLANDIA (SUOMI / FINLAND)

Eurydice Finland
National Board of Education
P.O. Box 380
SF-00531 Helsinki
Tel.: 358-9-77.47.71.38
Telefax: 358-9-77.47.78.69
Opracowanie materiału krajowego: zbiorowe

IRLANDIA (IRELAND)

Eurydice Unit
International Section
Department of Education
6th floor – Apollo House
Tara Street
Dublin 2
Ireland
Tel.: 353-1-873.47.00
Telefax: 353-1-679.13.15
Opracowanie materiału krajowego: zbiorowe

SZWECJA (SVERIGE)

Eurydice Unit
Ministry of Education and Science
Drottninggatan 16
S-10333 Stockholm
Tel.: 46-8-405.17.52
Telefax: 46-8-20.32.55
Opracowanie materiału krajowego: zbiorowe

ZJEDNOCZONE KRÓLESTWO (UNITED KINGDOM)

Eurydice Unit London
National Foundation for Educational Research
The Mere, Upton Park
Slough, Berkshire SL1 2DQ
United Kingdom
Tel.: 44-1753-57.41.23
Telefax: 44-1753-53.14.58
Opracowanie materiału krajowego: zbiorowe

Eurydice Unit Scotland
International Relations Branch
Scottish Office Education and Industry Department
Floor 1 Area B Victoria Quay
Edinburgh EH6 6QQ
United Kingdom
Tel.: 44-131-244.09.14
Telefax: 44-131-244.55.81
Opracowanie materiału krajowego: zbiorowe

Kraje EFTA/EOG**ISLANDIA (ISLAND)**

Ministry of Culture and Education
Division of Evaluation and Supervision
Eurydice Unit
Sölvolgsgata 4
IS-150 Reykjavik
Tel.: 354-560.95.66
Telefax: 354-562.30.68
Opracowanie materiału krajowego: zbiorowe

LIECHTENSTEIN

National Unit of Eurydice
Schulamts
Herrengasse 2
FL-9490 Vaduz
Tel.: 41-75-236.67.58
Telefax: 41-75-236.67.71
Opracowanie materiału krajowego: zbiorowe

NORWEGIA (NORGE)

Royal Norwegian Ministry of Education,
Research and Church Affairs
Eurydice Unit
P.O. Box 8119 Dep.
N-0032 Oslo
Tel.: 47-22-24.74.47
Telefax: 47-22-24.27.30
Opracowanie materiału krajowego: zbiorowe

**EUROPEJSKIE BIURO EURYDICE
EURYDICE EUROPEAN UNIT
Rue d'Arlon 15
B-1050 Brussels**